

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

**Εθνικό Σχέδιο Δράσης
για την Απασχόληση 2003**

ΑΘΗΝΑ Σεπτέμβριος 2003

Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση (ΕΣΔΑ) 2003

Το **ΕΣΔΑ 2003** ουσιαστικά αποτελεί σχέδιο για την περίοδο 2003-2006 σύμφωνα με την απόφαση του Συμβουλίου Υπουργών Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων και συγκροτήθηκε στη βάση της νέας δομής που υπαγορεύει η δεύτερη γενιά Εθνικών Σχεδίων Δράσης. Εστιάζεται στους **3 πρωταρχικούς στόχους και σε 10 κατευθυντήριες γραμμές δράσης.**

- **Πρώτος στόχος:** πλήρης απασχόληση
- **Δεύτερος στόχος:** ποιότητα και παραγωγικότητα της εργασίας
- **Τρίτος στόχος:** κοινωνική συνοχή και ενσωμάτωση.

Και οι 10 κατευθυντήριες γραμμές:

1. μέτρα για ανέργους και αέργους
2. επιχειρηματικό πνεύμα και θέσεις εργασίας
3. προσαρμοστικότητα εργασίας
4. επενδύσεις σε ανθρώπινο δυναμικό και δια βίου
5. αύξηση προσφοράς εργασίας και παράταση επαγγελματικού βίου
6. ισότητα φύλων
7. ενσωμάτωση ατόμων που μειονεκτούν στην αγορά εργασίας
8. αποδοτικότητα και ελκυστικότητα εργασίας
9. αδήλωτη εργασία
10. επαγγελματική και γεωγραφική κινητικότητα

Τη συγγραφή του ΕΣΔΑ 2003 επιμελήθηκε ομάδα εμπειρογνομόνων στο πλαίσιο του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, με τη συνδρομή όλων των συναρμόδιων και συναφών Υπουργείων, φορέων και οργανισμών (σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο) ενώ το τελικό προϊόν αποτέλεσε αντικείμενο διαβουλεύσεων με τους κοινωνικούς εταίρους.

Περιεχόμενα

A. Το πλαίσιο της εθνικής πολιτικής για την απασχόληση: Πρόδος που σημειώθηκε ως προς τους τρεις κεντρικούς στόχους

Το πλαίσιο της οικονομικής στρατηγικής

Εξελίξεις στην απασχόληση πίνακες και γραφήματα

B. Ανταπόκριση στις κατευθυντήριες γραμμές

I. Το φόντο των εξελίξεων στην Ελλάδα κατά τον τελευταίο χρόνο:

II. Διαπιστώσεις και προτεραιότητες του Ελληνικού ΕΣΔΑ

ΠΡΩΤΟΣ ΣΤΟΧΟΣ: Για τη βελτίωση της συμμετοχής στην απασχόληση και την καταπολέμηση της ανεργίας αιχμές πολιτικών πρωτοβουλιών

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΣΤΟΧΟΣ: ενίσχυση της ποιότητας και της παραγωγικότητας της εργασίας.

ΤΡΙΤΟΣ ΣΤΟΧΟΣ: Κοινωνική συνοχή και ενσωμάτωση.

Κοινωνικές Δαπάνες (δαπάνες κοινωνικής προστασίας)

III. Αξιολόγηση πορείας και νέες emphάσεις

Ενδείξεις για την αποτελεσματικότητα των πολιτικών:

Τομείς που η αποτελεσματικότητα των πολιτικών χρειάζεται ενίσχυση:

IV. Ειδικότερα: Οι 10 κατευθυντήριες γραμμές .

1. μέτρα για ανέργους και άεργους
2. επιχειρηματικό πνεύμα και θέσεις εργασίας
3. προσαρμοστικότητα εργασίας
4. επενδύσεις σε ανθρώπινο δυναμικό και δια βίου
5. αύξηση προσφοράς εργασίας και παράταση επαγγελματικού βίου
6. ισότητα φύλων
7. ενσωμάτωση ατόμων που μειονεκτούν στην αγορά εργασίας
8. αποδοτικότητα και ελκυστικότητα εργασίας

9. αδήλωτη εργασία

10. επαγγελματική και γεωγραφική κινητικότητα

Γ. Δεσμεύσεις και στόχοι για το επόμενο διάστημα

Δ. Παρακολούθηση, Συντονισμός και εταιρική σχέση

Ε. Στατιστικό Παράρτημα

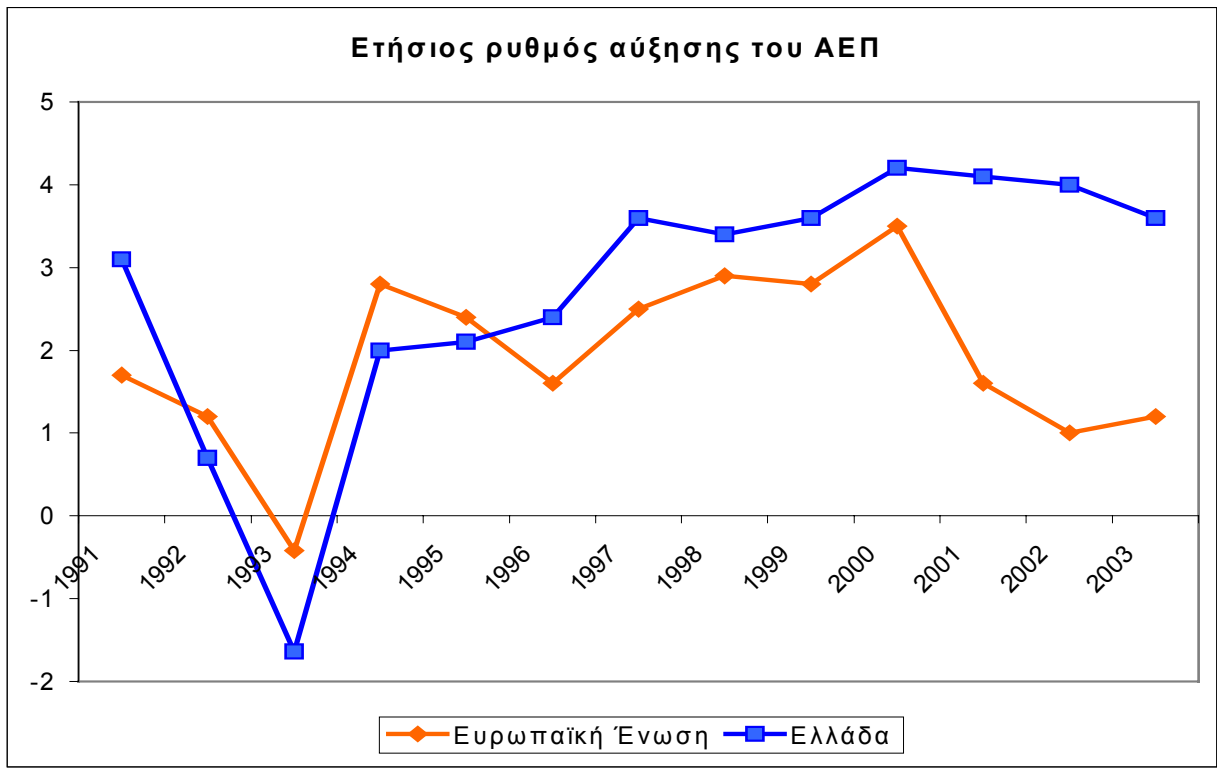
Α. Το πλαίσιο της εθνικής πολιτικής για την απασχόληση: Πρόοδος που σημειώθηκε ως προς τους τρεις κεντρικούς στόχους.

Το πλαίσιο της οικονομικής στρατηγικής

Η Ελλάδα κατάφερε στην τελευταία πενταετία σημαντική πρόοδο στην επίτευξη ονομαστικής σύγκλισης και περιορισμού του αναπτυξιακού χάσματος με τους εταίρους της Ε.Ε. Τώρα η έμφαση βρίσκεται στην επιτάχυνση και διατήρηση της διαδικασίας πραγματικής σύγκλισης και ταχείας ποιοτικής αναβάθμισης του παραγωγικού συστήματος. Σε αυτό το πλαίσιο η προσπάθεια εστιάζεται:

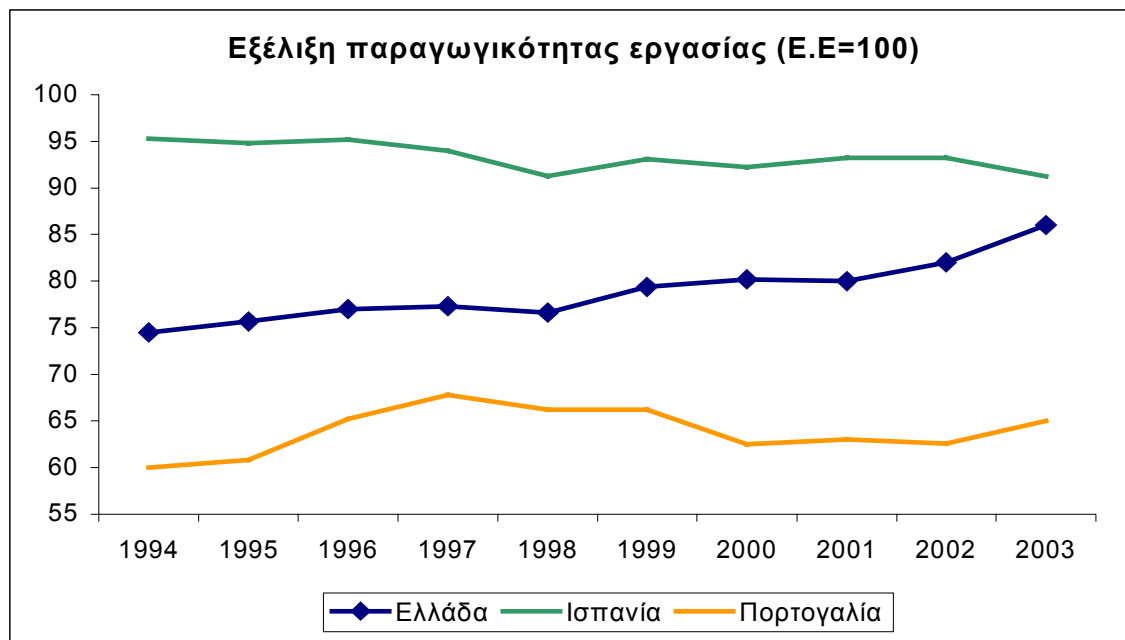
- στη σύνδεση μακροοικονομικών πολιτικών και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και
- στην επιτάχυνση της ανάπτυξης με εμπέδωση της κοινωνικής συνοχής.

Το 2002 η ελληνική οικονομία ήταν η δεύτερη ταχύτερα αναπτυσσόμενη οικονομία στην ΕΕ (με ρυθμό ανάπτυξης 4% έναντι 6% της Ιρλανδίας αλλά 1,1% της ΕΕ), ενώ για το 2003 αναμένεται να επιδείξει τον ταχύτερο ρυθμό ανάπτυξης (με προσδοκώμενο 3,6% έναντι 3,3% της Ιρλανδίας και 1,3% της ΕΕ).

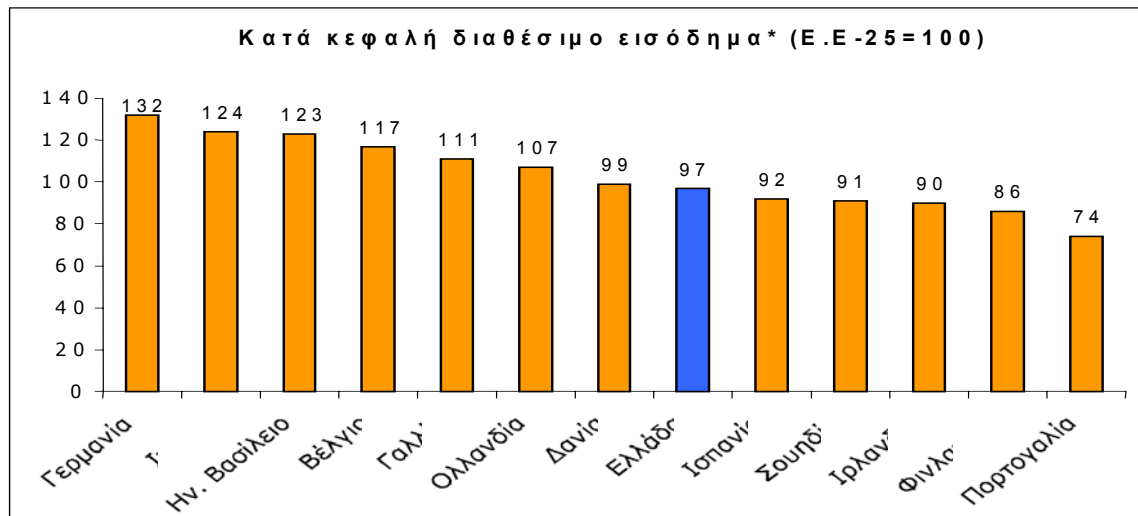
Πηγή: Eurostat, Διαρθρωτικοί Δείκτες.

Ανάλογες επιδόσεις σημειώθηκαν και στο πεδίο της παραγωγικότητας. Το 1994 η παραγωγικότητα εργασίας στην Ελλάδα αντιστοιχούσε στο 74% του κοινοτικού μέσου όρου, ενώ το 2003 υπολογίζεται ότι θα αντιστοιχεί σε 86,5%.

Πηγή: Eurostat, Διαρθρωτικοί Δείκτες

Οι μισθοί και οι συντάξεις ακολουθούν ανοδική πραγματική πορεία που εγγυάται τη βελτίωση του εισοδήματος των εργαζομένων και τη συστηματική βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Μέσα σε λιγότερο από μια δεκαετία η Ελλάδα κέρδισε σχεδόν 10 ποσοστιαίες μονάδες σε μονάδες αγοραστικής δύναμης του κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Το κατά κεφαλή διαθέσιμο εισόδημα της χώρας βρίσκεται πλέον στην όγδοη θέση ανάμεσα στα κράτη μέλη της Ένωσης.

Πηγή: Eurostat, Statistics in focus 2003 (* σε μονάδες αγοραστικής-καταναλωτικής δύναμης)

Στο πλαίσιο της **στρατηγικής της Λισσαβόνας**, οι βασικές προτεραιότητες και κατευθύνσεις για τις μεταρρυθμίσεις στην ελληνική οικονομία είναι:

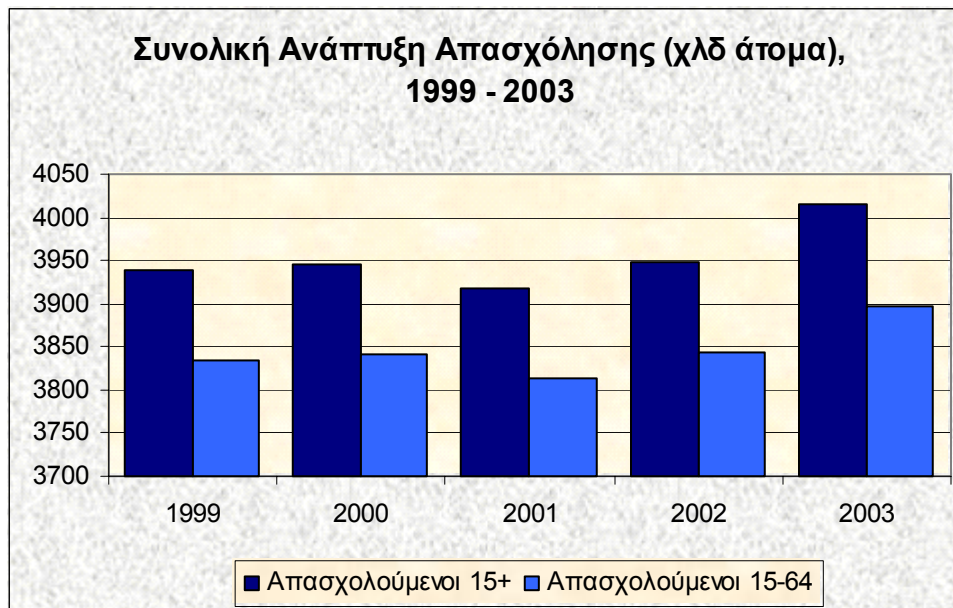
- στήριξη της επιχειρηματικότητας και των μικρών επιχειρήσεων
- δημιουργία της οικονομίας της γνώσης
- οικονομική ολοκλήρωση, υποδομές, δίκτυα
- αύξηση της εξωστρέφειας της οικονομίας
- δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας
- στήριξη της αλληλεγγύης και ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής
- διαφύλαξη της ποιότητας ζωής και της μελλοντικής ευημερίας

Οι στρατηγικές δεσμεύσεις μας ως προς την πραγματική σύγκλιση (*Χάρτα της Σύγκλισης: ανάπτυξη και ευημερία για όλους*) είναι:

- 90% του ΑΕΠ ανά κάτοικο μέχρι το 2010
- ενδιάμεσος στόχος του 80% του ΑΕΠ μέχρι το 2008
- μείωση του δημοσίου χρέους στο 85% του ΑΕΠ μέχρι το 2008, και κάτω από το 70% μέχρι το 2010
- δημοσιονομικό πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης μέχρι το 2005 και πλεόνασμα ίσο με 1,5% του ΑΕΠ μέχρι το 2010
- Πρωτογενές πλεόνασμα 7% του ΑΕΠ μέχρι το 2010.

Εξελίξεις στην απασχόληση

Στη διάρκεια του 2003 σημειώθηκε σημαντική **αύξηση τόσο της απασχόλησης** όσο και του **ποσοστού συμμετοχής στην απασχόληση**, ανατρέποντας έτσι μια ανησυχητική εξέλιξη των τελευταίων δύο ετών.

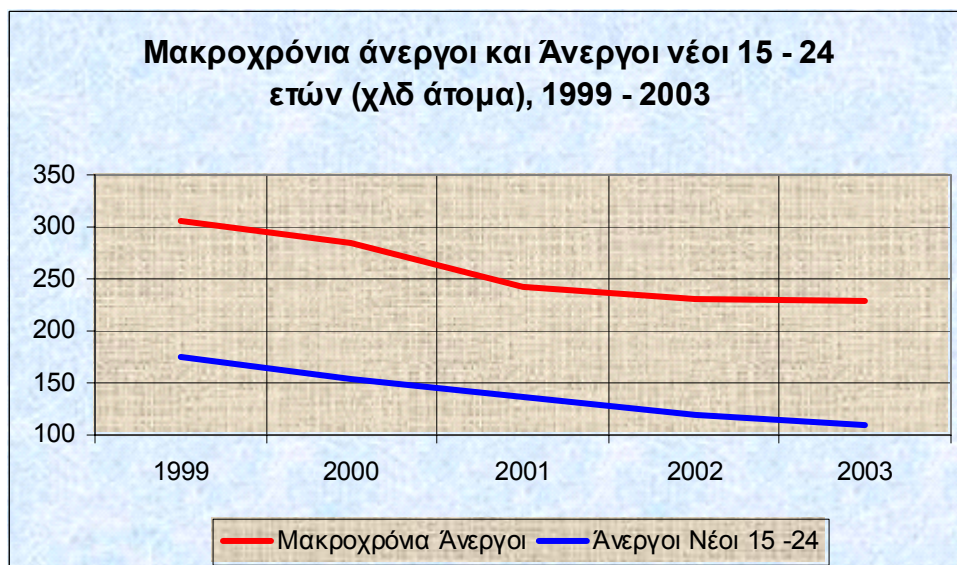

Συνεχίζοντας την πτωτική της πορεία, η ανεργία παρουσίασε σημαντική μείωση μιας ποσοστιαίας μονάδας στο πρώτο τρίμηνο του 2003 (σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2002). Συνολικά, από το 2000 η ανεργία έχει μειωθεί κατά 2,2 ποσοστιαίες μονάδες,

που αντιστοιχεί σε μείωση κατά 25% του μέσου ετήσιου ρυθμού του αριθμού των ανέργων.

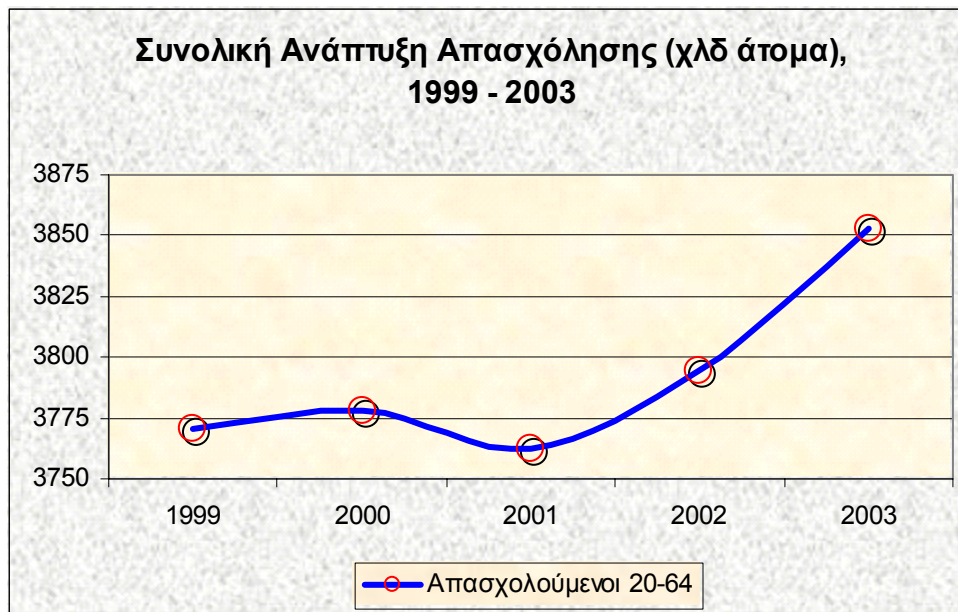

Η μεγαλύτερη πρόοδος αφορά τον περιορισμό της ανεργίας των νέων καθώς και της μακροχρόνιας ανεργίας, ενώ λιγότερο εντυπωσιακά αποτελέσματα σημειώθηκαν στην καταπολέμηση της ανεργίας των γυναικών.

Σε συνδυασμό με την αύξηση της απασχόλησης σημειώθηκε επιπλέον και αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας (από 75,6% του μέσου όρου της Ε.Ε. το 1998 στο 86,5% το 2003). **Άρα, η οικονομία επιταχύνει τους ρυθμούς δημιουργίας νέων**

θέσεων εργασίας, ενώ παράλληλα υποχωρούν τα ποσοστά των ανέργων χωρίς να ανακόπτεται ο ρυθμός εισόδου στην αγορά εργασίας.

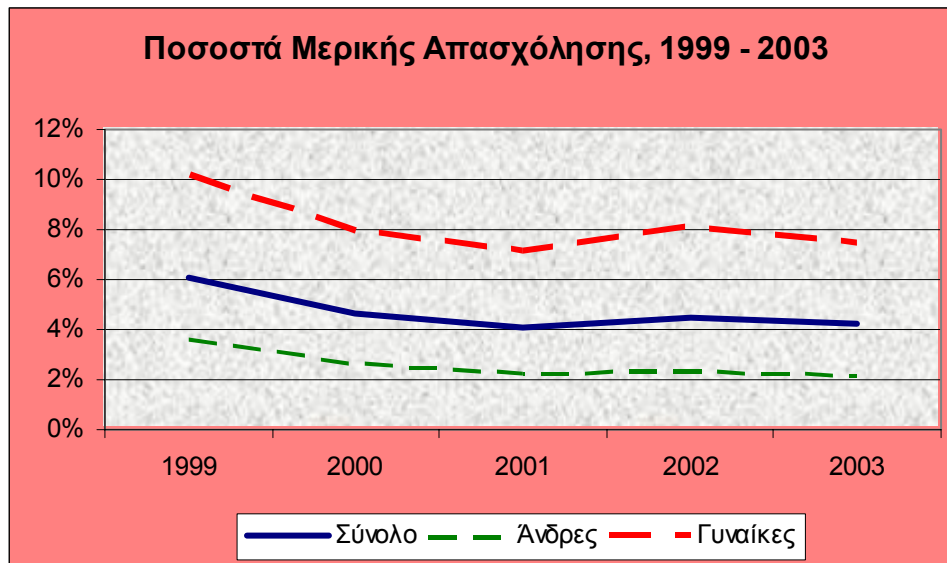
Παράλληλα προχώρησαν οι προσπάθειες ανασυγκρότησης του ΟΑΕΔ με επανεξέταση της πορείας του προγράμματος ανασυγκρότησης και τη νέα στοχοθεσία όπως αυτή προκύπτει από τις περισσότερες πρόσφατες αποφάσεις. Συνεχίζει η λειτουργία των νέων θεσμών που εισήχθησαν πρόσφατα στην αγορά εργασίας με τα ιδιωτικά γραφεία ευρέσεως εργασίας και το θεσμό του δανεισμού εργαζομένων.

Η μερική απασχόληση, παρά τις ελαφρές αυξομειώσεις που παρουσιάζει (άλλοτε ανοδικά και άλλοτε καθοδικά) παραμένει εξαιρετικά περιορισμένη και καθηλωμένη σε χαμηλά επίπεδα. Με αυτό το δεδομένο, και καθώς δεν φαίνεται να έχουν αποδώσει

μέχρι σήμερα οι προσπάθειες παλαιότερων νομοθετικών ρυθμίσεων να «απογειώσουν» τη μερική απασχόληση, εξετάζεται η εισαγωγή μορφών μερικής απασχόλησης στο δημόσιο τομέα προκειμένου να υπηρετηθούν δύο στόχοι ταυτοχρόνως:

- Αφ ενός μεν να αντιμετωπιστούν πραγματικές κοινωνικές ανάγκες –κυρίως στον τομέα της φροντίδας και της εξυπηρέτησης των πολιτών-
- και αφ ετέρου η παραδειγματική εισαγωγή ελκυστικών εκδοχών μερικής απασχόλησης προκειμένου να μεταστραφεί ένα εμπεδωμένο αρνητικό κλίμα.

Επιπλέον σημειώνεται πρόοδος στο πεδίο της καλύτερης αποτύπωσης της πραγματικής κατάστασης στην αγορά εργασίας. Η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία (ΕΣΥΕ) επισημαίνει ότι με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού όπως διεξάγεται υποτιμάται σοβαρά ο συνολικός αριθμός των αλλοδαπών στην αγορά εργασίας λόγω της έλλειψης σχετικών στοιχείων και της γεωγραφικής κινητικότητας της ομάδας αυτής του πληθυσμού. Ως εκ τούτου δεν αντανακλάται η πραγματικότητα της **σημαντικής συμμετοχής των οικονομικών μεταναστών στο σύνολο των εργαζομένων**.

Επίσης, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η ΕΣΥΕ σημείωσε σημαντική πρόοδο στο πεδίο της **αποτύπωσης της κατάστασης όσον αφορά τα άτομα με αναπηρίες** (για τα οποία η εικόνα ως τώρα ήταν εξαιρετικά ασαφής λόγω έλλειψης αξιόπιστων και συγκρίσιμων στοιχείων). Η έρευνα αυτή για άτομα με προβλήματα υγείας ή αναπηρία έγινε κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2002 (ερευνήθηκαν 77.451 άτομα μέλη των 30.057 νοικοκυριών που ανήκουν στο δείγμα της έρευνας εργατικού δυναμικού).

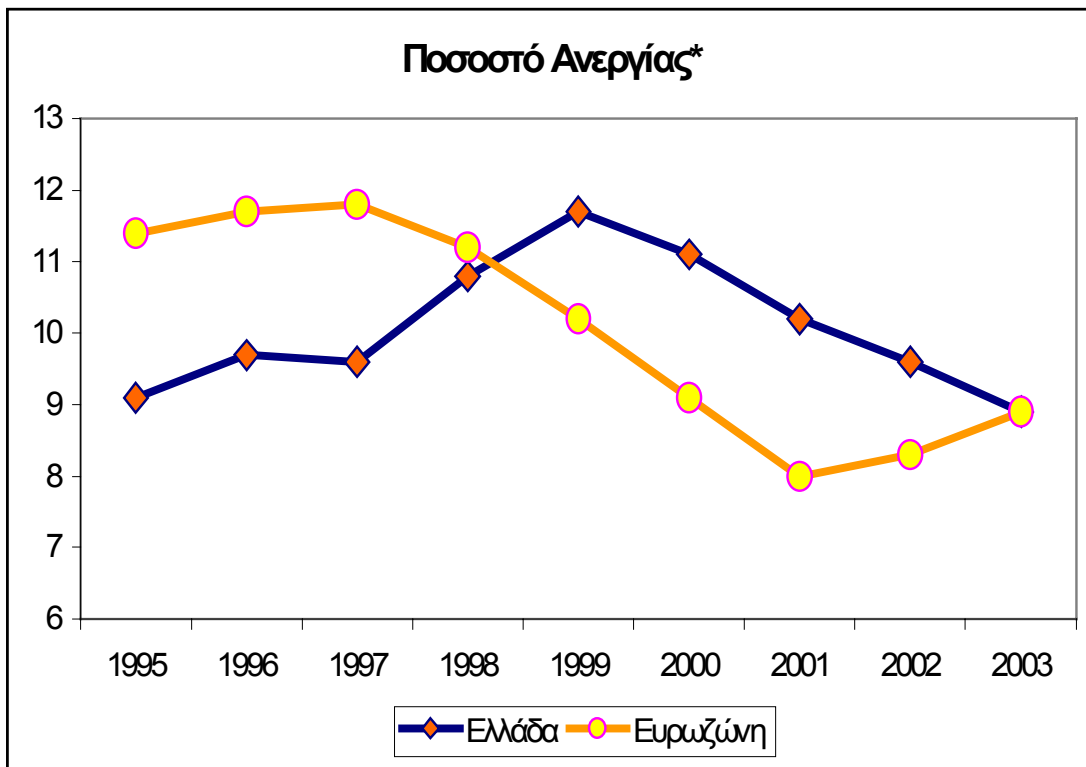
Τέλος, στην τρέχουσα χρονιά επιτυγχάνεται **καλύτερη και στενότερη διασύνδεση ανάμεσα στις πολιτικές απασχόλησης και στις πολιτικές που προάγουν την κοινωνική συνοχή** και με την οικονομική/αναπτυξιακή πολιτική. Η παράλληλη προετοιμασία του ΕΣΔ Απασχόλησης (ΕΣΔΑ) και του ΕΣΔ Κοινωνικής Ένταξης (ΕΣΔΕν) διασφαλίζει μεγαλύτερες συνέργειες και καλύτερο συντονισμό.

B. Ανταπόκριση στις κατευθυντήριες γραμμές

I. Το φόντο των εξελίξεων στην Ελλάδα κατά τον τελευταίο χρόνο:

Τα «καλά νέα»:

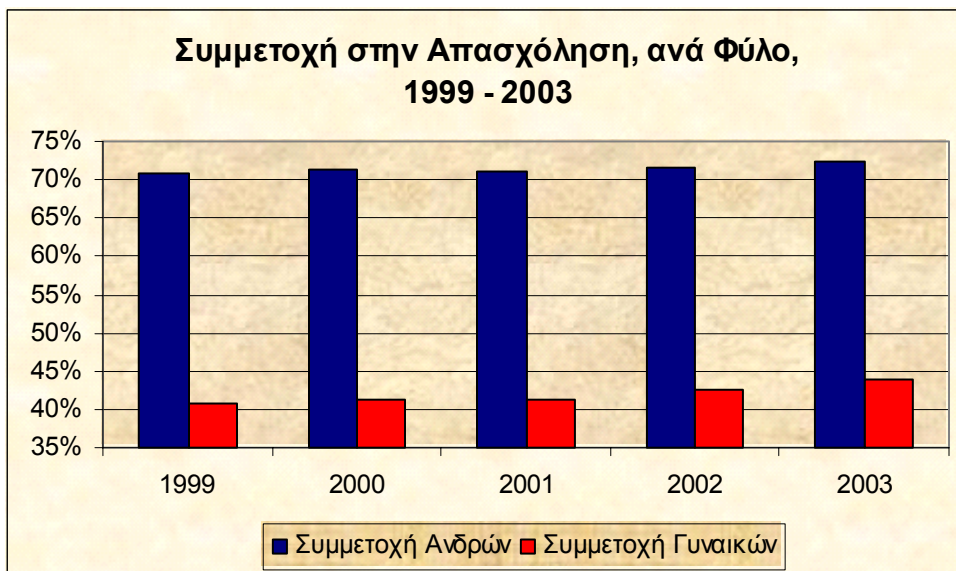
1. Μείωση ανεργίας σε ποσοστό 8,9% στο β' τρίμηνο του 2003
2. Αύξηση συμμετοχής στην απασχόληση στο 57,94%.
3. Ενισχυμένη εμφανίζεται η αυτό-απασχόληση, η οποία αποτελεί μια μορφή επιχειρηματικότητας
4. Κρυμμένη πηγή δύναμης: οι οικονομικοί μετανάστες που δεν περιλαμβάνονται στα στοιχεία επιδόσεων.
5. Συνολικά καλές γενικές μακροοικονομικές επιδόσεις (ανάπτυξη, πληθωρισμός κλπ).
6. Έχει εμπεδωθεί καλό συναινετικό κλίμα με τους κοινωνικούς εταίρους, καθώς χρόνιες εκκρεμότητες (όπως το ασφαλιστικό) έχουν επιλυθεί, ενώ δρομολογήθηκε η λειτουργία των δύο νέων θεσμών: «Εθνική Επιτροπή Απασχόλησης» και «Εθνική Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας».
7. Η υλοποίηση των μεσοπρόθεσμων δεσμεύσεων (2001-2004) ως προς τη δημιουργία 300.000 νέων ευκαιριών απασχόλησης και την κατάρτιση 300.000 ανέργων και 300.000 εργαζομένων προχωρά με ρυθμό ικανοποιητικό (βλέπε σελ. 29).

Πηγή: New Cronos database (* Στοιχεία για Β' τρίμηνο ετών 1995-2003)

Παρά ταύτα, το περιεχόμενο των συστάσεων διατηρεί την επικαιρότητά του διότι:

1. παραμένει χαμηλό το ποσοστό απασχόλησης και κυρίως γυναικών (τόσο σε σύγκριση με τον μέσο όρο στην ΕΕ όσο και σε σύγκριση με τους στόχους της στρατηγικής της Λισσαβόνας)
2. υψηλό εξακολουθεί να είναι το ποσοστό ανεργίας, κυρίως για γυναίκες και νέο-εισερχόμενους στην αγορά εργασίας
3. παραμένουν περιορισμένες οι ευκαιρίες εργασίας με μερική απασχόληση. Ενώ είναι ευπρόσδεκτη η τάση της οικονομίας να δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης, η έλλειψη ευκαιριών εργασίας με καθεστώς μερικής απασχόλησης ενδέχεται να αποθαρρύνει ιδιαίτερες κατηγορίες του πληθυσμού από το να αναζητήσουν θέση αμειβόμενης εργασίας. Πιθανή αντιστροφή της τάσης αυτής, μπορεί, να σημειωθεί μετά τις δεσμεύσεις για 25.000 νέες θέσεις εργασίας μερικής απασχόλησης για την παροχή υπηρεσιών κοινωνικού χαρακτήρα. Στην ίδια κατεύθυνση μπορεί να συμβάλει και η εφαρμογή των νέων μέτρων που προωθούνται με αντίστοιχες νομοθετικές ρυθμίσεις για την αύξηση της απασχόλησης.
4. Η αναδιάρθρωση των θεσμών της αγοράς εργασίας δεν έχει μέχρι στιγμής οδηγήσει στην ευρεία εφαρμογή συστημάτων εξατομικευμένης προσέγγισης τόσο για την πρόληψη όσο και για την καταπολέμηση της ανεργίας. Επιπλέον, οι νομοθετικές παρεμβάσεις ενίσχυσης της απασχόλησης και της ευελιξίας δεν έχουν μέχρι σήμερα αποδώσει πλήρως.

Η συμμετοχή στην απασχόληση ανά φύλο, όπως απεικονίζεται στο γράφημα, αποδίδει με παραστατικό τρόπο τρεις διαφορετικές εξελίξεις. Πρώτον, το ποσοστό συμμετοχής στην απασχόληση των ανδρών αυξάνεται σε διάστημα πέντε ετών κατά 1,6 ποσοστιαίες μονάδες (από 70,9% σε 72,5%) ενώ για τις γυναίκες κατά 3,3 ποσοστιαίες μονάδες (από 40,7% σε 44%). Δεύτερον, η ταχύτητα αύξησης είναι διπλάσια για τις γυναίκες σε σχέση με τους άνδρες. Και τέλος, αναδεικνύονται οι διαφορετικές αφετηρίες: Οι άνδρες συμμετέχουν στην απασχόληση το 2003 με λόγο περίπου 3 στους 4 ενώ οι γυναίκες με λόγο μικρότερο από 1 στις 2. Η διάρκεια των πέντε ετών δεν υπήρξε εύλογο διάστημα για μια ριζική ανατροπή αυτών των λόγων.

Τέλος, οι συγκριτικές επιδόσεις ανδρών και γυναικών ως προς την ανεργία επιβεβαιώνουν την εικόνα των προηγούμενων ετών: αν και η ανεργία των γυναικών μειώνεται, εντούτοις η ψαλίδα παραμένει πολύ έντονη.

II. Διαπιστώσεις και προτεραιότητες του Ελληνικού ΕΣΔΑ

Οι προοπτικές για το τρέχον και το επόμενο έτος είναι καλές. Το μεγάλο ερώτημα αφορά τη διατηρησιμότητα των καλών επιδόσεων από το 2005 και έπειτα (μετά την εξάντληση των Μεγάλων Έργων, του ΚΠΣ και των Ολυμπιακών Αγώνων). Με τη στρατηγική απασχόλησης που αποτυπώνεται στο ΕΣΔΑ ΣΗΜΕΡΑ δείχνουμε το πώς θα αξιοποιήσουμε το παράθυρο ευκαιρίας της διετίας προκειμένου να θέσουμε γερές βάσεις ανάπτυξης στη συνέχεια.

Τούτων δοθέντων, το ΕΣΔΑ 2003 στηρίζεται στις εξής τρεις κεντρικές διαπιστώσεις (που υπαγορεύουν αντίστοιχο μίγμα στόχων και προτεραιοτήτων):

Πρώτη διαπίστωση ως προς ανεργία: Η ανεργία στην Ελλάδα εντοπίζεται κυρίως στις γυναίκες και στα νεαρά άτομα, αφορά κυρίως άτομα χωρίς εργασιακή εμπειρία (νεοεισερχόμενοι/ες στην απασχόληση) ενώ τείνει να έχει μεγαλύτερη διάρκεια σε σύγκριση με την Ευρώπη (μακροχρόνια ανεργία). Είναι χαρακτηριστικό ότι το ποσοστό ανεργίας των ανδρών άνω των 25 ετών είναι χαμηλότερο στην Ελλάδα σε σύγκριση με την Ευρώπη (5,2% έναντι 5,8%). Άρα: κύριο πρόβλημα είναι η δυσκολία εισόδου στην αγορά εργασίας. **Κεντρικό ζητούμενο λοιπόν: η καταπολέμηση των παραγόντων που δυσκολεύουν την είσοδο στην απασχόληση.**

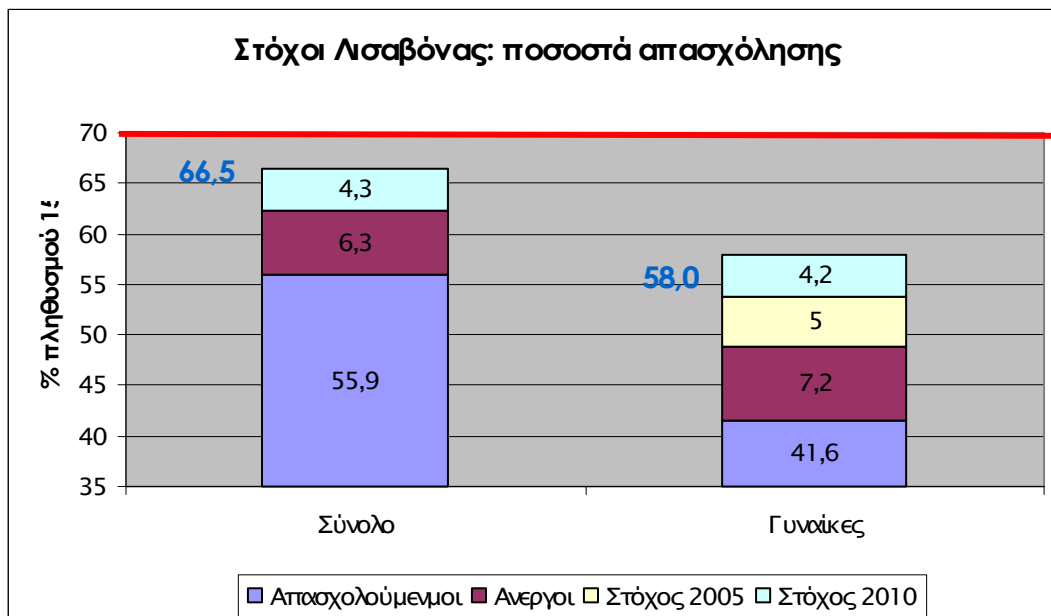
Δεύτερη διαπίστωση ως προς συμμετοχή στην απασχόληση: Οι αναξιοποίητες δεξαμενές εργασίας όπως προκύπτουν από τα άτομα παραγωγικής ηλικίας που δεν αναζητούν εργασία εντοπίζονται κυρίως στις γυναίκες που επικαλούνται λόγους οικογενειακών υποχρεώσεων, στους νέους που επικαλούνται λόγους σπουδών και στις ώριμες ηλικίες που επικαλούνται το γεγονός ότι ήδη βρίσκονται σε σύνταξη. Άρα: κεντρικής σημασίας πρόβλημα αναδεικνύεται ο συνδυασμός πλημμελούς υποδομής φροντίδας ΚΑΙ μη ελκυστικότητας των συνθηκών εργασίας¹ και η διατήρηση των μέχρι σήμερα «στερεοτύπων». **Δύο κεντρικά ζητούμενα αναδεικνύονται ως προτεραιότητες: Πρώτον, η ενίσχυση των υποδομών φροντίδας για ενίσχυση της επαγγελματικής πορείας των γυναικών. Και δεύτερον, η αλλαγή των στερεοτύπων και η ανάδειξη των ποικίλων και πολλαπλών τύπων εργασίας προκειμένου να καθίσταται η απασχόληση συμβατή με τις ανάγκες των ατόμων που για διάφορους λόγους δεν επιθυμούν πλήρη και αποκλειστική απασχόληση.**

Τρίτη διαπίστωση: το πρόβλημα απασχόλησης στην Ελλάδα είναι πρωτίστως πρόβλημα προσφοράς και λιγότερο πρόβλημα ζήτησης εργασίας.

¹ Όπως προκύπτει από την ΕΕΔ, σε 17% των ανέργων είχε προταθεί κάποια ευκαιρία απασχόλησης την οποία όμως απέρριψαν. Ο συχνότερος λόγος απόρριψης ήταν ότι δεν εξυπηρετούσε το ωράριο εργασίας και ο τόπος εργασίας.

Συνεπώς κύριος στόχος του ΕΣΔΑ 2003 (και της συνολικής ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ στην Ελλάδα) είναι η ενίσχυση της προσφοράς εργασίας, επειδή:

- Ακόμα κι αν βρουν δουλειά όλοι οι άνεργοι, πάλι θα υπολειπόμαστε σημαντικά ως προς τους στόχους της Λισαβόνας (διάγραμμα με στοιχεία του 2000)².

- Το σύγχρονο νόημα της πλήρους απασχόλησης δεν περιορίζεται στους γηγενείς άνδρες, αλλά αφορά ευρύτερες κατηγορίες προκειμένου να φτάσει το συνολικό ποσοστό απασχόλησης στο 70% (Πρώτος Ευρωπαϊκός Στόχος).
- Απαραίτητη προϋπόθεση για βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας της εργασίας είναι η ίδια η εργασία. (Δεύτερος Ευρωπαϊκός Στόχος).
- Η πρόσβαση στην απασχόληση αποτελεί το καλύτερο όπλο κατά της φτώχειας και του αποκλεισμού. Ενώ παλαιότερα φαίνεται ότι αρκούσε η εργασία του αρχηγού του νοικοκυριού προκειμένου να αποτραπεί ο κίνδυνος φτώχειας, διαχρονικά φαίνεται ότι δεν επαρκεί πλέον. Ισχυρή θετική επίδραση στην αποτροπή του κινδύνου φτώχειας του νοικοκυριού αποτελεί η εργασία της συζύγου (και μάλιστα γίνεται ολοένα περισσότερο σημαντικός αποτρεπτικός παράγοντας).

Επισφάλεια και απασχόληση

² Στο διάγραμμα το οποίο απεικονίζει στοιχεία του έτους 2000 το ποσοστό απασχόλησης και ανεργίας αναφέρεται στο σύνολο του πληθυσμού και όχι στο εργατικό δυναμικό (γι αυτό και χαμηλότερο το ποσοστό ανεργίας).

Η πρόσβαση στην απασχόληση αποτελεί ίσως το αποτελεσματικότερο φάρμακο για την πρόληψη της φτώχειας καθώς και για την άμβλυνση του κινδύνου κοινωνικού αποκλεισμού. Οι διαθέσιμες μετρήσεις διεθνώς, στην Ευρώπη και στην Ελλάδα πιστοποιούν πως οι άνεργοι διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο φτώχειας, ενώ εμφανίζεται υψηλή συγκέντρωση φτώχειας σε νοικοκυριά που δεν συμμετέχουν στην αγορά εργασίας.

Ένα άνεργο άτομο στην Ελλάδα έχει 2,15 φορές μεγαλύτερη πιθανότητα να είναι φτωχό σε σύγκριση με ένα εργαζόμενο άτομο. Εντούτοις, στην Ελλάδα εμφανίζονται και άλλοι ενδεχομένως ισχυρότεροι παράγοντες που προσδιορίζουν αυξημένο κίνδυνο φτώχειας (Οι συνταξιούχοι, τα μέλη νοικοκυριών με αρχηγό αγρότη και τα μέλη νοικοκυριών με αρχηγό που δεν τέλειωσε το Δημοτικό σχολείο εμφανίζονται περισσότερο ευάλωτα στον κίνδυνο της φτώχειας έναντι των μελών νοικοκυριών με αρχηγό άνεργο). Η ανεργία, λοιπόν, αποτελεί προσδιοριστικό παράγοντα του κινδύνου φτώχειας, αλλά δεν είναι ούτε ο μοναδικός ούτε ο σημαντικότερος. Άλλωστε εμφανίζει διαχρονικά κάποια μείωση (το 1988 ο σχετικός κίνδυνος φτώχειας ενός ανέργου ατόμου ήταν 1.74, ενώ το 1999 ήταν 1.44).

Πέραν της ανεργίας, προσδιοριστικοί παράγοντες φτώχειας είναι τόσο η έλλειψη πρόσβασης στην απασχόληση (άεργα άτομα και νοικοκυρές) όσο και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που προσλαμβάνει η απασχόληση. Με άλλα λόγια, η ένταση της απασχόλησης συσχετίζεται και αυτή με τον κίνδυνο της φτώχειας. Η κατάσταση απασχόλησης του κάθε μέλους του νοικοκυριού και κυρίως των δύο συζύγων, όπως και η ένταση της απασχόλησης συνδιαμορφώνουν την πιθανότητα φτώχειας. ***Η εργασία και της συζύγου μειώνει αισθητά τον κίνδυνο της φτώχειας, και η ευεργετική αυτή επίδραση γίνεται εντονότερη κατά τα τελευταία χρόνια.***

ΠΡΩΤΟΣ ΣΤΟΧΟΣ: Για τη βελτίωση της συμμετοχής στην απασχόληση και την καταπολέμηση της ανεργίας αιχμές πολιτικών πρωτοβουλιών είναι:

1. Βελτίωση της **ελκυστικότητας** και της **οικονομικής αποδοτικότητας** της εργασίας με όχημα τη φορολογική μεταρρύθμιση. **(κατευθυντήρια γραμμή ή K8)**
2. Τον ίδιο στόχο υπηρετεί η προγραμματιζόμενη ρύθμιση με την οποία προβλέπονται προσλήψεις με μερική απασχόληση για την παροχή υπηρεσιών κοινωνικού χαρακτήρα (25.000 νέες θέσεις εργασίας). **(K3, K5, K6)**
3. Η παράταση του εργασιακού βίου υπηρετείται και από τη μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος. **(K5)**
4. Επιχειρείται μετατόπιση της έμφασης των πολιτικών από επιδότηση της ανεργίας σε επιδότηση της εργασίας όπως συμπυκνώνεται σε νέα νομοθετική

- πρωτοβουλία για όλους τους επιδοτούμενους ανέργους που λαμβάνουν επίδομα ανεργίας ανέργων από 5 ως 12 μήνες. Η πολιτική αυτή έχει ήδη εφαρμοστεί πιλοτικά με την επιδότηση θέσεων εργασίας για την συνέχιση λειτουργίας ξενοδοχειακών μονάδων και μετά το τέλος της περιόδου που παρουσιάζει αυξημένο τουριστικό ενδιαφέρον.
5. Η αποτελεσματική λειτουργία της αγοράς εργασίας στο θέμα της σύζευξης προσφοράς και ζήτησης εργασίας υπηρετείται πρωτίστως με τη βελτίωση και την αναδιάρθρωση της λειτουργίας του ΟΑΕΔ. Συμβολή στον ίδιο στόχο θα έχει και η βελτίωση της λειτουργίας των εταιρειών προσωρινής απασχόλησης και των ιδιωτικών γραφείων συμβούλων εργασίας. **(Κ1, Κ10)**
 6. Η καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας θα ενισχυθεί και με την ολοκλήρωση της διαδικασίας νομιμοποίησης των οικονομικών μεταναστών αλλά και με τις προβλέψεις για «μετατροπή» της επιδότησης της ανεργίας σε επιδότηση της εργασίας και τα κίνητρα για τις προσλήψεις. Ιδιαίτερα σημαντική θα είναι η συμβολή της ανάπτυξης πληροφοριακών συστημάτων από τον ΟΑΕΔ και το Σώμα Επιθεωρητών Εργασίας τα οποία θα επιτρέπουν και τη διασταύρωση στοιχείων μεταξύ τους αλλά και με το ΙΚΑ. **(Κ9)**
 7. Η ανάπτυξη δικτύου υπηρεσιών κοινωνικού χαρακτήρα θα επενεργήσει ευεργετικά τόσο ως μοχλός δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, όσο και ως προϋπόθεση που θα επιτρέψει σε γυναίκες να αναζητήσουν εργασία. **(Κ5, Κ6)**.
 8. Στην ίδια κατεύθυνση θα λειτουργήσουν και οι νέες ευκαιρίες απασχόλησης στην κοινωνική οικονομία.
 9. Ενισχύεται η ζήτηση για γυναίκες εργαζόμενες με την υιοθέτηση δύο νέων μέτρων που μειώνουν το έμμεσο εργατικό κόστος και αίρουν αντικίνητρα για την απασχόληση γυναικών:
 - * 9.1. επιδοτούνται οι εργοδοτικές εισφορές για την πρόσληψη ανέργων γυναικών με δύο παιδιά
 - * 9.2. επιδοτούνται οι εργοδοτικές εισφορές από πρόσληψη για αντικατάσταση γυναίκας εργαζόμενης που βρίσκεται σε άδεια σχετική με μητρότητα (τοκετού, λοχείας κλπ).
 10. Η ακριβέστερη αποτύπωση της πραγματικής εικόνας τόσο της συμμετοχής στην απασχόληση όσο και ως προς το ποσοστό ανεργίας θα επιτευχθεί με την αναμόρφωση του δείγματος της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού που επεξεργάζεται η ΕΣΥΕ.
 11. Η υποστήριξη της προσπάθειας των ανέργων να βρουν δουλειά αλλά και η αποτελεσματικότερη λειτουργία της αγοράς εργασίας (ενίσχυση γεωγραφικής κινητικότητας) επιδιώκεται με την εισαγωγή νέου μέτρου επιδότησης ενοικίου σε ανέργους που βρίσκουν δουλειά μακριά από το σπίτι τους.
 12. Η πλήρης αποτίμηση των προηγούμενων προσπαθειών εισαγωγής ευελιξίας στην αγορά εργασίας θα ολοκληρωθεί στο πλαίσιο της ενίσχυσης της εταιρικής σχέσης με τους κοινωνικούς εταίρους ιδιαίτερα στην εθνική επιτροπή απασχόλησης **(Κ3)**.
 13. Η συνέχιση των προγραμμάτων ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας (και μάλιστα σε στοχευμένες ομάδες του πληθυσμού) θα διατηρήσει τη διαφαινόμενη τάση ενίσχυσης το ειδικού βάρους των αυτοαπασχολούμενων **(Κ2)**.

14. Ο Οδηγός Εφαρμογή Ισότητας καθώς και το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για τους Μετανάστες αποτελούν μείζονος σημασίας πρωτοβουλίες στο πεδίο της ισότητας των φύλων (Κ6) και στο πεδίο της ένταξης ομάδων που μειονεκτούν (Κ7).

15. Σημαντικό ρόλο θα διαδραματίσει ο «αναδιοργανωμένος» ΟΑΕΔ με βάση και το συμφωνημένο πλαίσιο δεσμεύσεων.

* Πρόσληψη 489 εργασιακών, που στελεχώνουν τα Κ.Π.Α., προκειμένου μέχρι τις 30-9-03 να βρίσκονται σε πλήρη λειτουργία 67 Κέντρα Προώθησης Απασχόλησης (Κ.Π.Α.) σε ολόκληρη τη χώρα. Τον Δεκέμβριο του 2002 λειτουργούσαν 60 Κ.Π.Α μέχρι τέλος του 2003 θα λειτουργούν 73 ΚΠΑ.

* Εφαρμογή πλήρως του συστήματος της εξατομικευμένης προσέγγισης των ανέργων και της πρωτογενούς ανίχνευσης των αναγκών της αγοράς εργασίας.

* Εφαρμογή προγράμματος εκπαίδευσης των εργασιακών συμβούλων από τον Ιούνιο μέχρι και τον Σεπτέμβριο του 2003.

* Σύσταση και λειτουργία, της Ειδικής Υπηρεσίας στον Ο.Α.Ε.Δ. που ανέλαβε την ευθύνη λειτουργίας των Κ.Π.Α. Η Ειδική Υπηρεσία έχει οργανωθεί και λειτουργεί με εγκεκριμένο εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας και στελέχη.

* Ανανέωση και εμπλουτισμός των «εργαλείων» της εξατομικευμένης προσέγγισης, δηλαδή του βασικού ερωτηματολογίου, του ατομικού σχεδίου δράσης του ανέργου κλπ.

* Ανάπτυξη και λειτουργία μέχρι τις 30-9-2003 MIS, που θα περιλαμβάνει τη δυνατότητα άμεσης καταχώρησης στο πληροφοριακό σύστημα, των αποτελεσμάτων της εξατομικευμένης προσέγγισης από τον εργασιακό σύμβουλο, τη δυνατότητα η εφαρμογή αυτή να συνδέεται με τον υπάρχον σύστημα προσφοράς – ζήτησης του Ο.Α.Ε.Δ. και τέλος να δίνεται η ευχέρεια στον εργασιακό σύμβουλο να βλέπει στον υπολογιστή του την πορεία του ανέργου κάθε τρεις, έξι και δώδεκα μήνες.

16. Η διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων συμβάλλει ουσιαστικά για την προώθηση της απασχόλησης σε πολλούς τομείς της οικονομίας.

Δεύτερος στόχος: ενίσχυση της ποιότητας και της παραγωγικότητας της εργασίας.

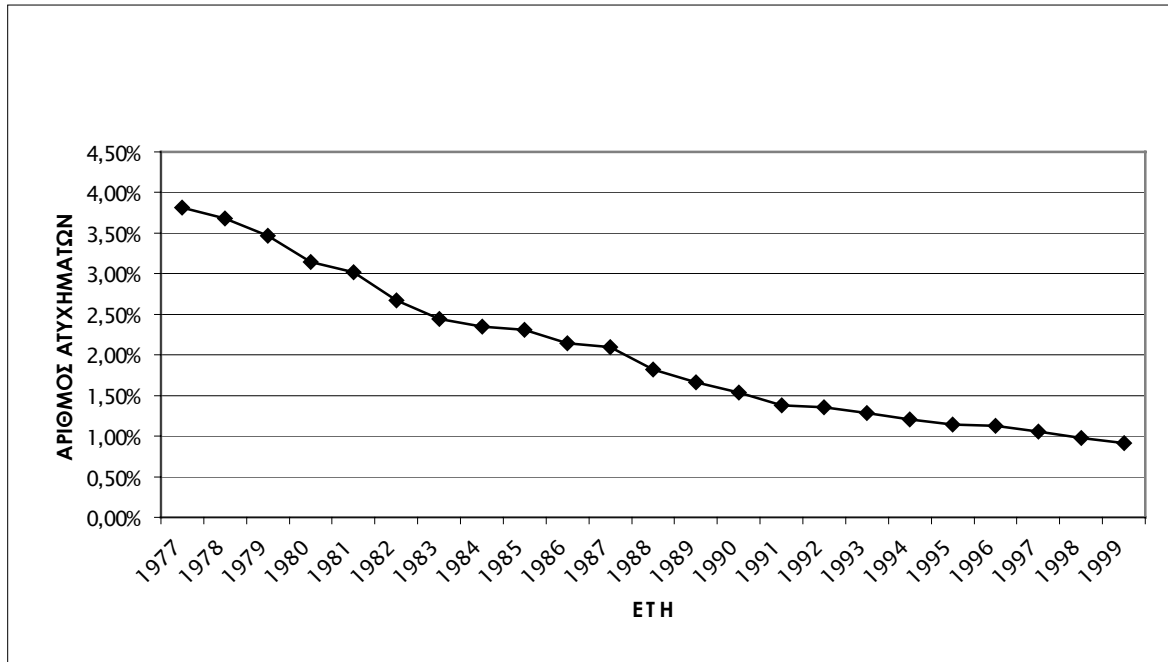
Υγιεινή και ασφάλεια της Εργασίας.

Η προαγωγή της Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας και η βελτίωση του εργασιακού περιβάλλοντος αποτελούν προϋποθέσεις για την ποιότητα στην εργασία και πάγια προτεραιότητα των πολιτικών απασχόλησης. Για την εξυπηρέτηση του στόχου αυτού έχει ξεκινήσει εδώ και αρκετά χρόνια μια συντονισμένη προσπάθεια με στόχο τη συνεχή βελτίωση των συνθηκών εργασίας μέσω της πρόληψης του εργατικού κινδύνου, της μείωσης των εργατικών ατυχημάτων και της προαγωγής της υγείας των εργαζομένων.

Όλα τα υπάρχοντα στοιχεία συνηγορούν ότι αυτή η προσπάθεια αποφέρει σημαντικά αποτελέσματα. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι ενώ το 1977 συνέβαινε εργατικό ατύχημα στο 3,81% των ασφαλισμένων, το 1999 το ποσοστό αυτό έχει μειωθεί σημαντικά και είναι στο 0,91%. Η μείωση μάλιστα αυτή είναι σταθερή και ομαλή κατά τη διάρκεια της τελευταίας εικοσαετίας.

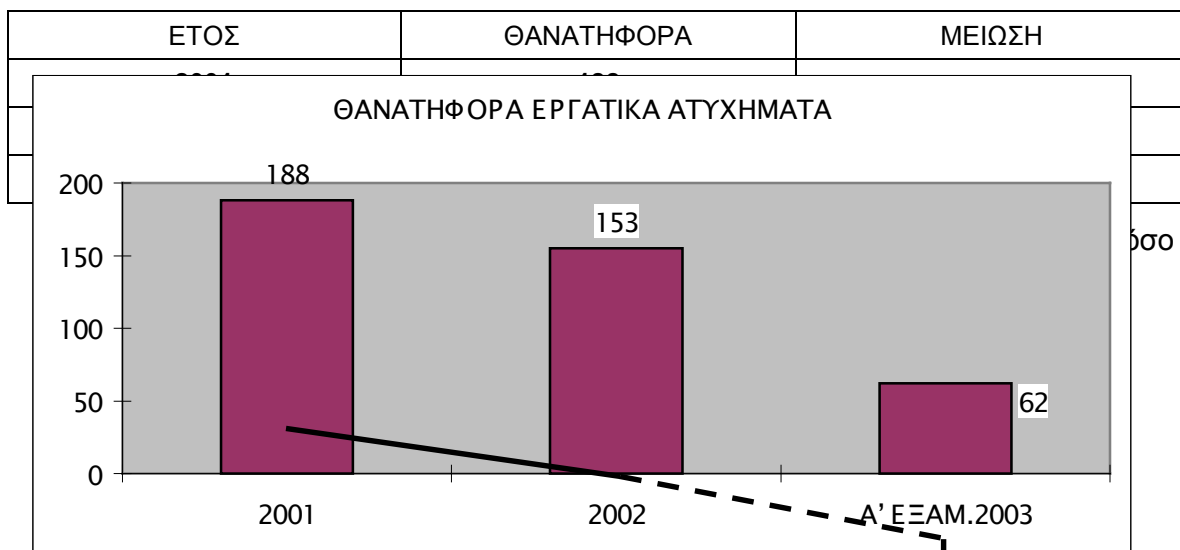
Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του γραφήματος που ακολουθεί, ενώ το εργατικό δυναμικό παρουσίασε συνεχή αύξηση, στα εργατικά ατυχήματα εμφανίζεται πτωτική εξέλιξη.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΙΚΑ

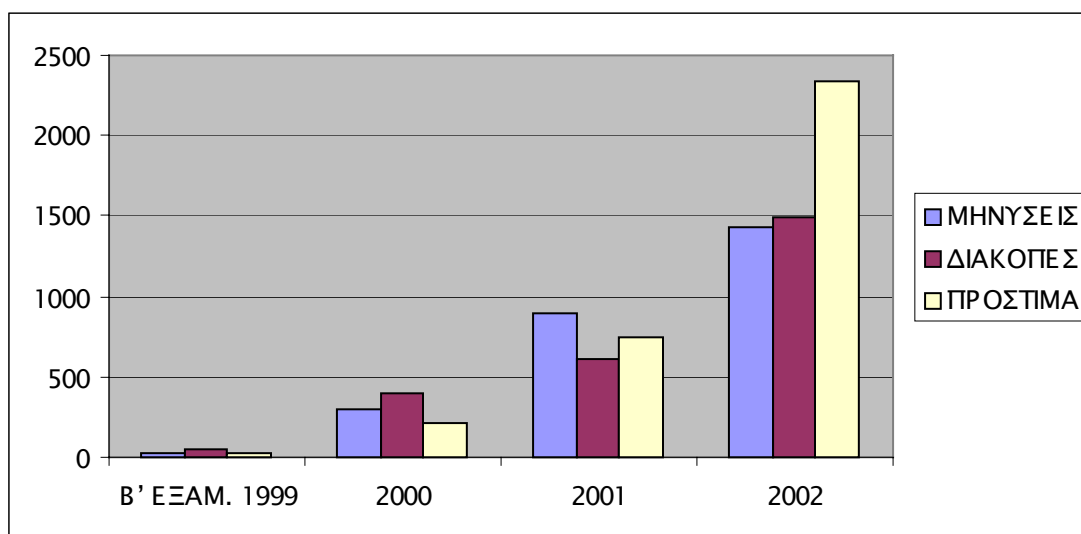
Μετά τη σύσταση του **ελεγκτικού μηχανισμού (ΣΕΠΕ)** και την **εντατικοποίηση των ελέγχων**, οι επιχειρήσεις έχουν αρχίσει να δηλώνουν στο ΣΕΠΕ τα ατυχήματα που συμβαίνουν, καθώς η μέχρι πρότινος πρακτική ήταν να δηλώνονται μόνο τα θανατηφόρα και τα πολύ σοβαρά εργατικά ατυχήματα. Αξίζει να αναφερθεί ότι για όλα τα δηλωθέντα εργατικά ατυχήματα στο ΣΕΠΕ διενεργείται έλεγχος και συντάσσεται έκθεση αυτοψίας η οποία επέχει θέση μηνυτήριας αναφοράς όταν προκύπτουν ενδείξεις ευθυνών και αποστέλλεται στις δικαστικές αρχές. Το γεγονός αυτό δίνει και την ιδιαίτερη διάσταση που αποκτά η υποχρέωση του εργοδότη να αναγγείλει το εργατικό ατύχημα.

Σε ότι αφορά τα θανατηφόρα ατυχήματα, αν και κατά το έτος 2001 παρουσιάστηκε μια απότομη αύξηση του αριθμού τους, στα επόμενα δύο χρόνια σημειώνεται μείωση.

ΕΤΟΣ	ΜΗΝΥΣΕΙΣ	ΔΙΑΚΟΠΕΣ	ΠΡΟΣΤΙΜΑ	ΠΟΣΑ ΠΡΟΣΤΙΜΩΝ
Β' ΕΞΑΜ. 1999	26	50	22	17226€
2000	299	393	207	146823€
2001	892	611	744	552458€
2002	1429	1495	2336	2261945€

Μηνύσεις, διακοπές και πρόστιμα, 1999-2002

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην προστασία των ανηλίκων εργαζομένων με τον προσδιορισμό εργασιών, έργων ή δραστηριοτήτων που δεν επιτρέπεται να εκτελούν για προστασία της σωματικής και ψυχικής υγείας τους και της ηθικής τους και την ανάπτυξη δικτύου για την παρακολούθηση και την εποπτεία εφαρμογής των διατάξεων.

Τρίτος στόχος: Κοινωνική συνοχή και ενσωμάτωση.

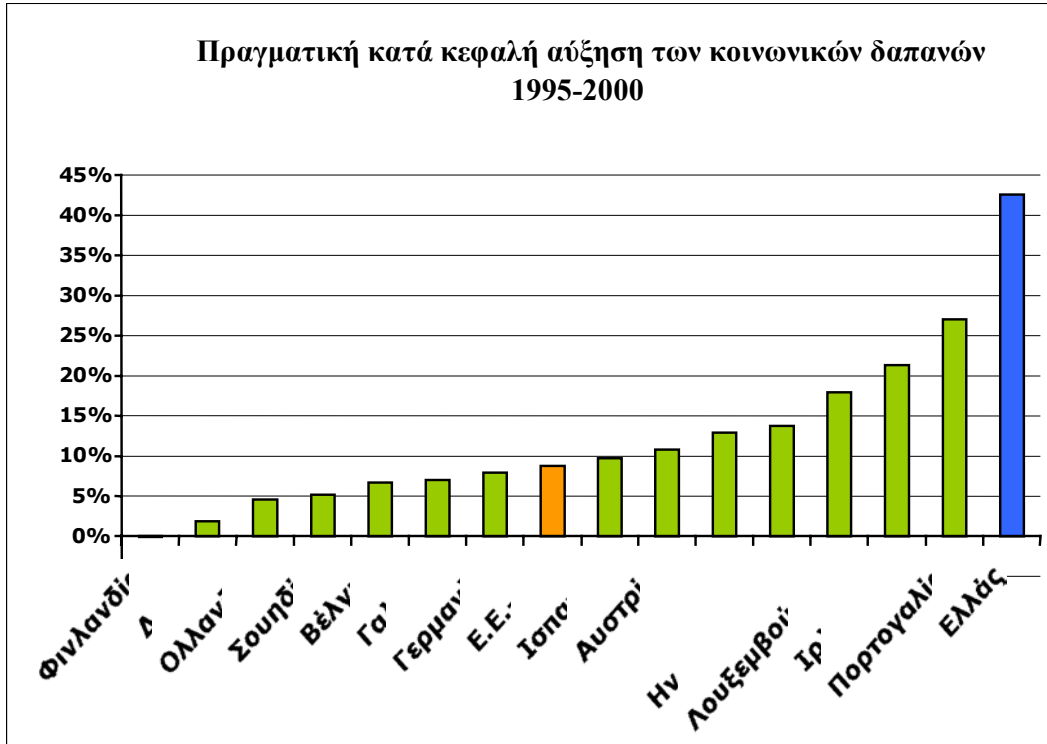
Κοινωνικές Δαπάνες (δαπάνες κοινωνικής προστασίας)

Η κεντρική στρατηγική σημασία του στόχου της κοινωνικής συνοχής και κοινωνικής ενσωμάτωσης αντανακλάται στην τάση των δαπανών κοινωνικής προστασίας ως ποσοστό του ΑΕΠ. Όπως υποδηλώνει το γράφημα, η πορεία των δαπανών κοινωνικής

προστασίας στην Ελλάδα γίνεται επιταχυνόμενα αυξητική από το 1992 και έπειτα, ενώ η τάση σύγκλισης με τον μέσο όρο των χωρών της ΕΕ είναι εμφανής.

Η τάση σύγκλισης επιτεύχθηκε χάρις στο μεγάλο και επιταχυνόμενο ρυθμό αύξησης των κοινωνικών δαπανών. Η απεικόνιση της πραγματικής, κατά κεφαλή, αύξησης δείχνει το μέγεθος του εγχειρήματος όπως αναδεικνύει το εύρος και τη σημασία των πολιτικών που εφαρμόστηκαν σε αυτό το διάστημα.

Πηγή: ΕΣΥΕ, Eurostat/Statistics in Focus-Theme 3-16/2002

Μεγάλος αριθμός πολιτικών στοχεύει στην αντιμετώπιση και καταπολέμηση φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού. Ο πίνακας της επόμενης σελίδας (αναπαράγεται με μικρές αλλαγές από το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη, 2003) συνοψίζει τις δράσεις αυτές ανά τύπο προβλήματος που επιχειρεί να αντιμετωπίσει (ηλικία, χαμηλές αποδοχές, ανεργία, οικογένεια, γεωγραφική απομόνωση και αναπηρία ή μειονεξία (στον οριζόντιο άξονα) καθώς και ανά στόχο (οικονομική κατάσταση, ένταξη στην αγορά εργασίας, υγεία, στέγη κλπ) στον κάθετο άξονα.

Πίνακας 1: Ενδεικτικές Δράσεις για την Καταπολέμηση του Κοινωνικού αποκλεισμού

	Ηλικιωμένοι	Προβλήματα στην αγορά εργασίας		Οικογένειες	Γεωγραφική διάσταση	Ευπαθείς ομάδες	
		Χαμηλές αποδοχές	Ανεργοί			Φυσική κατάσταση	Μειονεξία
Οικονομική κατάσταση	Συντάξεις ΚΟ ΕΚΑΣ ΟΓΑ Ν3029/02	Επιδότηση Μισθων (Ν2874) Μερική απασχόληση Προνοιακή Πολιτική ΟΑΕΔ	Επιδόματα ανεργίας -μακροχρόνια ανέργων Προνοιακή Πολιτική ΟΑΕΔ	Σχολικό επίδομα Οικογενειακά επιδόματα Ισόβια σύνταξη Φορολογικά	Αναζωογόνηση Υπαίθρου Εισοδηματική ενίσχυση σε ορεινές και μειονεκτικές περιοχές Κύρια σύνταξη ΟΓΑ	Επιδοματική πολιτική Φορολογικές ελαφρύνσεις Συντάξεις αναπηρίας	Ειδική επιδοματική πολιτική Αποφυλακισμένοι Παλινοστούντες
Ενταξη στην αγορά εργασίας	Εργασία συνταξιούχων – Επανεκπαίδευση ανέργων μεγάλης ηλικίας	Κατάρτιση	Κατάρτιση	Προστασία μητρότητας	Προγράμματα για νέους αγρότες Φόρος κληρονομιάς αγροτικών εκτάσεων Ολοκληρωμένα προγράμματα	Ν.2643/98 Επιχειρηματικότητα ΑμεΑ ΟΑΕΔ Μερική απασχόληση	Αποκατάσταση παλινοστούντων Νομιμοποίηση μεταναστών Καταπολέμηση ξενοφοβίας
Υγεία	Αναβάθμιση ΕΣΥ Ανοικτή φροντίδα	Ασφάλιση	Ασφάλιση ανέργων	Αναβάθμιση ΕΣΥ Ασφάλιση υγείας Στεγαστική αρωγή φοιτητών	Περιφερειακή διάρθρωση ΕΣΥ Τηλείατρική	ΚΕΚΥΚΑΜΕΑ Αποασυλοποίηση Βοήθεια στο Σπίτι ΚΗΦΗ	ΕΚΑΚΒ
Παιδεία		Ειδικά ενισχυτικά προγράμματα	Δια βίου εκπαίδευση Σχολικά είδη σε οικογένειες ανέργων	Επαγγελματικός προσανατολισμός Ενισχυτική διδασκαλία	Μεταφορά μαθητών	Ειδική αγωγή – ΚΔΑΥ Εκπαίδευση για όλους Ν. 2817/00	ΠΔΣ Αλφαριθμητισμός Διαπολιτισμική εκπαίδευση Εκπαίδευση μουσουλμάνων Θράκης
Στέγη	{Υψηλό ποσοστό ιδιοκατοίκησης} Επίδομα θέρμανσης συνδρομή ΟΕΚ	Επιδότηση ενοικίου ΟΕΚ Προγράμματα ΟΕΚ	Επιδότηση ενοικίου ανέργων που βρίσκουν δουλειά μακριά από το σπίτι τους.	Επιδότηση Ενοικίου Προγράμματα ΟΕΚ Φορολογικά	Φυσικές καταστροφές (σεισμοί)	Μέτρα ΟΕΚ	Πρόγραμμα Τσιγγάνων Παλινοστούντες Προγράμματα στέγων
Άλλα αγαθά	Βοήθεια στο Σπίτι ΚΑΠΗ Κοινωνικός τουρισμός	Κοινωνικός τουρισμός Εργατική εστία		Κατασκηνώσεις Εργατική εστία	Βιβλιοθήκες (βιβλιοαυτοκίνητα)	Προσπελασιμότητα Παραολυμπιακοί	Ολοκληρωμένο πρόγραμμα για Τσιγγάνους
Προβλήματα Γυναίκων	Συντάξεις χηρείας Διακεκομμένος ασφαλιστικός βίος	Συμφιλίωση – Β/ν Σταθμοί Μερική απασχόληση	Αυξημένη συμμετοχή σε προγράμματα κατάρτισης	Παιδική φύλαξη Βοήθεια στο σπίτι για ηλικιωμένους	Γυναικεία επιχειρηματικότητα	Στήριξη οικογένειας ΚΔΑΠ – ΜΕΑ	Ειδικά προγράμματα

Όλες οι νέες δράσεις για την κοινωνική συνοχή έχουν ήδη γίνει μέριμνα των πιστώσεων του Π/Υ. Ο παρακάτω πίνακας εμφανίζει τη συνολική επιβάρυνση των πιστώσεων μέχρι το 2008 συμπεριλαμβάνοντας τα νέα κοινωνικά μέτρα.

ΠΙΝΑΚΑΣ
ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ Π/Υ ΑΠΟ ΤΑ ΝΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΜΕΤΡΑ
 ποσά σε εκατ. ευρώ

Κατηγορία	Π/Υ 2003	Π/Υ 2004	Διαφορά 2004-03	Π/Υ 2005	Π/Υ 2006	Π/Υ 2007	Π/Υ 2008	2008 (Διαφορά 2008-03)
1. Συντάξεις ΟΓΑ	1.260	1.610	350	1.810	2.010	2.210	2.410	1.150
2. ΕΚΑΣ	448	608	160	666	723	781	838	390
3. Επιδόματα Ατόμων με Αναπηρίες (ΑΜΕΑ)	78	108	30	128	148	168	188	110
4. Χρηματοδότηση ασφαλιστικού συστήματος (ΙΚΑ, ΤΕΒΕ, ΝΑΤ, ΟΓΑ κ/λ)	3.540	3.710	170	3.890	4.075	4.260	4.450	910
5. Αμοιβές Δημοσίων Υπαλλήλων και Ειδικών μισθολογίων	11.664	12.359	695	12.879	13.409	13.944	14.479	2.815
6. Συντάξεις Δημοσίου	3.441	3.621	180	3.796	3.971	4.141	4.311	870
7. Νέες δαπάνες για την απασχόληση και την οικογένεια	0	425	425	545	666	786	905	905
8. Κόστος Φορολογικών μέτρων	0	350	350	400	450	500	550	550
Γενικό Σύνολο	20.431	22.791	2.360	24.114	25.452	26.790	28.131	7.700

Εθνικοί Κοινωνικοί Στόχοι σε επτά κρίσιμους τομείς για την κοινωνική ένταξη³.

1. **Έκταση Επισφάλειας.** Το συνολικό ποσοστό ατόμων σε επισφάλεια θα καλύψει την διαφορά που χωρίζει την Ελλάδα από τον μέσο όρο των ΕΕ-15, ως το 2010. Το μέσο πραγματικό εισόδημα των ατόμων σε επισφαλή κατάσταση θα αυξηθεί ως το 2010 *τουλάχιστον* κατά το ένα τρίτο.
2. **Βελτίωση θέσης επισφαλών.** Ενας στους τρεις από αυτούς που είναι *σήμερα* επισφαλείς, θα έχει διαφύγει τον κίνδυνο επισφάλειας το 2010, με βάση την σημερινή γραμμή.
3. **Επισφάλεια Ηλικιωμένων.** Θα μειωθεί στο ήμισυ η σχετική επιβάρυνση επισφάλειας για τους ηλικιωμένους άνω των 65 σε σχέση με τον μέσο όρο.
4. **Επισφάλεια Παιδιών.** Αποφασιστική αντιμετώπιση του θέματος της παιδικής φτώχειας. Ως το 2010 θα είναι καλύτερος από τον μέσο όρο των 7 καλύτερων χωρών στις ΕΕ-15.
5. **Σύγκλιση Υπαίθρου.** Θα μειωθούν αποφασιστικά οι διαφορές στο επίπεδο ζωής, λαμβάνοντας υπόψη οικονομικούς και μη παράγοντες, μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών ως το 2010, ώστε να γίνουν καλύτερες από την Μεσογειακή Ευρώπη.
6. **Παιδιά – Μητέρες.** Κάλυψη των αναγκών για παιδική προστασία για όλες τις εργαζόμενες μητέρες ως το 2008.
7. **Αποτελεσματικότητα παρεμβάσεων.** Ριζική βελτίωση της αποτελεσματικότητας των εισοδηματικών παρεμβάσεων μέσω της καλύτερης στόχευσης.
8. **Μακροχρόνια ανεργία.** Το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας θα μειωθεί κατά το ένα τρίτο, και θα είναι καλύτερο από τον μέσο όρο της Μεσογειακής Ευρώπης.
9. **Προσπελασιμότητα ΑμεΑ.** Να υπάρχει ουσιαστική και *μετρήσιμη* πρόοδος στο θέμα της προσπελασιμότητας των ατόμων με αναπηρία – τόσο φυσικής πρόσβασης όσο και ψηφιακής προσπέλασης .
10. **Προαγωγή Υγείας.** Αύξηση του προσδόκιμου επιβίωσης.

Οι δράσεις για την κοινωνική ενσωμάτωση και τη συνοχή καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα ατόμων το οποίο όμως, δεν παύει να έχει εξειδικεύσεις ως προς τις ανάγκες. Οι νέες πολιτικές που εξαγγέλθηκαν πρόσφατα κατευθύνονται σε αυτές ακριβώς τις ανάγκες της κάθε ειδικής κατηγορίας του απειλούμενου, από τον αποκλεισμό, πληθυσμού.

Για τους νέους προβλέπεται μια σειρά δράσεων, πολλές από τις οποίες βρίσκονται ήδη σε εξέλιξη:

Νέες υποδομές και τεχνολογίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών στην εκπαίδευση. Επιδότηση των τόκων των σπουδαστικών δανείων. Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας καθώς και Σχολεία Ελεύθερης Επιλογής. Μείωση των ασφαλιστικών εισφορών κατά την είσοδό τους στην αγορά εργασίας. Συμβόλαιο Ένταξης στηριγμένο σε τρεις άξονες: Ανάπτυξη επιχειρηματικής δράσης – χρηματοδότηση κατάρτισης – ευκαιρία εξαρτημένης απασχόλησης. Προσωποποιημένες υπηρεσίες για κάθε άνεργο νεαρής ηλικίας ώστε να έχει προσφορά θέσης ή επιμόρφωση στη διάρκεια των πρώτων έξι μηνών.

Για τους μακροχρόνια άνεργους γίνεται μέριμνα διαμέσου:

³ Τέσσερις στόχοι για πτυχές της επισφάλειας, και από ένα σε άλλους έξι τομείς.

Του Συμβολαίου Νέας Ευκαιρίας το οποίο συνδυάζει δραστικά την κατάρτιση και την απασχόληση με τη μείωση του μη μισθολογικού κόστους για τους εργοδότες. Γίνεται επίσης, στόχευση ώστε το 30% των μακροχρονίων ανέργων να συμμετέχει σε ενεργητικά προγράμματα επιμόρφωσης και κατάρτισης. Προβλέπεται αναβάθμιση του θεσμικού πλαισίου ώστε συμπεριλαμβάνονται στα προγράμματα μερικής απασχόλησης. Μια ακόμη σημαντική πρόβλεψη αποτελεί η προσφορά θέσης ή επιμόρφωσης εντός 12 μηνών. Με γνώμονα την επανεισαγωγή στην αγορά εργασίας προβλέπεται σύνδεση των επιδομάτων εργασίας με τη μερική απασχόληση.

Ειδικά για τις **γυναίκες** προβλέπονται δράσεις με σκοπό την απρόσκοπτη εισαγωγή τους στην αγορά εργασίας:

Ενθάρρυνση στην κατεύθυνση της μερικής απασχόλησης με άρση των αντικινήτρων στις ασφαλιστικές ρυθμίσεις. Επέκταση του δικτύου βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών αλλά και επιμήκυνση των ωραρίων λειτουργίας τους. Χορήγηση κουπονιών για τη χρήση των σταθμών τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα. Κάλυψη του 33% του ειδικού πληθυσμού με παιδιά 0 – 3 ετών από βρεφονηπιακούς σταθμούς. Κάλυψη του 90% του ειδικού πληθυσμού με παιδιά 3 – 6 ετών από παιδικούς σταθμούς και νηπιαγωγεία. Επέκταση του θεσμού του ολοήμερου σχολείου. Στήριξη των γυναικών με άδειες μητρότητας ή γονικές άδειες διαμέσου επιδοτούμενων προγραμμάτων. Επιδότηση εργοδοτικών εισφορών για ένα έτος στις άνεργες μητέρες δύο παιδιών και άνω. Ανάλυση από το κράτος των ασφαλιστικών εισφορών της αγρότισσας προς τον ΟΓΑ επί ένα έτος από τη γέννηση του τέκνου της.

Τα **άτομα με αναπηρία** αποτελούν ειδική κατηγορία πληθυσμού που απειλείται από αποκλεισμό. Δεδομένης της ετερογένειας που παρουσιάζουν τα άτομα με αναπηρία ως ομάδα πληθυσμού, αλλά και της διττής ή και πολλαπλής διάκρισης που βιώνουν κάποιες ομάδες ατόμων με αναπηρία, οι πολιτικές εκτείνονται σε ευρύ φάσμα παρεμβάσεων που περιλαμβάνουν εισοδηματικές ενισχύσεις, υποβοήθηση ένταξης στην αγορά εργασίας, μέτρα υγείας και πρόνοιας, παιδεία, στέγη και άλλα αγαθά (κυρίως προσπελασιμότητα). Ενδεικτικές πολιτικές αναφέρονται στον πίνακα με τίτλο «Δράσεις για την Καταπολέμηση του Κοινωνικού Αποκλεισμού».

Για τα **κοινωνικά αποκλεισμένα άτομα**, ανεξάρτητα από το φύλο, την ηλικία και από την αναπηρία, οι κύριες πολιτικές δράσεις είναι:

Η νομοθεσία για την Καταπολέμηση των Διακρίσεων. Το Δίκτυο Κοινωνικής Αλληλεγγύης χρηματοδοτούμενο με πόρους που ανέρχονται ετησίως στα 900 εκατομμύρια €. Το Ειδικό Πρόγραμμα για άτομα με αναπηρίες, για το οποίο προβλέπεται χρηματοδότηση ύψους 110 εκατομμυρίων € για τα επόμενα τέσσερα χρόνια.

Όσον αφορά στους χαμηλοσυνταξιούχους στο πλαίσιο της αναμόρφωσης του ασφαλιστικού συστήματος που προχωρά προβλέπονται:

Η μείωση της διάρκειας καθώς και η απλοποίηση της διαδικασίας απονομής σύνταξης ώστε να μη ξεπερνά το χρονικό διάστημα του ενός μήνα. Για τους δικαιούχους του ΕΚΑΣ προβλέπεται να λάβουν σταδιακές αυξήσεις ώστε το επίδομα να φθάσει από τα 140 € στα 200 € μέχρι το 2008, με θετική αναπροσαρμογή των ορίων. Παράλληλα η κατώτατη σύνταξη του ΟΓΑ από 200 € να φθάσει στο ίδιο διάστημα τα 300 €.

Για τους **μισθωτούς και την οικογένεια** προβλέπεται η στήριξή τους διαμέσου:

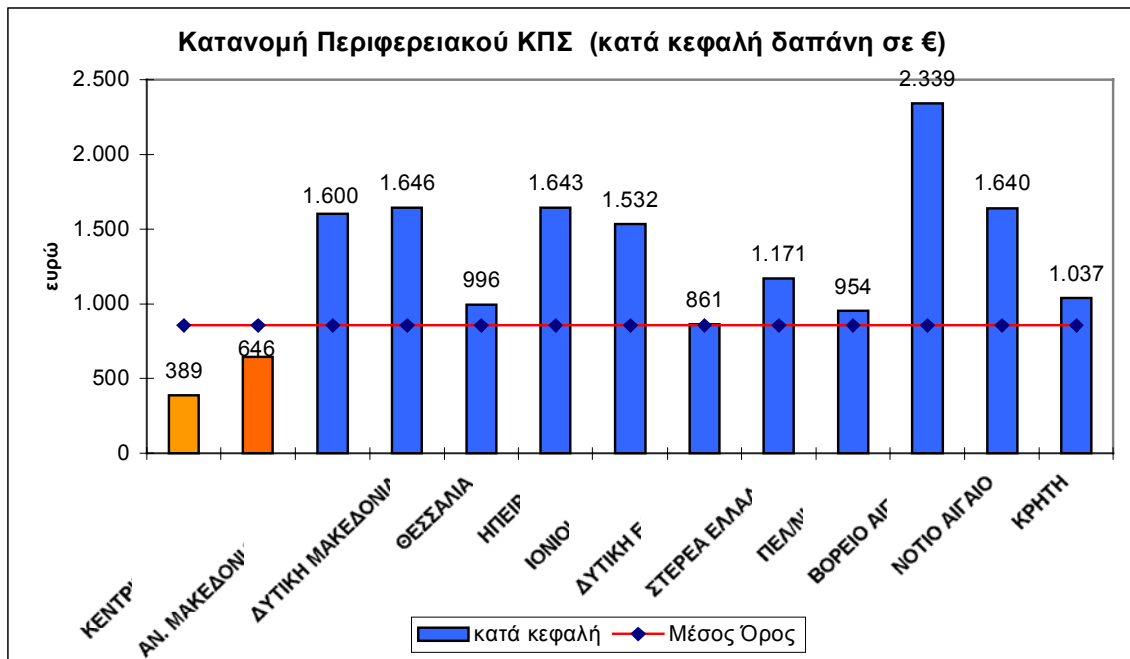
μείωσης στη φορολογία εισοδήματος από 40 σε 35%. Μιας μισθολογικής σύνδεσης με την παραγωγικότητα και τους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης. Της καθιέρωσης μιας ελεύθερης

επιλογής σχετικά με τη φύλαξη των παιδιών. Νέα προγράμματα για τη Φύλαξη στο Σπίτι. Νέα στεγαστικά προγράμματα με προτεραιότητα στα νέα ζευγάρια.

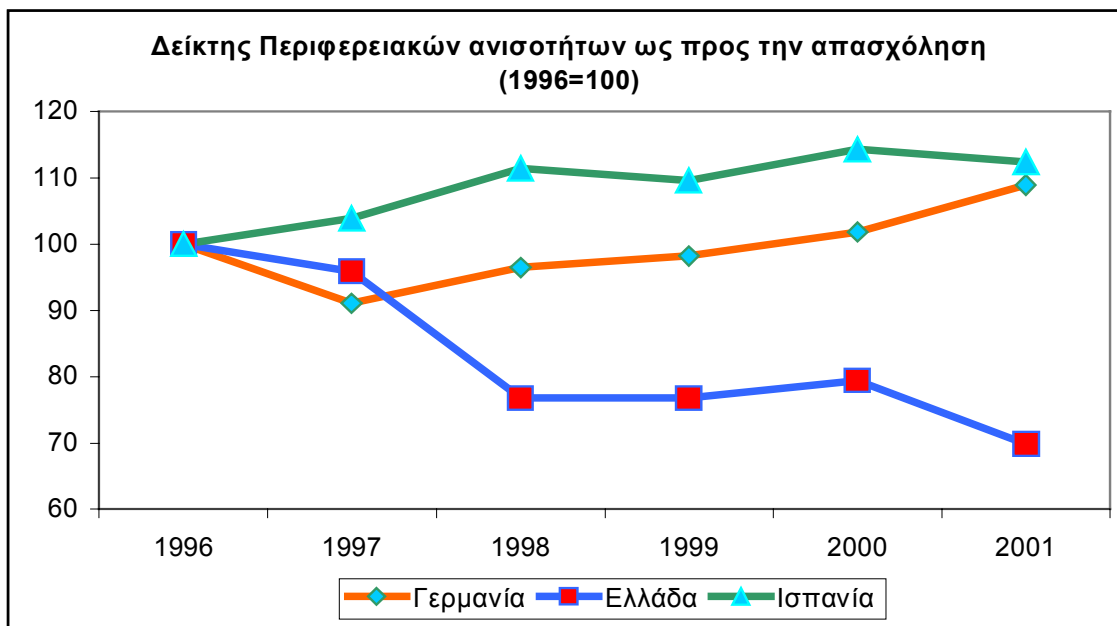
Πέρα όμως, από τις πολιτικές κατά του κοινωνικού αποκλεισμού ενισχύονται και οι δράσεις κατά της περιφερειακής ανισότητας:

Καταπολέμηση των περιφερειακών ανισοτήτων....

Βασική διάσταση της πολιτικής από το 1996 έως και σήμερα αποτελεί η καταπολέμηση των περιφερειακών ανισοτήτων. Οι κατανομές των διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων στο Β' ΚΠΣ και ιδιαίτερα στο Γ'ΚΠΣ αποτυπώνουν την έμφαση που δίνεται στην πολιτική της περιφερειακής ανάπτυξης. Το 75% των πόρων του Β'ΚΠΣ κατευθύνθηκε στην περιφέρεια. Με το Γ'ΚΠΣ έχει δοθεί ακόμα μεγαλύτερη ώθηση. Το 80% των συνολικών πόρων του νέου αναπτυξιακού προγράμματος διατίθενται για έργα και παρεμβάσεις στις περιφέρειες τις χώρας. Περισσότερο από το 30% των πόρων του Γ'ΚΠΣ δηλαδή 3,7 τρις δραχμές (έναντι 2 τρις δραχμές στο Β'ΚΠΣ) διατίθενται στα περιφερειακά προγράμματα για την άσκηση περιφερειακής πολιτικής. Σημαντικό εργαλείο είναι ο αναπτυξιακός νόμος που ενισχύει τις ιδιωτικές επενδύσεις ιδιαίτερα στις περιοχές που παρουσιάζουν εντονότερα αναπτυξιακά προβλήματα. Για την διατήρηση των θέσεων εργασίας σε «ειδικές περιοχές» εφαρμόζεται πιλοτικά το πρόγραμμα οικονομικής ενίσχυσης των επιχειρήσεων. Στη χώρα μας έχουμε σαφή τάση μείωσης των περιφερειακών ανισοτήτων.

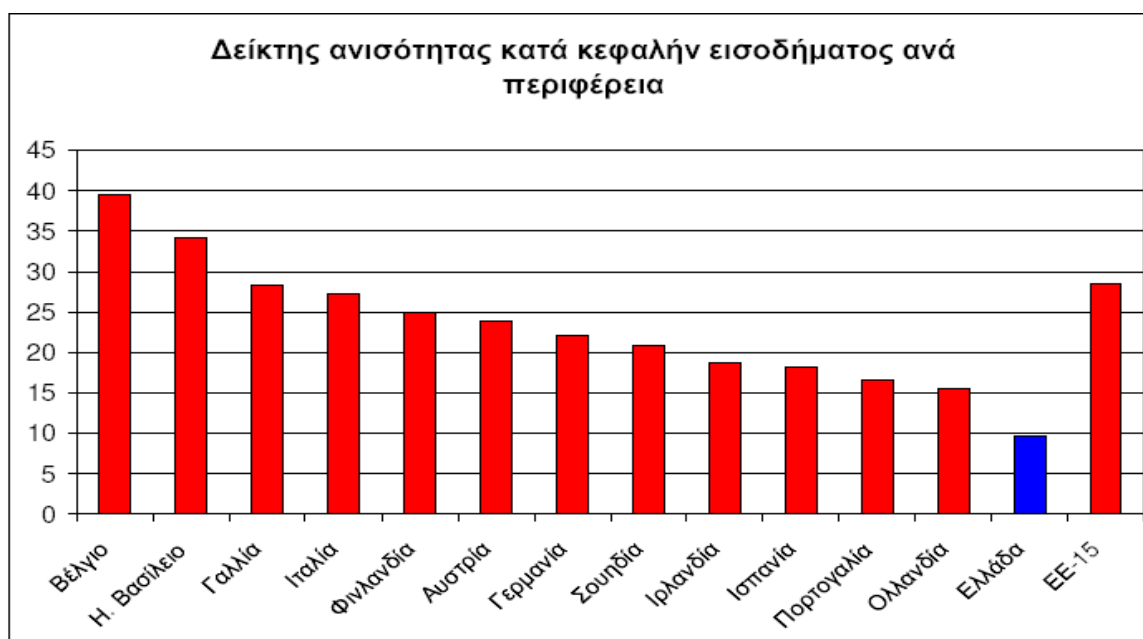
Πηγή: Υπ. Οικονομίας και Οικονομικών

Πηγή: Eurostat-Διαρθρωτικοί Δείκτες
Σημείωση: Μείωση του δείκτη σημαίνει μείωση των ανισοτήτων

Η πρόοδος των μεγάλων έργων, υποδομές σε οδικούς άξονες, λιμάνια, σιδηροδρόμους, αεροδρόμια και ελικοδρόμια, της περιφέρειας εγγυάται για τη συνέχεια τη μεγέθυνση της οικονομικής δραστηριότητας και της απασχόλησης των τοπικών κοινωνιών και οικονομιών.

Στην τελευταία Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής οι περιφέρειες της Ελλάδας ήταν οι πλέον ισόρροπα ανεπτυγμένες, με μεγάλο βαθμό διαφοράς από εκείνες της Βόρειας και Νότιας Ιταλίας ή της Δυτικής και Ανατολικής Γερμανίας.

Δράσεις όπως η Πολιτική για τη Γεωργία και η Πολιτική της Υπαίθρου απέδωσαν και συνεχίζουν να αποδίδουν παρέχοντας εγγυήσεις για την ισόρροπη ανάπτυξη της περιφέρειας.

Η πολιτική απασχόλησης αποτελεί πεδίο στο οποίο ενεργοποιείται και η τοπική αυτοδιοίκηση (πρώτου και δεύτερου βαθμού) προκειμένου να χαράξει αλλά και να υλοποιήσει πολιτικές. Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι σημαντικός τόσο για το συντονισμό και την υποκίνηση όσο και ως κρίκου συνοχής που διασφαλίζει τη συνεργασία και συμμετοχή των τοπικών φορέων και των τοπικών κοινωνιών. Η ενεργοποίηση των τοπικών και περιφερειακών αρχών αποτελεί στοιχείο μιας νέας κουλτούρας διακυβέρνησης, η οποία ενισχύθηκε σταδιακά στη διάρκεια της πρώτης γενιάς των ΕΣΔΑ.

III. Αξιολόγηση πορείας και νέες emphάσεις

Ενδείξεις για την αποτελεσματικότητα των πολιτικών:

1. **Μείωση του ποσοστού ανεργίας** στο 8,9% (μέσο ετήσιο κάτω του 10%) για πρώτη φορά στην τελευταία πενταετία (από το 1997).
2. **Μειώθηκε ο αριθμός των ανέργων** (κατά 28.000) και **αυξήθηκε η συνολική απασχόληση κατά 1,7%** (β' τρίμηνο 2003 κατά 65.600 άτομα).
3. Το **ποσοστό της απασχόλησης** που ήταν στάσιμο ή πτωτικό στην τελευταία πενταετία σημείωσε αύξηση μεγαλύτερη από 2,3 μονάδες (ξεκίνησε 55,61% το 2001 και έφτασε 57,94% το Β' τρίμηνο του 2003).
4. Το **ποσοστό ανεργίας των νέων** (ηλικίας 15-24 ετών) μειώθηκε στο 8,7% από 10,1% που ήταν το 2001.
5. Το ποσοστό των ανέργων ατόμων που **αναζητούν εργασία για πρώτη φορά περιορίστηκε** από 45,7% το 2001 σε 40,1% των ανέργων.
6. Η αύξηση της απασχόλησης που καταγράφεται μετά το 2002 αφορούσε κυρίως **άτομα ηλικίας 25 ως 64 ετών** (και ήταν μεγαλύτερη από τη σχετική μείωση του αριθμού των ανέργων αυτής της ηλικίας).
7. Η σημαντική αύξηση του ειδικού βάρους της **κατηγορίας των αυτοαπασχολουμένων** χωρίς προσωπικό υποδηλώνει τα αποτελέσματα των προγραμμάτων ενίσχυσης της **επιχειρηματικότητας** (που σε πρώτη φάση τουλάχιστον συνήθως ταυτίζεται με την αυτοαπασχόληση).
8. Ως προς τους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα, οι **προβλέψεις** των ίδιων των επιχειρήσεων για την απασχόληση (όπως αυτές καταγράφονται στις Έρευνες Συγκυρίας του IOBE) ήταν έντονα θετικές για τον κατασκευαστικό τομέα, θετικές για το λιανικό εμπόριο και αρχικά θετικές για το πρώτο εξάμηνο και στη συνέχεια συγκρατημένες για το δεύτερο στους λοιπούς οικονομικούς τομείς.
9. **Αυξήθηκε η κινητικότητα** που καταγράφεται στα στοιχεία του ΟΑΕΔ. Ειδικότερα, κατά το 2002 οι προσλήψεις αυξήθηκαν κατά 4,6%, οι απολύσεις μειώθηκαν κατά 1,2% και οι οικειοθελείς αποχωρήσεις (που αναφέρονται προαιρετικά) αυξήθηκαν κατά 8,3%. Η υπολογιζόμενη καθαρή διαφορά σε σύγκριση με το 2001 φτάνει στα 71.000 άτομα.

10. Η πορεία εφαρμογής των δεσμεύσεων ως προς την **ανασυγκρότηση του ΟΑΕΔ** είναι ικανοποιητική, καθώς οι συμφωνημένες δεσμεύσεις έχουν ήδη υλοποιηθεί.

11. Έχει σημειωθεί πρόοδος ως προς την **ωρίμανση της εταιρικής σχέσης** και την ανάπτυξη συστηματικού και επωφελούς διαλόγου ανάμεσα στα ενδιαφερόμενα μέρη (κοινωνικός διάλογος) με την έναρξη της λειτουργίας της **Εθνικής Επιτροπής Απασχόλησης**. Στη συνεδρίαση της Επιτροπής για το ΕΣΔΑ 2003, οι εταίροι όχι μόνο εξέφρασαν ομόθυμα την ικανοποίησή τους από την εκκίνηση λειτουργίας του νέου θεσμού που άλλωστε αποτέλεσε την υλοποίηση της δικής του πρότασης, αλλά και προχώρησαν σε επιμέρους προτάσεις για τον τρόπο λειτουργίας και τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας. Οι δύο σημαντικότερες παρατηρήσεις-προτάσεις που διατυπώθηκαν ήταν οι εξής:

A. Η ανάγκη ευρύτερης θέασης των θεμάτων που σχετίζονται με την απασχόληση ως αναπόσπαστο τμήμα της ευρύτερης επενδυτικής και οικονομικής πολιτικής. Οι στόχοι για την απασχόληση να είναι συμβατοί με τους επενδυτικούς αναπτυξιακούς στόχους και αντιστρόφως.

B. Η σημασία συντονισμού και αξιοποίησης πιθανών στοιχείων συμπληρωματικότητας με τη λειτουργία της Εθνικής Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας (και παράλληλη αποφυγή επικαλύψεων).

Η εταιρική σχέση εμπλουτίζεται με την **ενεργοποίηση και χρηματοδότηση Μη-Κυβερνητικών Οργανώσεων (Μ.Κ.Ο.)**. Ποσοστό 0,5% των πόρων του ΕΚΤ στο Γ' ΚΠΣ αφορά τη χρηματοδότηση των ΜΚΟ. Για πρώτη φορά προσεγγίζεται μαζικά και στοχευμένα ο τρίτος τομέας της οικονομίας (κοινωνική οικονομία) με τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων που αναπτύσσουν.

Τα παραπάνω αντανακλούν ασφαλώς τη σωρευτική επίδραση της **σημαντικής ανόδου της οικονομικής δραστηριότητας** συνολικά στο τελευταίο διάστημα, αλλά επίσης και την **υλοποίηση προγραμμάτων προώθησης της απασχόλησης**.

Δεδομένου ότι η **κύρια αύξηση της απασχόλησης προήλθε από τις υπηρεσίες** φαίνεται ότι αξιοποιούνται οι ευκαιρίες δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας στον τομέα αυτό (όπως παγίως συνιστάται στην ΕΣΑ της πρώτης φάσης). Για ιδιαίτερους λόγους που σχετίζονται με τα μεγάλα έργα υποδομής και τους Ολυμπιακούς αγώνες σημειώθηκε επίσης **αύξηση της απασχόλησης στις κατασκευές**.

Τι έχουν αποδώσει ως τώρα οι πολιτικές για την απασχόληση και ειδικότερα οι στόχοι και δεσμεύσεις των προηγούμενων ΕΣΔΑ;

Διαπιστώνεται η ανάγκη για καλύτερη παρακολούθηση της υλοποίησης των πολιτικών απασχόλησης, καθώς και για την αξιολόγηση της απόδοσης των πολιτικών των προηγούμενων ετών. Στο θέμα της αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας των πολιτικών, κεντρική θέση καταλαμβάνει η προσπάθεια για την επίτευξη των στόχων σχετικά με τη δημιουργία 300.000 νέων ευκαιριών απασχόλησης, 300.000 νέων ευκαιριών κατάρτισης για ανέργους καθώς και 300.000 ευκαιριών κατάρτισης για εργαζομένους του ιδιωτικού και του δημοσίου τομέα.

Τι έχει γίνει μέχρι τώρα:

Τα απολογιστικά στοιχεία* μέχρι **1.9.03 καταγράφουν 324.367 νέες ευκαιρίες απασχόλησης** που δημιουργεί το σύνολο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, καθώς και οι ίδιοι πόροι του ΟΑΕΔ.

Επίσης, σύμφωνα πάντα με απολογιστικά δεδομένα μέχρι **1.9.03 πραγματοποιήθηκε κατάρτιση σε 394.451 ανέργους και σε 369.684 εργαζόμενους** (στο πλίσιο των ίδιων Ε.Π.).

* Ο απολογισμός 1.9.2003 περιλαμβάνει τα ενταγμένα έργα μέχρι την ημερομηνία αυτή, για τα οποία έχουν δρομολογηθεί οι διαδικασίες υλοποίησης, τα υλοποιούμενα έργα και τα υλοποιηθέντα (με σημείο έναρξης το έτος 2000).

Τομείς που η αποτελεσματικότητα των πολιτικών χρειάζεται ενίσχυση:

1. Το **μερίδιο της μερικής απασχόλησης** παραμένει πολύ χαμηλό και σημαντικά χαμηλότερο από εκείνο του 1999 (που ήταν 6,9%). Είναι ενδιαφέρον ότι μεταξύ των ανέργων περίπου οι μισοί δηλώνουν διατεθειμένοι να εργαστούν είτε με πλήρη είτε με μερική απασχόληση (ενώ εκείνοι που δηλώνουν διατεθειμένοι να εργαστούν μόνο με πλήρη απασχόληση είναι λιγότεροι).

Μερική απασχόληση και επισφάλεια

Είναι σαφές ότι η *εργασία της συζύγου μειώνει αισθητά την επισφάλεια του νοικοκυριού.*

Συνεπώς, η διεύρυνση των ευκαιριών μερικής απασχόλησης μεταξύ άλλων θετικών επιπτώσεων (μείωση κινδύνου επισφάλειας του νοικοκυριού και μεγαλύτερη ισοκατανομή εισοδήματος στο εσωτερικό του νοικοκυριού) θα συμβάλλει και στην αναβάθμιση των διαθέσιμων μορφών μερικής απασχόλησης στο σύνολο της οικονομίας⁴.

Ανταπόκριση με πρωτοβουλία πολιτικής: 25.000 νέες θέσεις εργασίας μερικής απασχόλησης για την παροχή υπηρεσιών κοινωνικού χαρακτήρα για την περίοδο 2003-2004 .

2. Τα αποτελέσματα της **απασχόλησης και της ανεργίας των γυναικών** υπολείπονται σε ρυθμούς βελτίωσης. Χρειάζεται μεγαλύτερη στόχευση ώστε να προσεγγίσουμε το στόχο της δημιουργίας μιας αγοράς εργασίας που να είναι **φιλική προς τις γυναίκες**. Η εικόνα της σχετικά περιορισμένης συμμετοχής στην απασχόληση αλλά και της αυξημένης συμμετοχής στην ανεργία αντανάκλα μια ιστορική κληρονομιά της κοινωνίας μας που δεν είναι δυνατόν να αλλάξει απότομα. Η συμμετοχή στην απασχόληση παραμένει χαμηλή, όμως αυξάνεται ταχύτατα καθώς παρατηρείται μαζική είσοδος των γυναικών στην αγορά εργασίας. Η αυξημένη ανεργία των γυναικών αποτελεί προϊόν αυτής της ταχείας εισόδου. Ασφαλώς παραμένουν ορισμένα εμπόδια εισόδου που εντοπίζονται σε τρία κυρίως πεδία:
 - * Πρώτον, στο θέμα του ατελούς επαγγελματικού προσανατολισμού.
 - * Δεύτερον, στις ελλείψεις που υπάρχουν ως προς την *κουλτούρα διεκδίκησης* από πλευράς γυναικών.
 - * Τρίτον, στα προβλήματα που εξακολουθούν να υπάρχουν στο πεδίο της εναρμόνισης στερεοτύπων και υποχρεώσεων ανάμεσα στα φύλα.

⁴ Pissarides, Ch., P.Garibaldi, Cl.Olivetti, B.Petrongolo & E.Wasmer, 2003 "Women in the labour force: How well is Europe doing?"

Ανταπόκριση με πρωτοβουλίες πολιτικής:

- * **Οδηγός εφαρμογής ισότητας**
- * **Εισαγωγή εξατομικευμένης συμβουλευτικής για τις γυναίκες στα περιφερειακά σχέδια δράσης στο πλαίσιο των ΚΠΑ.**
- * **Επιτάχυνση των ρυθμών κάλυψης της ανάγκης για φύλαξη παιδιών μέχρι 3 ετών, με εξέταση λύσεων που έχουν αποτελέσει καλές πρακτικές αλλού στην Ευρώπη, όπως προγράμματα φύλαξης παιδιών στο σπίτι καθώς και συμβάσεις με ιδιωτικούς σταθμούς**
- * **60% των ωφελουμένων στα προγράμματα κατάρτισης και επιδοτούμενης απασχόλησης αφορούν γυναίκες.**
- * **Δίκτυο υπηρεσιών κοινωνικού χαρακτήρα (τόσο ως ευκαιρίες απασχόλησης γυναικών που αποτελούν το 60% όσων προσλαμβάνονται, αλλά και ως προϋπόθεση συμμετοχής στην απασχόληση).**
- * **Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για 7.000 γυναίκες από το Ε.Π. Απασχόληση-Κατάρτιση.**
- * **Κίνητρα για την πρόσληψη γυναικών.**
- * **Προτεραιότητα για προσλήψεις μερικής απασχόλησης για παροχή υπηρεσιών κοινωνικού χαρακτήρα.**

3. Το υψηλό ποσοστό **μακροχρόνιας ανεργίας** σε συνδυασμό με το γεγονός ότι το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 25-64 ετών που συμμετείχαν σε προγράμματα εκπαίδευσης ή κατάρτισης ήταν μόλις 1,2% στην Ελλάδα (με διαφορά το χαμηλότερο ποσοστό στην Ευρώπη όπου ο μέσος όρος είναι 8,4%) υπογραμμίζουν την αμείωτη επικαιρότητα και σημασία της δια βίου μάθησης.

Ανταπόκριση με πρωτοβουλίες πολιτικής: Προτεραιότητα για προσλήψεις στο Δημόσιο και για προσλήψεις μερικής απασχόλησης για παροχή υπηρεσιών κοινωνικού χαρακτήρα. Σχέδιο Νόμου για το Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (Ε.Σ.Σ.Ε.Ε.Κ.Α.) Υπουργείο Παιδείας Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

- * **Το ΕΣΣΕΕΚΑ αποτελεί όργανο διαμόρφωσης εθνικής πολιτικής και συντονισμού με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων που θέτει ποιοτικούς και ποσοτικούς στόχους καθώς και παρακολουθεί και αξιολογεί διαδικασίες και αποτελέσματα.**
- * **Δημιουργείται για πρώτη φορά ολοκληρωμένο και αξιόπιστο σύστημα διερεύνησης των αναγκών της αγοράς εργασίας σε εθνικό και τοπικό επίπεδο.**
- * **Είναι η πρώτη φορά που τα συστήματα Δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Αρχικής Κατάρτισης και Συνεχιζόμενης Κατάρτισης, μετά τη ραγδαία ανάπτυξή τους την τελευταία δεκαετία συντονίζονται και αλληλοσυμπληρώνονται ώστε να μην ταυτίζονται ούτε να επικαλύπτονται.**
- * **Δημιουργείται ενιαίο σύστημα πιστοποίησης με κοινές αρχές και κοινούς κανόνες για όλα τα συστήματα.**

4. Οι νομοθετικές και θεσμικές παρεμβάσεις των προηγούμενων χρόνων δεν έχουν αποδώσει πλήρως μέχρι σήμερα. Ειδικότερα:

- 1.1. Η επίδραση του νόμου 2874/2000 για την προώθηση της απασχόλησης φαίνεται περιορισμένη καθώς σε δείγμα 2.016 επιχειρήσεων, από αυτές που προχώρησαν σε προσλήψεις (στο 12μηνο μεταξύ Ιουνίου 2001 και Ιουλίου 2002) μόνο 6% τις απέδωσαν στις διατάξεις του νόμου (μείωση εργοδοτικών εισφορών για χαμηλόμισθο προσωπικό, αύξηση κόστους υπερωριών και κατάργηση της υπερεργασίας).
- 2.2. Αν και οι προσλήψεις που φαίνεται πως αποδίδονται στην επίπτωση από την εφαρμογή του νόμου ήταν περίπου 12% του συνόλου, θα πρέπει επίσης να συνεκτιμηθεί η αύξηση του κόστους εργασίας που προήλθε από τον περιορισμό στις υπερωρίες (αύξηση που ενδεχομένως λειτούργησε αποτρεπτικά για περαιτέρω προσλήψεις) 'πως υποστηρίζουν οι εργοδοτικές οργανώσεις.

Ανταπόκριση με πρωτοβουλία πολιτικής: Μείωση εισφορών χαμηλόμισθων

5. Το εγχείρημα της εξατομικευμένης προσέγγισης στους ανέργους, η λειτουργία των ΚΠΑ και ευρύτερα η αναβάθμιση των προσφερόμενων υπηρεσιών για την καταπολέμηση και την πρόληψη της ανεργίας παρουσίασε σοβαρές καθυστερήσεις.

Ανταπόκριση με πρωτοβουλία πολιτικής: Νέο χρονοδιάγραμμα και «σταθμοί» στην πορεία υλοποίησης σε συμφωνία με Ε.Ε.

6. Σημειώθηκε περιορισμένη ανταπόκριση στα προγράμματα του ΟΑΕΔ για την επιδότηση της απασχόλησης. Χρειάζεται επανεξέταση των προϋποθέσεων.

Ανταπόκριση με πρωτοβουλία πολιτικής: Επαναπροκήρυξη των προγραμμάτων με δυνατότητα συμμετοχής στις Δημοτικές Επιχειρήσεις (που στο παρελθόν δεν μπορούσαν να πάρουν μέρος). Η προσδοκία είναι ότι μέχρι τέλος του έτους 2003 θα υπάρξει υψηλό ποσοστό κάλυψης των 45.000 θέσεων εργασίας (35.000 νέες θέσεις εργασίας για ανέργους, νέους και γυναίκες και 10.000 θέσεις νέων ελεύθερων επαγγελματιών για ανέργους)

7. Η επιτυχής διαχείριση του στόχου της ενσωμάτωσης των μεταναστών απαιτεί επιτάχυνση της προσπάθειας. Ειδικότερα:

- 7.1. Η ολοκλήρωση της επεξεργασίας των στοιχείων της απογραφής του πληθυσμού από την ΕΣΥΕ θα αναβαθμίσει σημαντικά την αντιπροσωπευτικότητα και αξιοπιστία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού σε ό,τι αφορά τους οικονομικούς μετανάστες. Η αναμενόμενη αναβάθμιση των στοιχείων της ΕΕΔ θα επιτρέψει την ορθότερη αξιολόγηση των εξελίξεων της απασχόλησης σε σχέση με την οικονομική ανάπτυξη των τελευταίων χρόνων.⁵

Ανταπόκριση με πρωτοβουλία πολιτικής: η ΕΣΥΕ σε διαδικασία αναβάθμισης των στοιχείων της ΕΕΔ

⁵ Ενώ εκ πρώτης όψεως η αναθεώρηση των στοιχείων της απασχόλησης δημιουργεί την εντύπωση πως θα περιοριστεί ΚΑΙ η άνοδος της παραγωγικότητας, τούτο δεν είναι αναγκαίο καθώς η υποεκτίμηση της απασχόλησης μάλλον έχει οδηγήσει σε υποεκτίμηση του ΑΕΠ.

- 7.2. Αναπτύσσεται ευρύτερη συναίνεση γύρω από τη διαπίστωση ότι χρειάζεται να διευκολυνθεί η ενσωμάτωση των μεταναστών στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία με κατάλληλα προγράμματα στήριξης. Την προώθηση της ενσωμάτωσης με μέτρα για την απασχόληση, την κατάρτιση, την κοινωνική προστασία και την εκπαίδευση των μεταναστών υποστηρίζει η ΓΣΕΕ και ο ΣΕΒ.

Ανταπόκριση με πρωτοβουλία πολιτικής:

1. *Η ίδρυση και αρχή της λειτουργίας νέου θεσμού: ΙΜΕΠΟ (Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής) με ευρεία αντιπροσώπευση και διυπουργικό συντονισμό.*
2. *Η σύνταξη και ψήφιση του Επιχειρησιακού Προγράμματος για τους Μετανάστες από το Υπουργείο Εσωτερικών κλπ απαντάει ακριβώς σε αυτή την ανάγκη. Καλύπτει την περίοδο 2003-2006 και χειρίζεται πόρους ύψους 260 εκατ. ευρώ. Οι προβλεπόμενες παρεμβάσεις αφορούν την επαγγελματική ένταξη των μεταναστών, την πολιτιστική προσέγγισή τους, τη βελτίωση των υπηρεσιών εκπαίδευσης και υγείας καθώς και τη δημιουργία δομών για την υποδοχή και προσωρινή τους στέγαση.*

8. Διασφάλιση της συνέχισης λειτουργίας του υφιστάμενου δικτύου κοινωνικής φροντίδας (των βρεφονηπιακών σταθμών και γενικότερα της υποδομής φροντίδας) στο πλαίσιο των Δήμων μετά την εξάντληση του χρόνου χρηματοδότησης.

Ανταπόκριση με πρωτοβουλία πολιτικής: *Οι εξαγγελθείσες νέες θέσεις μερικής απασχόλησης θα καλύψουν και αυτό το κενό. Επίσης, με διοικητικού χαρακτήρα ρυθμίσεις συνεχίζεται η χρηματοδότηση 363 δομών κοινωνικής φροντίδας (1856 θέσεις εργασίας) για ένα ακόμα χρόνο (Μονάδες Κοινωνικής Μέριμνας, Βρεφονηπιακοί Σταθμοί, Βοήθεια στο Σπίτι, ΚΔΑΠ κλπ). Στις νέες Μονάδες Κοινωνικής Μέριμνας ου θα δημιουργηθούν σε όλη τη χώρα (Βοήθεια στο σπίτι για πολλαπλού χαρακτήρα εξυπηρετήσεις) θα υπάρχει δυνατότητα εφαρμογής του μέτρου της μερικής απασχόλησης.*

9. Χρειάζεται περαιτέρω ενίσχυση της σχέσης με τους κοινωνικούς εταίρους αλλά και με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές.

Όπως αναγνωρίζεται ευθέως και στις συνεισφορές των ίδιων των εταίρων αλλά και των εκπροσώπων της τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης στη διαδικασία διαβούλευσης γύρω από το ΕΣΔΑ 2003, αν και υπάρχει παράδοση συμμετοχικών θεσμών στη χώρα μας, εντούτοις η κουλτούρα του διαλόγου σε κεντρικό επίπεδο έχει αρκετά περιθώρια ενίσχυσης. Η σημασία αναγνωρίζεται από όλες τις πλευρές, καθώς (όπως εύστοχα διατυπώνεται από τον ΣΕΒ) η «ανάγκη των εργαζομένων για ενίσχυση του αισθήματος ασφάλειας και η ανάγκη επιχειρήσεων για αυξημένη ευελιξία και παραγωγικότητα» πρέπει να οδηγήσουν σε ένα νέο και αμοιβαία αποδεκτό σημείο ισορροπίας.

Στην κατεύθυνση αυτή είναι εποικοδομητική η συζήτηση των συγκεκριμένων προτάσεων που διατυπώθηκαν και αφορούσαν:

- Αφ ενός μεν συγκεκριμένες πολιτικές που πρέπει να ενισχυθούν ή να προχωρήσει η υλοποίησή τους ταχύτερα (ΕΣΣΕΕΚΑ, αναδιοργάνωση ΟΑΕΔ κλπ)
- Αφ ετέρου δεν προτάσεις για την αποτελεσματικότερη λειτουργία της ίδιας της Εθνικής Επιτροπής Απασχόλησης καθώς και τη διαδικασία εκπόνησης και παρακολούθησης του εκάστοτε ΕΣΔΑ.

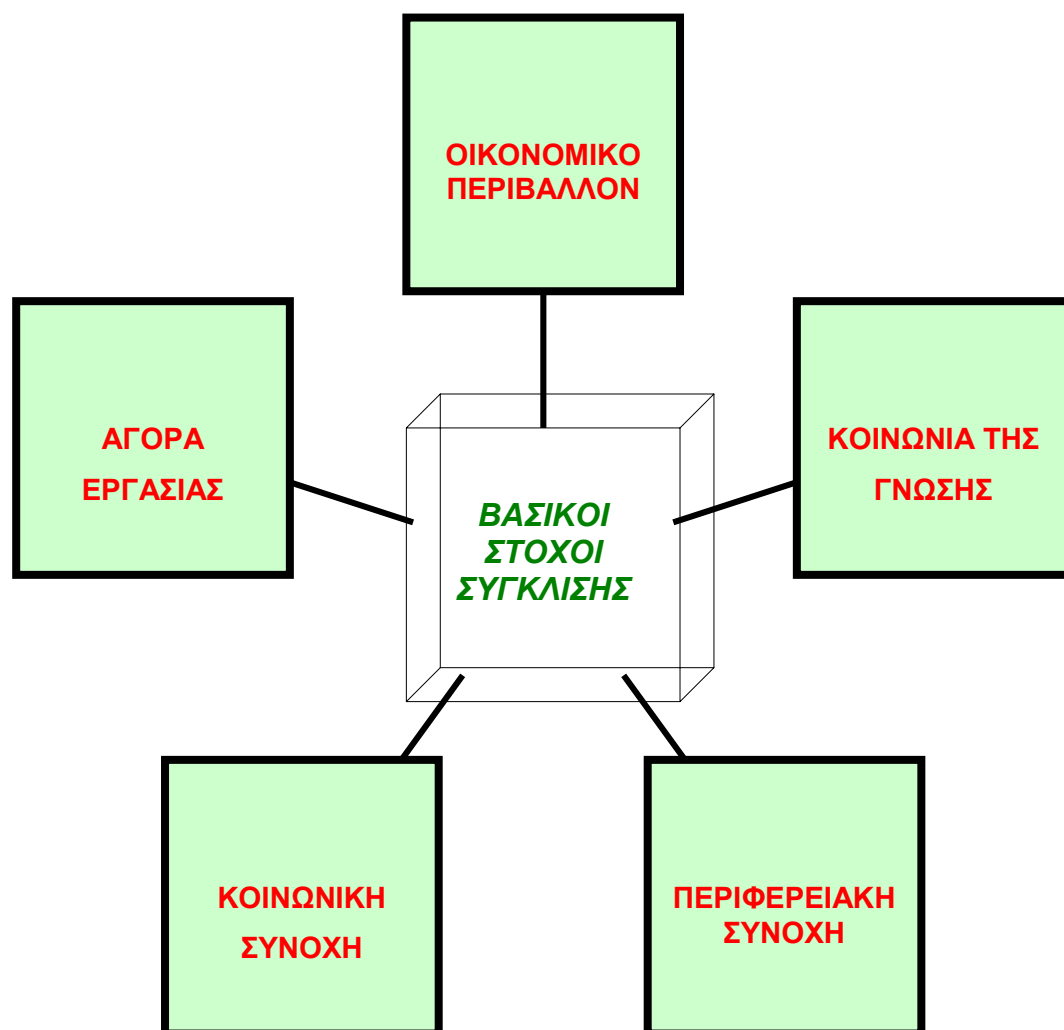
Ειδικότερα, κοινή ανησυχία εκφράστηκε για τους ρυθμούς υλοποίησης του ΕΣΣΕΕΚΑ και την ενίσχυση της δια βίου μάθησης, όπως επίσης για τις διαδικασίες παρακολούθησης και υλοποίησης των πολιτικών απασχόλησης. Ο ΣΕΒ υπογράμμισε τη σημασία επανεξέτασης της αποτελεσματικότητας του νόμου του 2874/2000 (σε αυτή την άποψη συμπίπτει και με τις παρατηρήσεις της ΓΣΕΕ) καθώς και την ανάγκη εις βάθος μελέτης των εμποδίων που αντιμετωπίζει η οικονομία προκειμένου να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας (μέσα σε συνθήκες ταχείας οικονομικής μεγέθυνσης), η ΓΣΕΕ τόνισε τη σημασία στενότερης διασύνδεσης με ευρύτερη οικονομική πολιτική ενώ τόσο η ΕΣΕΕ όσο και η ΓΣΒΕΕ επεσήμαναν τη σημασία της επιτάχυνσης της διαδικασίας πλήρους νομιμοποίησης και ενσωμάτωσης των μεταναστών. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον συγκέντρωσε το θέμα της αδήλωτης εργασίας, ενώ η ΕΣΕΕ ανέδειξε τη σημασία της απασχόλησης μεγαλύτερου αριθμού γυναικών στον εμπορικό τομέα και την ανάγκη να εντοπιστούν οι λόγοι που καθιστούν τη μερική απασχόληση τόσο λίγο δημοφιλή μεταξύ εργαζομένων και εργοδοτών. Οι προτάσεις της ΕΣΕΕ τόσο για την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας (ιδιαίτερα για την ομαλή ένταξη των μεταναστών με επιδότηση 50% των ασφαλιστικών εισφορών στα δύο πρώτα χρόνια) όσο και για την αυτοαπασχόληση (για τους αυτοαπασχολούμενους άνω των 55 ετών που δεν μπορούν να συνεχίσουν να εργάζονται και δεν διαθέτουν περιουσιακά στοιχεία να έχουν την ίδια αντιμετώπιση με τους ανέργους της ίδιας ηλικίας) ήταν συγκεκριμένες και χρήσιμες για την ανάπτυξη διαλόγου στο επόμενο διάστημα. Τα θέματα της επιχειρηματικότητας αποτέλεσαν κοινό τόπο προβληματισμού (ΣΕΒ, ΕΣΣΕΕ και ΓΣΒΕΕ) ενώ ο ΣΕΒ πρότεινε την υιοθέτηση συγκεκριμένης δέσμευσης απλούστευσης της διαδικασίας έναρξης οικονομικής δραστηριότητας από 28 βήματα σε 15 μέσα στο τρέχον έτος. Τέλος, πρέπει να υπογραμμιστεί η συνεισφορά της Ε.Σ.Α.Ε.Α. ως προς την ανάγκη της υλοποίησης ολιστικής προσέγγισης του ζητήματος της απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία και ειδικότερα οι προτάσεις:

- Ένταξη της διάστασης της αναπηρίας σε ολόκληρο το ΕΣΔΑ (αρχή του mainstreaming)
- Διατύπωση συγκεκριμένων και μετρήσιμων ποσοτικών στόχων
- Ενσωμάτωση της Οδηγίας 78/2000 «για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία» όπως διατυπώνεται ως δέσμευση στο ΕΣΔΕν 2003-05.
- Προτεραιότητα για μητέρες με ανάπηρα παιδιά στην κάλυψη των θέσεων μερικής απασχόλησης.
- Αξιοποίηση καλών πρακτικών από αλλού και ιδιαίτερα από την Κυπριακή Δημοκρατία στο θέμα της υποστηριζόμενης απασχόλησης.

Η συνεισφορά των εκπροσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης υπογράμμισε τη σημασία της πολιτικής απασχόλησης ως στοιχείο μιας στρατηγικής περιορισμού των ανισοτήτων και άμβλυνσης των φαινομένων φτώχειας με όχημα την πρόσβαση στην απασχόληση. Η υιοθέτηση του αιτήματός τους για συμμετοχή στα προγράμματα νέων θέσεων εργασίας (μια νέα πρωτοβουλία στο πλαίσιο του φετινού ΕΣΔΑ) θα ενδυναμώσει το ρόλο των τοπικών και

περιφερειακών αρχών και θα ενισχύσει την εμπειρία σε αυτή τη νέα μορφή διακυβέρνησης (αποκεντρωμένη και με αναγνώριση του κεντρικού ρόλου των τοπικών κοινωνιών).

Οι Εθνικοί Στόχοι για την πραγματική σύγκλιση:

Οι συγκεκριμένες στοχεύσεις των ειδικών πολιτικών στον τετραετή ορίζοντα:

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ			
Δείκτης διαπεριφερειακών ανισοτήτων	9,6%	11,4%	7%
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ Περιφερειών			καμία με ΑΕΠ < 65% του μέσου της ΕΕ
Ανεργία Περιφερειών			διαφορά < 3 π.μ. σε σχέση με μέσο όρο

IV. Ειδικότερα: Οι 10 κατευθυντήριες γραμμές.

1. Μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας και την αύξηση της απασχόλησης

- 1. Συμμετοχή των επιχειρήσεων των ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού στα προγράμματα νέων θέσεων εργασίας.** Με πρόσφατη απόφαση δόθηκε το δικαίωμα στις δημοτικές επιχειρήσεις και τις αναπτυξιακές των Νομαρχιών να συμμετέχουν στο πρόγραμμα (που χρηματοδοτείται από το Γ' ΚΠΣ) της επιδότησης θέσεων εργασίας για την πρόσληψη ανέργων, με τους ίδιους όρους που συμμετέχουν και οι εργοδότες του ιδιωτικού τομέα.
- 2. Μερική απασχόληση σε υπηρεσίες κοινωνικού χαρακτήρα.** Με πρόσφατη νομοθετική ρύθμιση προβλέπεται η δυνατότητα απασχόλησης-πρόσληψης ανέργων σε φορείς του δημόσιου τομέα σε μερική απασχόληση για την παροχή υπηρεσιών κοινωνικού χαρακτήρα εν γένει.
- 3. Μετατροπή παθητικών πολιτικών (επιδοματικών) σε ενεργητικές πολιτικές για τους άνεργους.** Η πρόσληψη ή τοποθέτηση επιδοτούμενου ανέργου μειώνει το συνολικό μισθολογικό κόστος για τον εργοδότη κατά το ποσό του ύψους του επιδόματος που δικαιούται ο άνεργος.

Δικαιούχοι: όλοι οι επιδοτούμενοι άνεργοι

Η διάρκεια της σχέσης εργασίας για την οποία μειώνεται το μισθολογικό κόστος είναι ίση με το χρόνο για τον οποίο ο επιδοτούμενος έχει το δικαίωμα επιδότησης πλέον 2 μηνών.

Ανώτατο όριο: 12 μήνες

Οι θέσεις εργασίας μπορεί να είναι μερικής ή πλήρους απασχόλησης σε οποιονδήποτε εργοδότη. Ο άνεργος με την εφαρμογή του μέτρου ως εργαζόμενος λαμβάνει εκτός του ποσού το οποίο θα εδικαιούτο ως επίδομα ανεργίας (το οποίο βαρύνει τον ΟΑΕΔ) και τη διαφορά των αποδοχών της θέσης (όπως προκύπτει από συλλογικές συμβάσεις εργασίας ή την Ε.Γ.Σ.Σ.Ε.) στην οποία τοποθετείται από τον εργοδότη και ασφαρίζεται κανονικά ως εργαζόμενος.

Προϋπόθεση: Ο εργοδότης δεν πρέπει να έχει προβεί το προηγούμενο εξάμηνο σε απόλυση προσωπικού και δεσμεύεται να μην απολύει άλλους εργαζόμενους κατά τη διάρκεια της ισχύος του μέτρου χωρίς τη συνδρομή σπουδαίου λόγου.

Ο άνεργος κατά το διάστημα αυτό δεν ασφαρίζεται για ανεργία. Σε περίπτωση απόλυσης ή αποχώρησης του ανέργου πριν από το χρόνο που λήγει το δικαίωμα επιδότησης και εφόσον δεν επανατοποθετείται ο άνεργος λαμβάνει το επίδομα ανεργίας για το υπόλοιπο διάστημα.

- 4. Μέτρα για κατάρτιση επιδοτούμενων ανέργων.** Επιδοτούμενοι άνεργοι εφόσον το επιθυμούν επιλέγονται κατά προτεραιότητα για συμμετοχή στα προγράμματα κατάρτισης του ΟΑΕΔ ή των ΚΕΚ. Κατά το διάστημα αυτό λαμβάνουν το επίδομα που προβλέπεται για τους καταρτιζόμενους. Για το διάστημα της κατάρτισης αναστέλλεται η καταβολή του επιδόματος ανεργίας (αναβιώνει μετά τη λήξη του προγράμματος κατάρτισης).

5. Διεύρυνση δικαιούχων επιδότησης ανεργίας. Άνεργοι που είναι ασφαλισμένου κατά της ανεργίας και είναι ή καθίστανται χήροι (άνδρες και γυναίκες) δικαιούνται να λαμβάνουν το επίδομα ανεργίας παρότι λαμβάνουν τη σύνταξη του θανόντος. (Μέχρι σήμερα βρίσκονταν σε δυσμενή θέση οι χήρες δεδομένου ότι αν έμεναν άνεργες δεν εθεωρούντο από τον ΟΑΕΔ άνεργες ούτε επιδοτούντο εφόσον ελάμβαναν σύνταξη για το θανόντα παρά το ότι είχαν ασφαλισθεί για την ανεργία σε αντίθεση με τις λοιπές γυναίκες των οποίων ο σύζυγος ήταν στη ζωή ή ήταν διαζευγμένος, επειδή η υπάρχουσα νομοθεσία εξαιρούσε όσους ελάμβαναν σύνταξη). Με τη νέα ρύθμιση αποκτάται όχι μόνο το δικαίωμα για λήψη επιδόματος αλλά και το δικαίωμα για τοποθέτηση σε θέση εργασίας με τα μέτρα που προβλέπονται για τους ανέργους.

6. Διεύρυνση δικαιούχων συμμετοχής σε προγράμματα.

1. Συμμετοχή και αποφοίτων λυκείων στα προγράμματα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας (STAGE).
2. Συμμετοχή και των επιστημόνων σε προγράμματα νέων ελεύθερων επαγγελματιών (μέχρι σήμερα μηχανικοί, δικηγόροι, γιατροί κ.λπ., δεν ήταν δικαιούχοι).

7. Κίνητρα για την αύξηση απασχόλησης γυναικών.

- * Καθορίζεται ως κίνητρο για την πρόσληψη ανέργων μητέρων με τουλάχιστον δύο τέκνα επιδότηση του εργοδότη ισόποση με το ύψος των εργοδοτικών εισφορών που τον βαρύνουν για την ασφαλιστική κάλυψη των προσλαμβανομένων.
- * Οι εργοδότες που προσλαμβάνουν με σύμβαση ορισμένου χρόνου εργαζόμενους ή εργαζόμενες για αναπλήρωση εργαζομένων που απουσιάζουν από την εργασία τους με άδεια κύησης ή λοχείας για όσο χρόνο διαρκεί η άδεια επιδοτούνται με το ισόποσο των ασφαλιστικών εισφορών που τους επιβαρύνουν για την ασφαλιστική κάλυψη των προσλαμβανομένων.

Η επιδότηση για τις ως άνω περιπτώσεις γίνεται με τον συμψηφισμό του ισόποσου των εργοδοτικών ασφαλιστικών εισφορών κατά την απόδοση του φόρου μισθωτών υπηρεσιών ή κατά την εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεων του εργοδότη.

Προϋπόθεση για τα ως άνω μέτρα: Ο εργοδότης δεν πρέπει να έχει προβεί το προηγούμενο εξάμηνο σε απόλυση προσωπικού και δεσμεύεται να μην απολύει άλλους εργαζόμενους κατά τη διάρκεια της ισχύος του μέτρου χωρίς τη συνδρομή σπουδαίου λόγου.

Η αγρότισσα για κάθε τέκνο που αποκτά απαλλάσσεται από την υποχρέωση καταβολής εισφορών υπέρ ΟΓΑ επί ένα (1) χρόνο από τη γέννηση κάθε τέκνου.

8. Επιδότηση εργατικής εισφοράς εργαζομένων που αμείβονται με τις αποδοχές που προβλέπονται από την Ε.Γ.Σ.Σ.Ε. Το μέτρο αυτό εφαρμόζεται από το 2000. Μέχρι σήμερα κατά τα στοιχεία του ΙΚΑ επιδοτούνται περίπου 41.000 άτομα κατ' έτος. Λήψη μέτρων για την απλούστευση των γραφειοκρατικών διαδικασιών που πρέπει να ακολουθεί ο εργοδότης.

9. Μείωση εργοδοτικών εισφορών για νεοπροσλαμβανόμενους των οποίων οι μηνιαίες αποδοχές δεν υπερβαίνουν τις 200.000 δρχ (600 Ευρώ). Το μέτρο ισχύει από 1-4-2001 μέχρι 31-12-2003. Προβλέπει τη μείωση κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες των εργοδοτικών εισφορών του κλάδου κύριας σύνταξης του ΙΚΑ για μισθωτούς πλήρους απασχόλησης των οποίων οι αποδοχές δεν υπερβαίνουν τις 200.000 δρχ (600 Ευρώ). Μέχρι σήμερα ο αριθμός των δικαιούχων σύμφωνα με τα στοιχεία του ΙΚΑ ανέρχεται σε 11.000 περίπου κατ' έτος. Με νέα ρύθμιση θα υπάρξει παράταση ισχύος της διάταξης και διεύρυνση του ορίου των αποδοχών που έχουν καθοριστεί (το ποσό της μείωσης καταβάλλεται στο ΙΚΑ από το δημόσιο).

Ειδικότερα, στο μέτωπο της καταπολέμησης της ανεργίας και της ενίσχυσης δημιουργίας απασχόλησης υλοποιούνται οι εξής δράσεις από τον ΟΑΕΔ.

Στη διάρκεια του 2003, ο ΟΑΕΔ υλοποιεί 4 προγράμματα απασχόλησης:

1. Πρόγραμμα Νέων Θέσεων Εργασίας για 25.000 άνεργους 18-65 ετών (18 μήνες)
2. Πρόγραμμα Νέων Θέσεων Εργασίας για 5.000 γυναίκες 18-65 ετών (18 μήνες).
3. Πρόγραμμα Νέων Θέσεων Εργασίας για 5.000 νέους 18-30 ετών (18 μήνες)
4. Πρόγραμμα Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών για 10.000 άνεργους (12 μήνες).

Επιπλέον, ο ΟΑΕΔ υλοποιεί τα εξής προγράμματα:

- Πρόγραμμα Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας (STAGE) για τις υπηρεσίες υγείας (5.000 άνεργοι για 18 μήνες).
- Πρόγραμμα Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας (STAGE) σε συνεργασία με την Οργανωτική Επιτροπή «Αθήνα 2004» (6.000 άνεργοι για 3-11 μήνες).
- Πρόγραμμα για Ευπαθείς Κοινωνικές Ομάδες (2.500 νέες θέσεις εργασίας και 700 νέοι ελεύθεροι επαγγελματίες σε διάρκεια 4 χρόνων).
- Πρόγραμμα Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών για τον πολιτισμό (2.000 άνεργοι για 12 μήνες).

Σημαντική ανάσχεση της ανεργίας προκύπτει επίσης από την εύρυθμη λειτουργία των θεσμών της αγοράς εργασίας (ιδιωτικών αλλά και δημοσίων).

Ο αριθμός των **τοποθετήσεων σε εργασία που έγιναν μέσω ιδιωτικών γραφείων (ΙΓΣΕ)** παρουσιάζει συστηματική αύξηση από το 2001 μέχρι και το 2003. Οι τοποθετήσεις αυτές αφορούσαν αρχικά (μέχρι το 2002) πρωτίστως άνεργους (κατά 75%) αλλά στη συνέχεια οι τοποθετήσεις ήδη εργαζομένων έφτασαν να ξεπερνούν ελαφρώς τις μισές (στοιχεία 2003). Τα εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά των ατόμων που τοποθετήθηκαν σε εργασία μέσω ΙΓΣΕ συγκεντρώνονται στην κατηγορία της μέσης εκπαίδευσης (κατά τα 76%), ενώ κατά 18%%% αφορά ανώτατο εκπαιδευτικό επίπεδο εφοδίων.

Από τις αρχές του 2002 τέθηκε σε εφαρμογή ο νέος νόμος 2956/2001 που περιλαμβάνει διατάξεις για τη ρύθμιση των όρων λειτουργίας των **Εταιριών Προσωρινής Απασχόλησης (ΕΠΑ)** (παροχή εργασίας από μισθωτούς της εταιρίας σε άλλον εργοδότη με τη μορφή της προσωρινής απασχόλησης). Ο ίδιος νόμος κατοχυρώνει τα εργασιακά δικαιώματα των προσωρινά απασχολούμενων (αμοιβές, διάρκεια απασχόλησης, ασφάλιση, υγιεινή και ασφάλεια κλπ). Στη διάρκεια ενός έτους και μισού τοποθετήθηκαν περί τα 6.000 άτομα σε εργασία, ενώ η τάση από το 2002 προς το 2003 ήταν έντονα αυξητική. Οι μισές περίπου τοποθετήσεις αφορούν άνεργα άτομα και οι υπόλοιπες εργαζόμενους/ες. Κατά τα δύο τρίτα οι τοποθετήσεις αφορούσαν γυναίκες.

Νέες δεσμεύσεις για την ανασυγκρότηση του ΟΑΕΔ:

- * Έχουν μέχρι σήμερα λειτουργήσει και τα επτά νέα Κ.Π.Α.
- * Ο στόχος να λειτουργούν 67 ΚΠΑ μέχρι τις 30-9-2003 έχει υλοποιηθεί.
- * Έχουν προσληφθεί οι εργασιακοί σύμβουλοι και βρίσκονται ήδη τοποθετημένοι στα ΚΠΑ.
- * Το πρόγραμμα εκπαίδευσης των εργασιακών συμβούλων, στα νέα «εργαλεία» της εξατομικευμένης προσέγγισης και στο χειρισμό του MIS ολοκληρώθηκε στις 30-9-2003.
- * Με τον Νόμο 3144/2003 έγινε η σύσταση της Ειδικής Υπηρεσίας στον Ο.Α.Ε.Δ., που αναλαμβάνει την ευθύνη λειτουργίας των Κ.Π.Α.
- * Επελέγη ήδη ο προϊστάμενος της Ειδικής Υπηρεσίας και τοποθετήθηκαν 17 από τα 30 στελέχη. Η τοποθέτηση των υπολοίπων 13 θα έχει ολοκληρωθεί τον Σεπτέμβριο του 2003.
- * Έχει δημοσιευθεί και ισχύει η Υπουργική Απόφαση για τον κανονισμό λειτουργίας της Ειδικής Υπηρεσίας.
- * Τα ανανεωμένα «εργαλεία» της εξατομικευμένης προσέγγισης δοκιμάζονται ήδη στα ΚΠΑ προκειμένου να εφαρμόζονται πλήρως από 1.10.03.
- * Το MIS αναπτύχθηκε και είναι έτοιμο να λειτουργήσει. Η πλήρης λειτουργία του αρχίζει στα ΚΠΑ από 1.10.03.

2. Επιχειρηματικό πνεύμα και θέσεις εργασίας

Η προώθηση της επιχειρηματικότητας αποτελεί κλειδί για την ανάπτυξη και προϋπόθεση για τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας. Ειδικότερα, η στήριξη της επιχειρηματικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αποτελεί κεντρικό άξονα της πολιτικής που εφαρμόζουμε με:

- απλοποίηση των διαδικασιών αδειοδότησης (ώστε να ενθαρρύνεται η δημιουργία νέων επιχειρήσεων). Ο Νόμος 2941/2001 διασφαλίζει ότι μια εταιρία με μετοχικό κεφάλαιο λιγότερο από 300.000 € μπορεί να καταχωρηθεί μέσα σε μια μέρα χωρίς προηγούμενη επικύρωση του καταστατικού από τις δημόσιες αρχές (και αφορά σχεδόν το 85% όλων των Α.Ε.).
- διευκόλυνση της πρόσβασης σε κεφάλαια και μείωση κόστους χρηματοδότησης (σημαντική μείωση επιτοκίων, κατάργηση ΕΦΤΕ που επιβάρυνε κατά 4% την αποπληρωμή δανείων, βελτίωση θεσμικού πλαισίου κεφαλαιαγοράς, Σχέδια Πρωτοβουλίας Ιδιωτικής Χρηματοδότησης για στενότερη συνεργασία ιδιωτικού και δημοσίου τομέα).
- διαμόρφωση ρυθμιστικού περιβάλλοντος που ευνοεί τον ανταγωνισμό χωρίς να σωρεύει κόστος στις επιχειρήσεις
- βελτίωση της νομοθεσίας για την εκκαθάριση των επιχειρήσεων (ριζική αναμόρφωση του πτωχευτικού δικαίου βρίσκεται σε εξέλιξη με πτωχευτική μνήμη ενός έτους και δυνατότητα αναδιοργάνωσης)
- άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων
- απλοποίηση του φορολογικού συστήματος (φορολογική μεταρρύθμιση με ολοκλήρωση της τρίτης φάσης μέσα στο 2003)

- υιοθέτηση λογιστικών προτύπων (Νόμος 2992/2002) και αλλαγές στη νομοθεσία για εταιρική διακυβέρνηση (Νόμος 3016/2002 για εταιρική διακυβέρνηση και εσωτερικούς λογιστικούς ελέγχους)
- ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας από το εκπαιδευτικό σύστημα.

Το σύνολο σχεδόν των χρηματοδοτήσεων του Γ' ΚΠΣ απευθύνεται στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Παράλληλα έχουν δημιουργηθεί νέοι θεσμοί όπως το **Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων (ΤΕΜΠΜΕ)**. Η χρηματοδότηση καινοτόμων επιχειρήσεων περνάει μέσα από τις μεταρρυθμίσεις του νόμου 2992/2002 για τη ίδρυση Αμοιβαίων Κεφαλαίων Επιχειρηματικών Συμμετοχών (ΑΚΕΣ). Επίσης το **Ταμείο Νέας Οικονομίας (ΤΑΝΕΟ)** (νόμος 2842/2000 με τροποποίηση από το νόμο 2992/2002) συγχρηματοδοτεί επενδύσεις σε καινοτόμες επιχειρήσεις στα πρώτα τους βήματα. Στόχος είναι η λειτουργία **Κέντρου Υποδοχής Επενδυτών (ΚΥΕ)** σε κάθε νομό στα επόμενα δύο χρόνια.

Η πολιτική επενδύσεων ήδη αποδίδει. Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των επενδύσεων ανήλθε στην περίοδο 1996 – 2003 στο 8%, με τις ιδιωτικές να κυμαίνονται σε ρυθμούς που ξεπερνούν το 10%.

Η φορολογική μεταρρύθμιση ανοίγει και εκείνη με τη σειρά της νέες προοπτικές δράσης στο επιχειρηματικό περιβάλλον:

- Μείωση των φορολογικών συντελεστών από 40 σε 35% για τις εταιρίες, με πρόβλεψη για επιπλέον μείωση σε αναλογία με την αύξηση της απασχόλησης.
- Ελάχιστη φορολογική επιβάρυνση στις μεταβιβάσεις επιχειρήσεων από τους γονείς στα παιδιά τους ή από σύζυγο σε σύζυγο καθώς απαλλάσσονται από φόρο οι υπεραξίες.
- Κατάργηση τεκμηρίων για την ίδρυση και λειτουργία μιας επιχείρησης.
- Ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση της επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας.
- Απλοποίηση της σχέσης των επιχειρήσεων με τις εφορίες αφού καταργείται η θεώρηση μιας μεγάλης σειράς στοιχείων που μειώνει τον όγκο των απαιτούμενων θεωρήσεων κατά 80%.

Η άρση των δυσκολιών στη χρηματοδότηση παραμένει κεντρικό σημείο των πολιτικών. Παράλληλα με τις παραδοσιακές πηγές χρηματοδότησης τα τελευταία χρόνια έχουν προστεθεί και μια νέα σειρά εναλλακτικών επιλογών, σε συνέχεια των προηγούμενων:

- Η δημοσιονομική σταθερότητα και ο ανταγωνισμός στον τραπεζικό κλάδο έχουν οδηγήσει στη μείωση των επιτοκίων κατά 15 μονάδες σε σχέση με το 1996.
- Η χρηματοδότηση μέσου του Γ' ΚΠΣ συνεχίζει να συμβάλει στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων με πολλούς τρόπους –
 - Από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα διατίθενται στις ΜΜΕ 3,1 δις €.
 - Από τα Περιφερειακά Προγράμματα για τον τουρισμό, τη μεταποίηση, την καινοτομία, το εμπόριο και την ποιότητα άλλο 1 δις €.

- Από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κοινωνία της Πληροφορίας οι επιχειρήσεις επωφελούνται 500 εκατομμύρια Από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την εισαγωγή νέων τεχνολογιών.
- Διαμέσου του Αναπτυξιακού Νόμου έχουν επιδοτηθεί 2.262 επιχειρήσεις στις 13 περιφέρειες γεγονός που επέδρασε θετικά και στην απασχόληση δημιουργώντας περισσότερες από 20.000 νέες θέσεις εργασίας.

Βρίσκονται στο στάδιο της υλοποίησης σειρά προγραμμάτων ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας όπως:

- * πρόγραμμα νέων ελεύθερων επαγγελματιών σε παραγωγικούς τομείς (αφορά 10.000 ανέργους 18-60 ετών). Σε ισχύ από Ιανουάριο 2003.
- * Πρόγραμμα νέων ελεύθερων επαγγελματιών στον Πολιτισμό (αφορά 2.000 ανέργους 18-60 ετών). Θα αρχίσει να υλοποιείται τον Σεπτέμβριο του 2003.
- * Θυρίδες νεανικής επιχειρηματικότητας (που αποτελούν μοναδικό σημείο ενημέρωσης σε θέματα που αφορούν την επιχειρηματικότητα –one stop shop)
- * Προγράμματα γυναικείας επιχειρηματικότητας.
- * Προγράμματα επιχειρηματικότητας των Ατόμων με Αναπηρία (ΟΑΕΔ και Υπουργείο Ανάπτυξης).

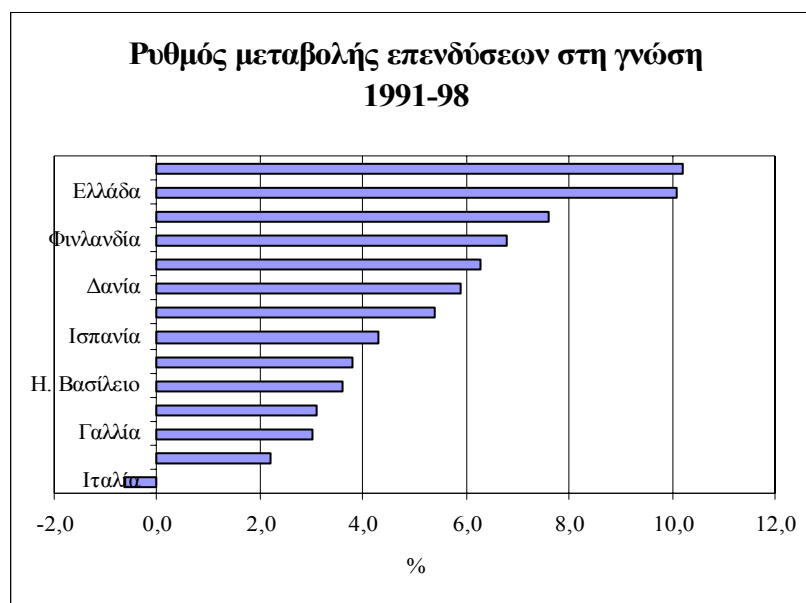
3. προσαρμοστικότητα εργασίας

Νόμοι 2639/98 και 2874/2000:

- διευθέτηση του χρόνου εργασίας σε ετήσια βάση (4 συμφωνίες στον πρώτο χρόνο, και 1 μόνο ανανέωση για το 2002).
- ρυθμίσεις για όρους εξαίρεσης από συλλογικές συμβάσεις εργασίας (Τοπικά Σύμφωνα Απασχόλησης)
- προώθηση μερικής απασχόλησης και περιορισμός των υπερωριών (η μείωση των υπερωριών ήταν περιορισμένη και μόνο σε ορισμένους κλάδους, ενώ η μερική απασχόληση μάλλον έχασε έδαφος παρά επεκτάθηκε).
- θεσμοθέτηση άτυπων μορφών απασχόλησης (ειδικότερα της προσωρινής απασχόλησης με το νόμο 2956/2001).
- μείωση του εβδομαδιαίου χρόνου απασχόλησης από 48 σε 43 ώρες, με ευχέρεια για υπερωριακή απασχόληση
- ορθολογικοποίηση διατάξεων για απολύσεις
- προσαύξηση της αμοιβής των μερικώς απασχολούμενων μισθωτών κατά 7,5% εφ' όσον αμείβονται με τον κατώτατο μισθό και το ωράριό τους είναι μικρότερο των 4 ωρών τη μέρα.

4.Επενδύσεις σε ανθρώπινο δυναμικό, οικονομία της γνώσης και κοινωνία της πληροφορίας

Η Ελληνική οικονομία σταδιακά μετασχηματίζεται σε μία οικονομία βασισμένη στην τεχνολογία και τη γνώση. Σε αυτή τη διαδικασία, οι υπηρεσίες έντασης γνώσης (τηλεπικοινωνίες, χρηματοοικονομικά μεταξύ άλλων) αποκτούν όλο και μεγαλύτερο βάρος στην παραγωγή. Τα τελευταία χρόνια, σημειώνεται ταχύτατη αύξηση των επενδύσεων σε γνώση και σε νέες τεχνολογίες. Στο μεγαλύτερο μέρος της δεκαετίας του 1990, ο ρυθμός επενδύσεων στη γνώση (Ε&Α, λογισμικό, τριτοβάθμια εκπαίδευση) στην Ελλάδα ήταν από τους υψηλότερους στην ΕΕ.

Τα αποτελέσματα των επενδύσεων αυτών έχουν αρχίσει ήδη να φαίνονται. Παρατηρείται ραγδαία επέκταση της χρήσης του διαδικτύου, καθώς και ταχύτερη διάχυση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στις επιχειρήσεις, τα νοικοκυριά, τη δημόσια διοίκηση και το χώρο της εκπαίδευσης, ενώ σημειώνεται μείωση του ψηφιακού χάσματος, σε επίπεδο τόσο γεωγραφικών περιφερειών όσο και κοινωνικών ομάδων.

Η χρήση Η/Υ και Internet στην Ελλάδα φαίνεται να βρίσκεται σε φάση απογείωσης. Ένα στα τρία νοικοκυριά κατέχει Η/Υ, ένας στους τρεις Έλληνες κάνει χρήση Η/Υ, ενώ ένας στους πέντε κάνει χρήση Internet. Το ποσοστό χρηστών του Internet αυξήθηκε στο 19,3% του πληθυσμού, αύξηση κατά 10 σχεδόν ποσοστιαίων μονάδων έναντι του 2001. Ενώ στους νέους ηλικίας 15 – 24 ετών ένας στους δύο ήδη κάνει χρήση του διαδικτύου.

Παράλληλα, το ποσοστό των Ελληνικών επιχειρήσεων που έχουν πρόσβαση στο Internet, είναι πολύ κοντά στο μέσο όρο της ΕΕ (73,96% έναντι 79,46%). Σημαντική πρόοδος έχει

συντελεσθεί όσον αφορά στις ΜΜΕ: οι εργαζόμενοι σε πολύ μικρές επιχειρήσεις (1-5 άτομα προσωπικό), παρουσίασαν υψηλούς ρυθμούς αύξησης στη χρήση Η/Υ και διαδικτύου, μειώνοντας το χάσμα με τους εργαζόμενους σε μεγαλύτερες επιχειρήσεις. Αλλά και στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις, εκείνες που απασχολούν 11 εργαζομένους και άνω σημειώνεται μεγάλη πρόοδος: Κατέχουν ηλεκτρονικούς υπολογιστές σε ποσοστό 92% έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο σε ποσοστό 74% και διατηρούν δικτυακό τόπο σε ποσοστό 39%. Οι αντίστοιχοι μέσοι όροι της ΕΕ είναι κατ' αντιστοιχία 94%, 79% και 52% άμεσα συγκρίσιμοι με τους ελληνικούς.

Εκπαίδευση

Η δημιουργία μίας κοινωνίας της γνώσης στηρίζεται στο εκπαιδευτικό σύστημα. Η επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο, με την παροχή πιο ολοκληρωμένης γενικής παιδείας αλλά και περισσότερων εφοδίων για την επαγγελματική ζωή, είναι προϋπόθεση για την αύξηση της παραγωγικότητας αλλά και για τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής. Η εκπαίδευση παίζει κρίσιμο ρόλο στην προσπάθεια να κλείσει το χάσμα δεξιοτήτων. Στην Ελλάδα, οι εκτιμήσεις για το μέγεθος του προβλήματος ανεβάζουν τις βραχυπρόθεσμες ελλείψεις σε 30.000 – 50.000 θέσεις εργασίας. Από αυτές, οι μισές περίπου (20.000), μπορεί να υποστηριχθεί ότι αφορούν την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Για την αντιμετώπιση αυτού του «χάσματος δεξιοτήτων» χρηματοδοτούνται προγράμματα ενίσχυσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Πληροφορική:

- Αύξηση των εισακτέων στα Τμήματα Πληροφορικής και συναφών γνωστικών αντικειμένων.
- Διεύρυνση της εκπαίδευσης στην Πληροφορική και τις Νέες Τεχνολογίες μέσω Τίτλων Επανειδίκευσης (διάρκειας 3 εξαμήνων) και κύκλων Επιμόρφωσης
- Απόκτηση βασικών δεξιοτήτων στην Πληροφορική για όσο το δυνατόν περισσότερους αποφοίτους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ανεξαρτήτως επιστημονικού κλάδου.
- Ενίσχυση των ερευνητικών και αναπτυξιακών δεξιοτήτων στην Ελλάδα καθώς και η άρτια κατάρτιση στελεχών, μέσω των Μεταπτυχιακών Σπουδών
- Δημιουργία Εργαστηρίων Πληροφορικής σε όλα τα Τμήματα Πανεπιστημίων
- Δημιουργία κατάλληλα εξοπλισμένων αιθουσών διδασκαλίας και εργαστηρίων, καθώς και νέων θέσεων ΔΕΠ και προσωπικού υποστήριξης

Το συνολικό κόστος του προγράμματος (διάρκειας 4 ετών) προϋπολογίζεται σε περίπου **22,5 δις δρχ.** από το Γ' ΚΠΣ και σε **13 δις** από τον κρατικό προϋπολογισμό ή άλλες πηγές.

Σημαντικές είναι οι συνέργιες με άλλα προγράμματα του Γ'ΚΠΣ όπως το Ε.Π. «Κοινωνία της Πληροφορίας» και στο Ε.Π. «Απασχόληση και την Επαγγελματική Κατάρτιση» για την αντιμετώπιση του προβλήματος του χάσματος δεξιοτήτων:

- Προγράμματα κατάρτισης για στελέχη και επαγγελματίες στην ανάπτυξη/παραγωγή ψηφιακού περιεχομένου καθώς και υπηρεσιών στο διαδίκτυο (εξειδικευμένες δεξιότητες σε διάφορους τομείς των νέων τεχνολογιών Πληροφορικής).
- Προγράμματα κατάρτισης εκπαιδευτών σε τομείς προτεραιότητας (νέες τεχνολογίες Πληροφορικής, βασικές δεξιότητες χρήσης, ευέλικτες μορφές εκπαίδευσης κλπ).
- Συγχρηματοδότηση επιχειρηματικών σχεδίων ανάπτυξης περιβαλλόντων παροχής ευέλικτων μορφών εκπαίδευσης με χρήση διαδικτύου (e-learning platforms).
- Προγράμματα απόκτησης εμπειρίας (Stage) για άνεργους πτυχιούχους καθώς και προγράμματα σύνδεσης εκπαίδευσης και απασχόλησης (με τη συνεργασία οργανισμών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και επιχειρήσεων).
- Προώθηση νέων ερευνητών (με μεταπτυχιακό τίτλο) στις επιχειρήσεις για τη στήριξη της ερευνητικής τους δραστηριότητας και της επιχειρηματικής τους στρατηγικής.

Ιδιαίτερη έμφαση έχει δοθεί τα τελευταία χρόνια στην εισαγωγή της πληροφορικής και του διαδικτύου στην εκπαίδευση, καθώς και στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. 2.500 εκπαιδευτικοί πληροφορικής διορίστηκαν στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση κατά την περίοδο 2000-2002 ενώ παράλληλα πραγματοποιείται ένα πρωτοπόρο επιμορφωτικό πρόγραμμα για 75.000 εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η εκτίμηση του ΥΠΕΠΘ ήταν ότι μέχρι το τέλος του 2002 θα υπήρχαν εργαστήρια υπολογιστών σε όλα τα γυμνάσια και λύκεια της χώρας. Ο αριθμός μαθητών ανά Η/Υ είναι αυτή τη στιγμή 16:1 στα γυμνάσια, 13:1 στα ενιαία λύκεια και στα ΤΕΕ. Στα δημοτικά σχολεία, η αναλογία είναι σημαντικά υψηλότερη, 47:1, αλλά μέχρι το τέλος του 2006 υπολογίζεται να φθάσει το 10:1. Πρόσβαση στο διαδίκτυο έχει αυτή τη στιγμή σχεδόν το σύνολο των σχολικών μονάδων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ ο στόχος για της καθολικής κάλυψης για τα δημοτικά σχολεία αναμένεται να έχει επιτευχθεί μέχρι το 2006. Πλήρης υπολογιστική υποδομή διατίθεται και στις 490 σχολικές βιβλιοθήκες ενώ έχουν προγραμματιστεί ακόμη 500.

Αν και η κοινωνία και η οικονομία της γνώσης περνούν, για τη χώρα μας, από τις δράσεις για τη ψηφιακή σύγκλιση δεν θα πρέπει να μείνει στο παρασκήνιο μια μεγάλη σειρά δράσεων που συμπληρώνουν τη γενική εικόνα μιας αναβαθμισμένης εκπαιδευτικής διαδικασίας. Με νέες υποδομές και νέους θεσμούς η εκπαίδευση έχει προχωρήσει και κατακτήσει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής στην υποχρεωτική και λυκειακή εκπαίδευση: 82% έναντι του 77% μέσου όρου στην ΕΕ.

Τα ολοήμερα Δημοτικά σχολεία έχουν φθάσει περίπου 3.000 και έχουν ήδη προγραμματισθεί άλλα 500 για το τρέχον έτος. Η ξένη γλώσσα διδάσκεται ήδη από τη Γ' τάξη του Δημοτικού. Για τους οικονομικούς μετανάστες έχουν δημιουργηθεί 450 τάξεις υποδοχής και 700 φροντιστηριακά τμήματα. Για την επανασύνδεση με την εκπαιδευτική διαδικασία έχουν δημιουργηθεί πέντε Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας ενώ αναμένεται να λειτουργήσουν ακόμη δεκαπέντε. Τα ΤΕΕ επεκτείνονται και σε απομακρυσμένες περιοχές ενώ λειτουργούν ήδη 3.000 ολιγομελή τμήματα. Τα προγράμματα Ενισχυτικής Διδασκαλίας και Πρόσθετης Διδακτικής Στήριξης παρακολουθούν περίπου 150.000 μαθητές. Παράλληλα λειτουργούν 68 Κέντρα συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού.

Πέρα από τις αναλογίες στις οποίες αναφερθήκαμε σχετικά με την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση αξίζει να σταθούμε και στα απόλυτα μεγέθη: Το 2003 υπάρχουν και λειτουργούν στη χώρα 7.000 εργαστήρια ηλεκτρονικών υπολογιστών με 69.000 η/υ. Η πρόσβαση στο διαδίκτυο αγγίζει το 100% για τα γυμνάσια, τα λύκεια και τα ΤΕΕ ενώ ξεπερνά το 60% για τα δημοτικά σχολεία.

Τέλος, όσον αφορά την τριτοβάθμια εκπαίδευση αξιοσημείωτος είναι ο διπλασιασμός των εισακτέων σε σχέση με το 1993. Το προηγούμενο έτος ξεπέρασαν τους 82.000 έναντι των 42.000 δέκα χρόνια πριν. Μεγάλο ρόλο σε αυτή την εξέλιξη έπαιξε και η αύξηση κατά 36% των τμημάτων των ΑΕΙ, τα οποία μάλιστα εξαπλασίασαν τα μεταπτυχιακά τους προγράμματα, και κατά 48% των τμημάτων των ΤΕΙ.

5. Αύξηση προσφοράς εργασίας και παράταση επαγγελματικού βίου

Παρά την πρόοδο που σημειώθηκε, η συμμετοχή στην απασχόληση παραμένει στην Ελλάδα σε χαμηλά επίπεδα, γεγονός που αντανακλά πρωτίστως το χαμηλό ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση (καθώς το ποσοστό συμμετοχής των ανδρών είναι αντίστοιχο με τον μέσο ευρωπαϊκό όρο). Σύμφωνα με την εμπειρία και άλλων χωρών της Ευρώπης, η χαμηλή συμμετοχή των γυναικών στην απασχόληση συσχετίζεται τόσο με τις περιορισμένες ευκαιρίες μερικής απασχόλησης όσο και με καταστάσεις μικρής διαφοροποίησης των επιπέδων των μισθών. Καθώς στην ελληνική περίπτωση φαίνεται ότι συντρέχουν και οι δύο αυτές προϋποθέσεις, ευλόγως αναμένεται ότι η επέκταση των ευκαιριών μερικής απασχόλησης (βλέπε σχετικές πρωτοβουλίες πολιτικής) και η μεγαλύτερη διαφοροποίηση των μισθών (όπως για παράδειγμα επιχειρείται και στη βάση του νέου μισθολογίου των δημοσίων υπαλλήλων) θα οδηγήσουν σε μεγαλύτερη συμμετοχή των γυναικών στην απασχόληση.

Το μέτρο που βρισκόταν σε ισχύ με τον νόμο 2874/2000 και στόχευε στην ενθάρρυνση της απασχόλησης με μοχλό τη μείωση των εργοδοτικών ασφαλιστικών εισφορών για τους χαμηλόμισθους εργαζόμενους (νεοεισερχόμενοι και χαμηλής ειδίκευσης) απευθυνόταν στο

2,8% μόνο των εργοδοτών (γεγονός που υπογραμμίζει το μικρό αριθμό των εργαζομένων των οποίων οι αμοιβές βρίσκονται κάτω από το όριο των 200.000 δρχ).

Επίσης, η ολοκλήρωση της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης δημιουργεί τις προϋποθέσεις και αίρει τα αντικίνητρα που παρεμπόδιζαν τα άτομα ώριμης ηλικίας να παραμείνουν οικονομικά ενεργά.

6. Ισότητα φύλων

Οι πολιτικές για γυναίκες μπορούν να χωριστούν στις εξής κατηγορίες:

✳ **Προώθηση της απασχόλησης και επιχειρηματικότητα.** Εδώ περιλαμβάνονται προγράμματα νέων θέσεων εργασίας για γυναίκες, με στόχο την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας και την προώθηση στην απασχόληση ανέργων γυναικών 18065 ετών. Αφορά 5.000 θέσεις και διαρκεί 21 μήνες. Επίσης, προγράμματα γυναικείας επιχειρηματικότητας.

Ακόμα, στο πλαίσιο του Ε.Π. Κοινωνία της Πληροφορίας. α. προγράμματα απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας (Stage) σε ειδικότητες Πληροφορικής και Επικοινωνιών για άνεργους πτυχιούχους προβλέπεται ειδικό stage για την διευκόλυνση της ένταξης των γυναικών στην αγορά εργασίας των ΤΠΕ. β. δράσεις για την προώθηση της τηλε-εργασίας και προτεραιότητα θα δοθεί σε επιχειρηματικά σχέδια που θα διευκολύνουν την αύξηση της απασχόλησης σε περιοχές με δυσκολίες πρόσβασης σε παραγωγικά κέντρα, καθώς επίσης και σε ευπαθείς ομάδες πληθυσμού και γυναίκες.

Τέλος, στο πλαίσιο του Υπουργείου Παιδείας το Ε.Π. «Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση 2000-2006» Γ' ΚΠΣ περιλαμβάνει ενέργειες που έχουν ενσωματώσει την διάσταση της ισότητας: Ολοήμερο Σχολείο + Τροποποιήσεις του Σ.Π. όπως επιχορήγηση γυναικείων υποτροφιών αν υποαντιπροσωπεύονται.

✳ **Συμφιλίωση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής.** Εδώ περιλαμβάνονται

1) Παιδικό και Βρεφονηπιακό Σταθμοί οι οποίοι υπάγονται με το Ν.2880/2001 στην εποπτεία των Δήμων και των Κοινοτήτων. **2)** 180 Κέντρα φροντίδας οικογένειας που υπάγονται στους ΟΤΑ Α' βαθμού. **3)** Πρόγραμμα χρηματικών παροχών λόγω μητρότητας σε εργαζόμενες γυναίκες που δεν δύνανται ν' αξιώσουν αυτές από ασφαλιστικό φορέα ή είναι ανασφάλιστες και παράλληλα δεν έχουν ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης. Πρόγραμμα επιδότησης μονογονεϊκών οικογενειών εκπονούμενο από τη Δ/ση Παιδικής Πρόνοιας του Ε.Ο.Κ.Φ. **4)** Παιδικές Εξοχές (ΕΟΚΦ και Δ/ση Κοινωνικής Πρόνοιας της οικείας Νομαρχίας). **5)** Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών. **6)** Κ.Α.Π.Η., και Κ.Η.Φ.Η.. Τα ΚΗΦΗ εντάσσονται στο πλαίσιο των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ) του Γ' ΚΠΣ. **7)** Επίσης στο πλαίσιο των ΠΕΠ του Γ' ΚΠΣ εντάσσεται η δράση «Βοήθεια στο Σπίτι». **8)** Ε.Π. «Υγεία-Πρόνοια» 2000-2006. Μέτρο: Ιδρύματα Κοινωνικής Στήριξης και Επανεένταξης ατόμων με Ειδικές Ανάγκες. **9)** Στέγες Ημιαυτόνομης Διαβίωσης. **10)** ΚΕΚΥΚΑΜΕΑ. Πρόκειται για υπηρεσίες του ΕΟΚΦ. **11)** Κ.Δ.Α.Π. – ΜΕΑ.

Επίσης στο πλαίσιο του Ε.Π. «Απασχόληση & Επαγγελματική Κατάρτιση 2000-2006» περιλαμβάνονται δράσεις: α. Παροχής υποστηρικτικών, προπαρασκευαστικών και συνοδευτικών ενεργειών για την προώθηση της ισότητας ευκαιριών σε άτομα που κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό. β. Προώθησης στην απασχόληση ατόμων ευπαθών κοινωνικών ομάδων. γ. Βελτίωσης ή/και συμπλήρωσης/επέκτασης υποδομών και στήριξη λειτουργίας μονάδων και υπηρεσιών εξυπηρέτησης παιδιών, ηλικιωμένων

και λοιπών πληθυσμιακών ομάδων που χρήζουν ιδιαίτερης φροντίδας καθώς και υπηρεσιών στήριξης γυναικών. **δ.** Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υπέρ των γυναικών.

Στην **Κοινοτική Πρωτοβουλία EQUAL**. Μέτρο: Συνδυασμός οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής. Δράσεις: **α.** Προώθηση νέων προτύπων οργάνωσης της εργασίας για την συμφιλίωση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής. **β.** Υλοποίηση ενεργειών για την εξάλειψη στερεοτύπων για τον ρόλο των δύο φύλων στην οικογένεια. Μέτρο: Ενθάρρυνση κατάργησης του επαγγελματικού διαχωρισμού. Δράσεις: **α.** Ενίσχυση μηχανισμών ενσωμάτωσης της αρχής της ισότητας στον χώρο εργασίας. **β.** Ενθάρρυνση της γυναικείας απασχόληση σε νέους τομείς της οικονομίας.

Επίσης, στο πλαίσιο του ΥΠΕΣΔΔΑ: **«Εθνικό Πρόγραμμα Δράσης για την ισότητα των φύλων 2001-2006»**,

«Οδηγός Εφαρμογής των Πολιτικών Ισότητας των Φύλων στο Σχεδιασμό και την Αξιολόγηση των Δράσεων των Ε.Π. του Γ' Κ.Π.Σ. και των Κ.Π.»

ΚΕΘΙ 2003

Ο Οδηγός Εφαρμογής των πολιτικών ισότητας των φύλων στα έργα του Γ' ΚΠΣ ουσιαστικά πρόκειται περί ενός εργαλείου αξιολόγησης του τρόπου και του βαθμού ένταξης της ισότητας στα Ε.Π. που απαρτίζουν το Γ' ΚΠΣ και τις Κ.Π.. Είναι ένας κατάλογος ελέγχου με 16 κριτήρια αξιολόγησης (check-list) για την αποτύπωση του βαθμού ένταξης της διάστασης της ισότητας ανά Ε.Π. σε 3 επίπεδα:

*στην φάση του σχεδιασμού,

*της υλοποίησης και παρακολούθησης

*και της αξιολόγησης.

Η μεθοδολογία που υιοθετήθηκε περιλαμβάνει 4 στάδια, αυτό της εκπόνησης των κριτηρίων αξιολόγησης, αυτό της βαθμολόγησης τους, της παραγωγής πινάκων αναλυτικής αξιολόγησης της υπάρχουσας κατάστασης ανά Ε.Π., και της ανατροφοδότησης (feedback). Η μεθοδολογική προσέγγιση και ο κατάλογος ελέγχου που καταρτίστηκε από το Κ.Ε.Θ.Ι. βασίστηκαν σε παρόμοια αξιολόγηση των ΚΠΣ των κρατών μελών της Ε.Ε. που έγινε για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ASBL Engender 2002b, European Commission 2001b, 2001c, 2002c). Παρακάτω θα παρουσιαστούν τα κριτήρια αξιολόγησης του καταλόγου ελέγχου όσον αφορά την ένταξη της διάστασης της ισότητας των φύλων:

Κριτήρια που συνεισφέρουν στην αξιολόγηση του σταδίου του σχεδιασμού του εκάστοτε Ε.Π.:

1) Η ισότητα των φύλων στην Εκ των προτέρων Αξιολόγηση. Ελέγχεται πρώτα αν τα Ε.Π. παρουσιάζουν στην Εκ των προτέρων Αξιολόγηση τους δεδομένα με την μεταβλητή του φύλου για την αποτύπωση της υπάρχουσας κατάστασης στα βασικά ζητήματα της αγοράς εργασίας. Και καθώς αυτή η αποτύπωση αποτελεί ένδειξη των στόχων και του πλαισίου μέσα στο οποίο κινείται το εκάστοτε Ε.Π., ελέγχεται ακολούθως κατά πόσο το αναμενόμενο αποτέλεσμα (στόχοι) περιγράφεται στις Εκ των Προτέρων Αξιολογήσεις των Ε.Π.. **2) Δείκτες** που να περιγράφουν/ αποτυπώνουν ανάλογα με το πεδίο δράσης και την εστίαση του εκάστοτε Ε.Π., την υπάρχουσα κατάσταση ως προς την κατανομή κατά φύλο. **3) η συνεργασία με Γυναικείες Οργανώσεις και Φορείς Ισότητας** στο επίπεδο σχεδιασμού των Ε.Π. **4) η Ύπαρξη ποιοτικών και ποσοτικών στόχων** (ποσοτικοποίηση των στόχων της πολιτικής του Ε.Π. ως προς την διάσταση της ισότητας των φύλων). **5) Η αξιολόγηση της Ύπαρξης θετικών δράσεων** στην εκπόνηση των Ε.Π. **6) Η αξιολόγηση της Ύπαρξης ενεργειών που έχουν εντάξει**

τη διάσταση του φύλου (gender mainstreaming) στους σκοπούς, στον πίνακα δεικτών και στα Τ.Δ.Μ. που περιγράφουν την ταυτότητα των μέτρων των Ε.Π. **7)** η Ύπαρξη ενεργειών που παρουσιάζονται να έχουν έμμεσες θετικές επιπτώσεις αλλά δεν προβλέπονται τρόποι διασφάλισης τους στην περιγραφή των Τ.Δ.Μ. των Ε.Π. **8)** το Ύψος κονδυλίων για θετικές δράσεις υπέρ των γυναικών που λαμβάνουν τα Ε.Π. Κριτήρια αξιολόγησης του σταδίου της υλοποίησης και παρακολούθησης των Ε.Π.: **9)** Η παρουσία των *Γυναικείων Οργανώσεων και Φορέων Ισότητας* στις Επιτροπές Παρακολούθησης και στην υλοποίηση (ως τελικοί δικαιούχοι των μέτρων) των Ε.Π. **10)** η διασφάλιση της ισόρροπης συμμετοχής αντρών και γυναικών στις *Επιτροπές Παρακολούθησης* **11)** η διασφάλιση της ισόρροπης συμμετοχής αντρών και γυναικών στις *Διαχειριστικές Αρχές* **12)** τα μέτρα ενημέρωσης γυναικείων οργανώσεων, ΜΚΟ κ.τ.λ. για την υλοποίηση των δράσεων των Ε.Π. **13)** ο έλεγχος του αν υπάρχουν κριτήρια επιλογής που προωθούν την ισότητα στις προκηρύξεις των Μέτρων και πράξεων των Ε.Π.. Κριτήρια αξιολόγησης της φάσης του έλεγχου και της αξιολόγησης των Ε.Π. (μετρησιμότητα των αποτελεσμάτων των δράσεων των Ε.Π.): ο έλεγχος του αν υπάρχουν **14)** δείκτες εκροών, **15)** δείκτες αποτελεσμάτων και **16)** δείκτες επιπτώσεων.

7. Προώθηση της ενσωμάτωσης και καταπολέμηση των διακρίσεων έναντι των ατόμων σε μειονεκτική θέση στην αγορά εργασίας

Όπως αναφέρει το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη 2003-, η **στρατηγική επιλογή ουσιαστικής προώθησης της κοινωνικής ένταξης** συνδέεται στενά με τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση ομάδων που διατρέχουν κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού.

Ειδικότερα, η **Υποβοήθηση πρόσβασης στην απασχόληση** αποτελεί μια από τις τέσσερις βασικές στρατηγικές κατευθύνσεις του ΕΣΔΕν, με την έννοια ότι η αύξηση της απασχόλησης αποτελεί σημαντικό «αναπτυξιακό απόθεμα»: «Αν επιτευχθούν οι στόχοι της Λισσαβόνας, τότε η κατάσταση στην απασχόληση, στην βιωσιμότητα των συντάξεων αλλά και στην αποτροπή του αποκλεισμού θα είναι πολύ καλύτερη.

Για την επίτευξη του στόχου αυτού, κρίσιμα είναι δύο σημεία:

- *Πρώτον*, η ενίσχυση της αποδοτικότητας της εργασίας και η αποφυγή «παγίδων αδράνειας» (make work pay). Αν και η δομή του συστήματος παροχών και επιδομάτων απομακρύνει σχετικά με άλλες χώρες αυτόν τον κίνδυνο, περιθώρια βελτίωσης παραμένουν σε σχέση με υπηρεσίες προς εργαζομένους (π.χ. οικογενειακές φροντίδες), το φορολογικό σύστημα ή μη μισθολογικές επιβαρύνσεις.
- *Δεύτερον*, η μετατροπή της αδήλωτης εργασίας σε κανονική απασχόληση. Ο περιορισμός της «γκρίζας απασχόλησης» οδηγεί σε αύξηση κοινωνικών δικαιωμάτων όπως και την αποφυγή αντικινήτρων και στρεβλώσεων στην αγορά εργασίας, ενώ παράλληλα δίδει την δυνατότητα περιορισμού του μη μισθολογικού κόστους για το σύνολο των εργαζομένων και ιδιαίτερα των χαμηλομισθών.

Σημαντική θα είναι η επίδραση της νομοθεσίας για την καταπολέμηση των διακρίσεων στην απασχόληση.

Στο πλαίσιο της προώθησης της απασχόλησης, τέσσερις ομάδες του πληθυσμού έχουν κεντρική σημασία:

- 1. Γυναίκες** Η εργασία των γυναικών και ιδιαίτερα αυτών που έχουν παιδιά αποτελεί στόχο στρατηγικής σημασίας τόσο για αναπτυξιακούς όσο και για κοινωνικούς λόγους. Και αυτό γιατί η ενεργοποίηση περισσότερων μελών της οικογένειας στην απασχόληση είναι η πλέον σίγουρη ασφάλιση κατά της επισφάλειας, ενώ η δημιουργία αυτόνομων ασφαλιστικών δικαιωμάτων για τις γυναίκες θα αποτρέψει μελλοντικά προβλήματα. Οι δράσεις που πρέπει να προωθηθούν αφορούν::
 - Συμφιλίωση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής – Παιδική φύλαξη, στήριξη στις οικογένειες.
 - Ειδικές δράσεις για γυναίκες.
- 2. Εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας.** Παράλληλη δράση τόσο στην ζήτηση εργασίας από τους εργοδότες, όσο και στην προσφορά. Η ηλικία συμβαδίζει με προβλήματα υγείας: Όπως απέδειξε πρόσφατη έρευνα της ΕΣΥΕ το 84% των ατόμων που περιορίζονται από την φυσική τους κατάσταση δεν αναζητούν εργασία. Ομοίως, το 35% των ατόμων άνω των 65 ετών αντιμετωπίζουν χρόνια προβλήματα υγείας ή αναπηρίας. Πέραν της ψυχολογικής σημασίας της ενεργοποίησης των ατόμων αυτών, η επανένταξή τους στην απασχόληση με τρόπο που δεν επιβαρύνει την υγεία τους θα είχε πολλαπλασιαστικά κοινωνικά οφέλη, για αυτούς και την οικογένειά τους.
- 3. Άτομα με αναπηρίες.** Η σχετική έρευνα της ΕΣΥΕ στο πλαίσιο της ΕΕΔ το 2002 ανέδειξε ότι το πρόβλημα των εμποδίων στην απασχόληση από την κατάσταση υγείας είναι ιδιαίτερα σημαντικό. Τυχόν ενεργοποίηση ατόμων που αποκλείονται από την εργασία θα είχε, και εδώ, πολλαπλά θετικά αποτελέσματα. Παλαιότερα ο ορισμός των ΑμεΑ γινόταν με βάση το βιολογικό ή ιατρικό μοντέλο σύμφωνα με το οποίο η αναπηρία οριζόταν με ανατομο-φυσιολογικά κριτήρια. Εναλλακτικά έμφαση μπορεί να δοθεί στην κοινωνική ενσωμάτωση και συμμετοχή του ατόμου τόσο στο χώρο της εργασίας όσο και στον ευρύτερο κοινωνικό χώρο. Σήμερα, για το ορισμό ενός ατόμου με ειδικές ανάγκες αποπειράται συγκερασμός των δύο μοντέλων, με εισαγωγή και μεγαλύτερο βάρος σε κοινωνικούς παράγοντες. Τα προγράμματα επιδοτούμενων θέσεων του ΟΑΕΔ σε συνδυασμό με την εφαρμογή του Ν.2643/1998 συμβάλλουν στην ενεργοποίηση στο χώρο της εργασίας των ατόμων με αναπηρίες.

Για την εξάλειψη των εμποδίων που υψώνονται στην ένταξη των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας θα χρησιμοποιηθεί η ολιστική προσέγγιση του ζητήματος της απασχόλησης. Η βελτίωση των συνθηκών πρόσβασης στην απασχόληση βρίσκεται σε συνάρτηση με τη βελτίωση των συνθηκών πρόσβασης και σε άλλους τομείς όπως η εκπαίδευση, τα μέσα μεταφοράς, η Κοινωνία της Πληροφορίας κλπ. Υπό το πρίσμα αυτό, οι δράσεις του ΕΣΔΑ στηρίζονται σε δύο αρχές:

A. θεσμικό πλαίσιο ίσης μεταχείρισης και

B. θετικά μέτρα δράσης.
- 4. Μετανάστες.** Οι οικονομικοί μετανάστες, ιδίως από γειτονικές χώρες, αναδείχθηκαν την δεκαετία που πέρασε ως σημαντικός αναπτυξιακός συντελεστής. Η συμμετοχή τους και η ανάδειξη ποιοτικών χαρακτηριστικών της απασχόλησής τους μπορεί να συνδεθεί στενότερα με τις αναπτυξιακές προοπτικές, έτσι ώστε να μην παραμείνουν απλώς διέξοδος για «φθηνό εργατικό δυναμικό».

Πέραν της ποσοτικής επέκτασης της απασχόλησης, οι αναπτυξιακοί στόχοι μπορούν να επιτευχθούν με την **Αναβάθμιση ανθρώπινων πόρων** και την τόνωση του ανθρώπινου κεφαλαίου. Τα προγράμματα και οι δράσεις του Γ' ΚΠΣ, έχουν στόχο (όπου κρίνεται αναγκαίο) την αναβάθμιση και τον αναπροσανατολισμό των ικανοτήτων του εργατικού δυναμικού, έτσι ώστε αυτό να καταστεί ικανό να προσαρμόζεται στις εκάστοτε μεταβαλλόμενες συνθήκες της ζήτησης εργασίας. Με αυτόν τον τρόπο το τέλος του ΚΠΣ θα βρει το ανθρώπινο δυναμικό καλύτερα προετοιμασμένο να συνεισφέρει στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

Όπως προκύπτει από την απαρίθμηση των τομέων στρατηγικής σημασίας, η κοινή τους συνισταμένη είναι η αναβάθμιση στην ποιότητα της παρέμβασης – η **Ποιότητα στην Κοινωνική Πολιτική**. Το ζήτημα αυτό είναι και το κεντρικότερο ζητούμενο στην πορεία της νέας καταξίωσης του κοινωνικού κράτους.» [ΕΣΔΕν 2003-05].

8. αποδοτικότητα και ελκυστικότητα εργασίας

Το σύστημα των επιδομάτων ανεργίας παρέχει σχετικά χαμηλές καλύψεις και αυτές για περιορισμένο διάστημα, με αποτέλεσμα να μην λειτουργούν ως αντικίνητρο για την ανάληψη εργασίας. Επίσης, η φορολογική επιβάρυνση δεν αποτελεί ούτε κι αυτή αντικίνητρο, καθώς παραμένει μια από τις χαμηλότερες στην Ευρώπη, ιδιαίτερα για τους χαμηλόμισθους.

Με στόχο τον περιορισμό του μη-μισθολογικού κόστους της εργασίας που παραμένει σχετικά υψηλό στην Ελλάδα θεσπίστηκε με τον νόμο 2874/2000 το πρώτο «μέτρο επιδότησης της εργασίας» με τη μορφή πληρωμής της εισφοράς των εργαζομένων στο ΙΚΑ για όσους αμείβονται με τον κατώτατο μισθό.

Νέο μέτρο: Μετατροπή παθητικών σε ενεργητικές πολιτικές για τους άνεργους.

Σε σχέδιο νόμου: «Μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας, σύσταση Ειδικού Λογαριασμού Εστίας Δημοσίων Υπαλλήλων » που θα κατατεθεί, για ψήφιση στη Βουλή προβλέπονται :

Πρώτον, μετατροπή παθητικών πολιτικών (επιδοματικών) σε ενεργητικές πολιτικές για τους άνεργους. Ο επιδοτούμενος άνεργος με την εφαρμογή του μέτρου μπορεί να προσλαμβάνεται ή να τοποθετείται σε θέση απασχόλησης και ως εργαζόμενος να λαμβάνει εκτός του ποσού το οποίο θα edικαιούτο ως επίδομα ανεργίας (το οποίο βαρύνει τον ΟΑΕΔ και τη διαφορά των αποδοχών της θέσης όπως προκύπτει από συλλογικές συμβάσεις εργασίας ή την Ε.Γ.Σ.Σ.Ε.) ενώ παράλληλα ασφαλίζεται κανονικά ως εργαζόμενος (εκτός της ασφάλισης για ανεργία). Η πρόσληψη ή τοποθέτηση επιδοτούμενου άνεργου μειώνει το συνολικό μισθολογικό κόστος για τον εργοδότη κατά το ποσό του ύψους του επιδόματος που δικαιούται ο άνεργος.

Προϋπόθεση: Ο εργοδότης δεν πρέπει να έχει προβεί το προηγούμενο εξάμηνο σε απόλυση προσωπικού και δεσμεύεται να μην απολύει άλλους εργαζόμενους κατά τη διάρκεια της ισχύος του μέτρου χωρίς τη συνδρομή σπουδαίου λόγου.

Δεύτερον, μέτρα για κατάρτιση επιδοτούμενων άνεργων. Επιδοτούμενοι άνεργοι εφόσον το επιθυμούν επιλέγονται κατά προτεραιότητα για συμμετοχή στα προγράμματα κατάρτισης του ΟΑΕΔ ή των ΚΕΚ. Κατά το διάστημα αυτό λαμβάνουν το επίδομα που προβλέπεται για τους καταρτιζόμενους. Για το διάστημα της κατάρτισης αναστέλλεται η καταβολή του επιδόματος ανεργίας που αναβιώνει μετά τη λήξη του προγράμματος κατάρτισης.

9. Αδήλωτη εργασία

Η επίσημη μέτρηση της πραγματικής απασχόλησης παρουσιάζει ορισμένα προβλήματα στη Ελλάδα που σχετίζονται τόσο με την περιορισμένη ορατότητα κάποιων πτυχών της οικονομικής δραστηριότητας («παραοικονομία») όσο και με την απότομη ένταξη μεγάλου αριθμού μεταναστών στην αμειβόμενη εργασία σε συνθήκες που δεν είχαν ακόμα ωριμάσει οι θεσμοί υποδοχής, καταγραφής και νομιμοποίησης. Έτσι έχει δημιουργηθεί μια εικόνα «δυσαικίας» της αγοράς εργασίας που αν και αυξάνει βραχυχρόνια την ευελιξία εντούτοις παρουσιάζει προβλήματα σε όσους και όσες βρίσκονται «εκτός» του κόσμου της ρυθμιζόμενης απασχόλησης (περίθαλψη, συνταξιοδοτική κάλυψη και λοιπές όψεις της εργατικής νομοθεσίας).

Προκειμένου να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο της αδήλωτης εργασίας χωρίς να ανακοπεί η ικανότητα της οικονομίας να δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας:

- επανεξετάζεται το σύνολο του **επίσημου θεσμικού πλαισίου** που ρυθμίζει όλες τις όψεις της απασχόλησης με στόχο αφ ενός μεν την **απλοποίησή του** και αφ ετέρου την **αυστηρότερη τήρηση των κανονισμών** που θα παραμείνουν σε ισχύ.
- Ειδικότερα, με τη μεταρρύθμιση του συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης (Ν.3029/2002) διαμορφώθηκε ένα σύγχρονο πλαίσιο για τη σταθερή λειτουργία της αγοράς εργασίας και την προώθηση της ενεργού γήρανσης του πληθυσμού.
- Ιδιαίτερα σημαντική, για τον περιορισμό της αδήλωτης και ανασφάλιστης εργασίας, θα είναι η συμβολή της ανάπτυξης πληροφοριακών συστημάτων από τον ΟΑΕΔ και το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας τα οποία θα επιτρέπουν και τη διασταύρωση στοιχείων μεταξύ τους αλλά και με το ΙΚΑ.
- Με την αναβάθμιση του Σώματος Επιθεωρητών Εργασίας (ΣΕΠΕ) (εμπλουτισμός με νέα στελέχη και εξοπλισμό) ελέγχεται συστηματικότερα η τήρηση των κανόνων για τις αμοιβές, τις συνθήκες εργασίας και τον σεβασμό των δικαιωμάτων των εργαζομένων.
- Επιπλέον, οι **διαδικασίες νομιμοποίησης των μεταναστών** που βρίσκονται σε εξέλιξη αλλά και οι προβλέψεις για μετατροπή της επιδότησης ανεργίας σε επιδότηση της εργασίας και τα κίνητρα για τις προσλήψεις δημιουργούν τις προϋποθέσεις για την αποτελεσματικότερη ενσωμάτωσή των οικονομικών μεταναστών στην αγορά εργασίας αλλά και στον κοινωνικό ιστό.

Η πρόοδος που έχει επιτευχθεί στο παραπάνω σημείο αποτυπώνεται εύγλωττα στα στοιχεία του ΙΚΑ που αναφέρουν 505.036 αλλοδαπούς ασφαλισμένους στον Οργανισμό.

Πίνακας: αλλοδαποί ασφαλισμένοι στο ΙΚΑ, 2003

Υπηκοότητα	Άνδρες	Γυναίκες	ΣΥΝΟΛΟ
Αλβανική	187.486	55.547	243.033
Ρώσικη	21.722	37.742	59.464
Βουλγαρική	11.491	21.090	32.581
Ρουμανική	14.499	8.122	22.621
Πακιστανική	17.236	84	17.320
Αιγυπτιακή	9.154	365	9.519
Πολωνική	4.107	4.136	8.243
Ινδική	6.676	114	6.790
Μπαγλαντές	5.959	53	6.012
Βρετανική	2.490	3.074	5.564
Συριακή	5.022	188	5.210
Φιλιππινέζικη	1.009	4.106	5.115
Γερμανική	1.677	2.334	4.011
Γεωργιανή	1.475	2.476	3.951
Ουκρανική	858	3.014	3.872
Γιουγκοσλαβική	2.046	1.739	3.785
Κυπριακή	1.690	1.352	3.042
Κινεζική	1.871	944	2.815
Γαλλική	1.265	999	2.264
Νιγηριανή	1.700	446	2.146
Ιρανική	1.752	182	1.934
Τουρκική	1.021	840	1.861
Ιταλική	1.016	752	1.768
Μολδαβική	447	138	585
Ολλανδική	479	891	1.370
Αιθιοπική	352	911	1.263
Σουηδική	368	763	1.131
ΗΠΑ	516	588	1.104
Άλλες εθνικότητες	28.991	17.751	46.662
Σύνολο	334.295	170.741	505.036

10. επαγγελματική και γεωγραφική κινητικότητα

Η σχετικά περιορισμένη κινητικότητα (γεωγραφική και επαγγελματική) οφείλεται σε πολλούς παράγοντες.

Η γεωγραφική κινητικότητα εμποδίζεται:

- τόσο από το υψηλό ποσοστό ιδιοκατοίκησης (80%)
- όσο και από τις δυσκολίες συστηματικής μετακίνησης των εργαζομένων.

Η επαγγελματική κινητικότητα εμποδίζεται από:

- τις ατέλειες στο σύστημα διαδοχικής ασφάλισης, αλλά και από
- τις ανισότητες στις παροχές των διαφόρων ασφαλιστικών ταμείων.

Η ασφαλιστική μεταρρύθμιση έκανε την αρχή για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων.

Επίσης, η **ανασυγκρότηση του ΟΑΕΔ** και η ευρεία εφαρμογή της εξατομικευμένης παρέμβασης καθώς και η αναβάθμιση των υπηρεσιών προς τα άτομα που αναζητούν εργασία θα αμβλύνει τις δυσκολίες της κινητικότητας.

Τέλος, η **ολοκλήρωση του δικτύου των υποδομών** καθώς και η υλοποίηση του **Προγράμματος Ανασυγκρότησης της Υπαίθρου** θα συνεισφέρουν σημαντικά στην άρση των εμποδίων της γεωγραφικής κινητικότητας.

Ειδικότερα στο ζήτημα της ειδικής μέριμνας για την ανασυγκρότηση της υπαίθρου ως εργαλείο ενίσχυσης της κοινωνικής ένταξης, το ΕΣΔΕν αναφέρει:

«Ο στόχος της ολοκληρωμένης ανάπτυξης της Υπαίθρου θα έχει επιτευχθεί όταν εξαλειφθούν οι διαφορές στην ποιότητα ζωής μεταξύ των κατοίκων των πόλεων και της υπαίθρου – τμήμα των οποίων είναι η εισοδηματική στάθμη. Η συνολική προσέγγιση που προωθείται έχει τρεις διαστάσεις:

1. Οικονομική – ποιοτική ανάπτυξη της Υπαίθρου με βάση τις αρχές της αειφορίας και σεβασμό στο περιβάλλον. Εστιασμένες δράσεις για τις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, αλλά και για τις περιοχές που πιθανόν να εισέλθουν σε μια διαδικασία προσαρμογής.

2. Ασφαλιστικά – συνέχιση της μετεξέλιξης του ΟΓΑ σε ταμείο κύριας ασφάλισης. Εισοδηματική πολιτική για τους παλαιότερους συνταξιούχους με συνέχιση της πρακτικής των αυξήσεων άνω του πληθωρισμού για την βασική σύνταξη του ΟΓΑ.

3. Κοινωνικές υπηρεσίες. Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας και φροντίδας για τους κατοίκους των αγροτικών περιοχών.» [ΕΣΔΕν σελ. 11].

Η ενίσχυση των ανέργων που επιθυμούν να εργαστούν μακράν του τόπου της κατοικίας τους με την αυξημένη επιδότηση επιτοκίου ή δανειοδότηση για ενοικίαση κατοικίας εκτιμάται ότι θα συμβάλει στην αύξηση της κινητικότητας.

Γ. Δεσμεύσεις και στόχοι για το επόμενο διάστημα

Για τη μείωση της ανεργίας

- ✓ Μείωση του ποσοστού ανεργίας των γυναικών κάτω του 10% μέχρι το 2006 και έως 8% έως το 2008.
- ✓ Μείωση του συνολικού ποσοστού ανεργίας στο 7% μέχρι το 2006, στο 6% μέχρι το 2008.
- ✓ Κάθε άνεργος νεαρής ηλικίας να έχει προσφορά θέσης ή επιμόρφωσης μέσα σε 6 μήνες και κάθε ενήλικος άνεργος μέσα σε 12.
- ✓ Προσφορά προσωποποιημένων υπηρεσιών μέχρι τον τέταρτο μήνα ανεργίας σε όλους τους ανέργους μέχρι το 2008.
- ✓ 30% των μακροχρόνια ανέργων να συμμετέχει σε ενεργά προγράμματα απασχόλησης (επιμόρφωση ή απόκτηση εργασιακής εμπειρίας).

Για την αύξηση της απασχόλησης και το ποσοστό απασχόλησης μέχρι το 2010

- ✓ Αύξηση της απασχόλησης κατά 1,5% κάθε χρόνο.
- ✓ Αύξηση της απασχόλησης των γυναικών κατά 2% κάθε χρόνο.
- ✓ Προσέγγιση στο 90% των μέσων πραγματικών μισθών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έως το 2008.
- ✓ Η παραγωγικότητα της εργασίας να φθάσει στο 90% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης έως το 2008.
- ✓ Μόνιμες δομές μερικής απασχόλησης κυρίως ως δίκτυο θέσεων κοινωνικής εργασίας.
- ✓ Μείωση της διαφοράς των αμοιβών ανδρών και γυναικών έως το 2008.
- ✓ Κάλυψη του 33% του πληθυσμού με παιδιά 0-3 ετών από υπηρεσίες βρεφονηπιακών σταθμών.
- ✓ Κάλυψη του 90% του πληθυσμού με παιδιά 3-6 ετών από υπηρεσίες παιδικών σταθμών και νηπιαγωγείων.
- ✓ Διπλασιασμός των δαπανών για Ενεργές Πολιτικές Απασχόλησης ως ποσοστού του ΑΕΠ μέχρι το 2008.

- ✓ Μείωση του φορολογικού συντελεστή για τους χαμηλόμισθους στο 20% μέχρι το 2006 (από 34,3% το 2001).

Για την ποιότητα εργασίας

- ✓ Μείωση των ατυχημάτων στους χώρους εργασίας κατά 20%
- ✓ Μείωση των ατυχημάτων σε επαγγέλματα υψηλής επικινδυνότητας κατά 25% μέχρι το 2008.

Για την κοινωνική ασφάλεια

- ✓ Οι κοινωνικές δαπάνες, για τις συντάξεις, την οικογένεια, τη στέγαση, τον κοινωνικό αποκλεισμό, την υγεία, να προσεγγίσουν το 30% του ΑΕΠ.
- ✓ Η χρηματοδότηση του Εθνικού Συστήματος Υγείας να ανέλθει από το 2,7% στο 4% στο διάστημα της επόμενης τετραετίας.
- ✓ Το ποσοστό των ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού να μειωθεί μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις στο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέχρι το 2008.
- ✓ Οι ειδικές πολιτικές για την υγεία και την ασφάλεια καθώς και οι εξειδικευμένες δράσεις να έχουν πρακτικό αντίκρυσμα στην αύξηση του προσδόκιμου επιβίωσης.
- ✓ Το ιατρικό προσωπικό στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας να αυξηθεί κατά τουλάχιστον 1.000 άτομα όπως και το νοσηλευτικό προσωπικό στα Δημόσια Νοσοκομεία κατά τουλάχιστον 10.000 άτομα στη διάρκεια των τεσσάρων επομένων ετών.
- ✓ Ο Θεσμός του Οικογενειακού Γιατρού να καλύψει το σύνολο του πληθυσμού έως το 2008.
- ✓ Στο ίδιο διάστημα προβλέπεται η λειτουργία Τμημάτων επειγόντων περιστατικών και Γραφείων υποδοχής ασθενών σε όλα τα Δημόσια Νοσοκομεία.

Για την επιχειρηματικότητα

- ✓ Μείωση σε κόστος και χρόνο για ίδρυση νέων επιχειρήσεων στο 1/3 του σημερινού. Αποτέλεσμα της καταπολέμησης γραφειοκρατικών διαδικασιών.
- ✓ Απλοποίηση και επικαιροποίηση της πτωχευτικής διαδικασίας με δυνατότητες αναδιοργάνωσης των επιχειρήσεων.
- ✓ Μείωση του συντελεστή φορολογίας κερδών σταδιακά από 35 σε 30%.
- ✓ Λειτουργία σε κάθε Νομό Κέντρων Υποδοχής Επενδυτών μέχρι το 2004.
- ✓ Θεσμοθέτηση των Περιφερειακών Κέντρων Επιχειρηματικότητας.
- ✓ Στήριξη σε 15.000 ΜΜΕ από το Ταμείο Εγγυοδοσίας μέχρι το 2008.
- ✓ Επιδότηση επενδύσεων από Γ' ΚΠΣ και τον αναπτυξιακό νόμο που θα ανέρχεται σε 6 δις €.
- ✓ Προβλέπεται πως μέσα στην επόμενη πενταετία θα διπλασιασθούν οι επενδύσεις διαμέσου κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών ως ποσοστού του ΑΕΠ.
- ✓ Παράλληλη δημιουργία κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών σε κάθε περιφέρεια για τη στήριξη της τοπικής επιχειρηματικότητας.

Για την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την κοινωνία της γνώσης

- ✓ Αύξηση της δημόσιας δαπάνης για την εκπαίδευση στο 5% του ΑΕΠ έως το 2008.
- ✓ Μείωση της σχολικής διαρροής από το 6% στο 4% μέχρι το 2008 και στο 1,5% μέχρι το 2010.
- ✓ Αύξηση της δαπάνης για έρευνα και ανάπτυξη στο 1,5% του ΑΕΠ.
- ✓ Ίδρυση 150 εταιριών spin off μέχρι το 2008.
- ✓ Διείσδυση στο διαδίκτυο στο μέσο όρο της ΕΕ μέσα στα δύο επόμενα χρόνια.

- ✓ Εξασφάλιση πρόσβασης στο διαδίκτυο όλων των σχολείων, βιβλιοθηκών, νοσοκομείων, δήμων και άλλων φορέων της δημόσιας διοίκησης σε όλη τη χώρα.
- ✓ Εξίσωση του ποσοστού των επιχειρήσεων μέχρι 10 απασχολούμενους που έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο με το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εντός των δύο επομένων ετών.
- ✓ Συμμετοχή του 10% της ηλικιακής ομάδας 20 - 64 σε προγράμματα επιμόρφωσης

Δ. Παρακολούθηση, Συντονισμός και εταιρική σχέση

Η ανάπτυξη εταιρικής σχέσης ανάμεσα στις δημόσιες αρχές και στους κοινωνικούς εταίρους τόσο ως προς τον σχεδιασμό όσο και ως προς την παρακολούθηση των πολιτικών απασχόλησης.

- Το πρώτο σχέδιο του ΕΣΔΑ 2003 συζητήθηκε στην Επιτροπή Απασχόλησης σε περισσότερο πρώιμη μορφή σε σύγκριση με τα προηγούμενα Εθνικά Σχέδια Δράσης στις προηγούμενες χρονιές.
- Έχει κατακτηθεί ένα συναινετικότερο κλίμα καθώς έχουν κλείσει επιτυχώς αρκετά δύσκολα θέματα που προκαλούσαν τριβές, όπως το Ασφαλιστικό.
- Οι επεξεργασίες των κοινωνικών εταίρων ως προς την αποτελεσματικότητα αλλά και ως προς τις «παρενέργειες» των πολιτικών απασχόλησης λαμβάνονται σοβαρά υπ όψιν στο πλαίσιο του δημόσιου προβληματισμού (επιπτώσεις από την εφαρμογή του Νόμου του 2000, επεξεργασίες και θέσεις γύρω από τη διαδικασία νομιμοποίησης των μεταναστών και ευρύτερα στα θέματα της αδήλωτης εργασίας).
- Οι διορθωτικές κινήσεις στο μεγάλο θέμα της αναδιάρθρωσης των Δημόσιων Υπηρεσιών Απασχόλησης (ειδικότερα του ΟΑΕΔ) έγιναν μετά από διαβούλευση με τους εταίρους (οι οποίοι συμμετέχουν άλλωστε και στα αρμόδια όργανα του Οργανισμού).
- Η σχεδιαζόμενη εισαγωγή μορφών μερικής απασχόλησης στο δημόσιο βρίσκει σε γενικές γραμμές σύμφωνους τους κοινωνικούς εταίρους.
- Καλύτερος συντονισμός σε θέματα διυπουργικής ευθύνης, όπως η συνολική θεώρηση και αντιμετώπιση των πολιτικών προς του μετανάστες με τη θέσπιση και λειτουργία νέου θεσμού, του ΙΜΕΠΟ.
- Στενότερη διασύνδεση με Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη (στο στάδιο της προετοιμασίας και των δύο ΕΣΔ εκ παραλλήλου).
- Ως προς την προσπάθεια εμπλοκής των άμεσα ενδιαφερομένων κοινωνικών ομάδων, στο μεν ΕΣΔΑ με την **Επιτροπή Απασχόλησης** διασφαλίζεται η έγκαιρη διαβούλευση με κοινωνικούς εταίρους, στο δε ΕΣΔΕν επιχειρείται η συμμετοχή εκπροσώπων ομάδων που διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο αποκλεισμού μέσα από τη λειτουργία της νεοσύστατης **Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας**.

Ε. Στατιστικό Παράρτημα

Δείκτες για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση

Πίνακας1: Συνολική μεταβολή της απασχόλησης

Η ετήσια ποσοστιαία μεταβολή της απασχόλησης κατά το 1^ο και 2^ο τρίμηνο των ετών 1999 έως 2003.

	A' Τρίμηνο	B' Τρίμηνο
	Ποσοστιαία μεταβολή	
1999		
2000	-1,5%	0,2%
2001	0,1%	-0,7%
2002	-0,9%	0,8%
2003	2,5%	1,7%

Πίνακας 1α: Δείκτης απασχόλησης

Η μεταβολή της απασχόλησης, σε χιλιάδες άτομα, ως αριθμητική και ως ποσοστιαία διαφορά.

	A' Τρίμηνο			B' Τρίμηνο		
	Απασχόληση	Αριθμητική διαφορά	Ποσοστιαία διαφορά	Απασχόληση	Αριθμητική διαφορά	Ποσοστιαία διαφορά
1999	3955,0			3939,8		
2000	3896,9	-58,1	-1,5%	3946,3	6,5	0,2%
2001	3899,3	2,4	0,1%	3917,5	-28,8	-0,7%
2002	3865,9	-33,4	-0,9%	3948,9	31,4	0,8%
2003	3964,2	98,3	2,5%	4014,5	65,6	1,7%

Πίνακας1β: Η ετήσια μεταβολή της απασχόλησης ανά τομείς παραγωγής

Η ετήσια ποσοστιαία μεταβολή της απασχόλησης με βάση τους τομείς παραγωγής κατά το 1^ο και 2^ο τρίμηνο των ετών 1999 - 2003.

	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ		ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	
	ποσοστιαία μεταβολή		ποσοστιαία μεταβολή	
	Α' Τρίμηνο	Β' Τρίμηνο	Α' Τρίμηνο	Β' Τρίμηνο
1999				
2000	-5,7%	0,2%	-0,5%	0,2%
2001	-5,6%	-6,5%	1,2%	0,5%
2002	-3,1%	-0,5%	-0,4%	1,0%
2003	6,3%	4,8%	1,8%	1,1%

Πίνακας 1γ: Η μεταβολή της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα παραγωγής

Η μεταβολή της απασχόλησης του τομέα, σε χιλιάδες άτομα, ως αριθμητική και ως ποσοστιαία διαφορά.

	Α' Τρίμηνο			Β' Τρίμηνο		
	Απασχόληση	Αριθμητική διαφορά	Ποσοστιαία διαφορά	Απασχόληση	Αριθμητική διαφορά	Ποσοστιαία διαφορά
1999	712,3			669,1		
2000	671,5	-40,8	-5,7%	670,7	1,6	0,2%
2001	633,9	-37,6	-5,6%	627,0	-43,7	-6,5%
2002	614,1	-19,8	-3,1%	623,8	-3,2	-0,5%
2003	653,0	38,9	6,3%	653,9	30,1	4,8%

Πίνακας 1δ: Η μεταβολή της απασχόλησης στο άθροισμα του δευτερογενή και τριτογενή τομέα παραγωγής

Η μεταβολή του αθροίσματος της απασχόλησης των δύο τομέων, σε χιλιάδες άτομα, ως Αριθμητική και ως ποσοστιαία διαφορά.

	Α' Τρίμηνο			Β' Τρίμηνο		
	Απασχόληση	Αριθμητική διαφορά	Ποσοστιαία διαφορά	Απασχόληση	Αριθμητική διαφορά	Ποσοστιαία διαφορά
1999	3242,7			3270,7		
2000	3225,3	-17,4	-0,5%	3275,7	5	0,2%
2001	3265,4	40,1	1,2%	3290,6	14,9	0,5%
2002	3251,9	-13,5	-0,4%	3325,1	34,5	1,0%

2003	3311,3	59,4	1,8%	3360,6	35,5	1,1%
------	--------	------	------	--------	------	------

Πίνακας 2: Συνολικό Ποσοστό απασχόλησης στον πληθυσμό εργαζόμενης ηλικίας

Τα άτομα ηλικίας μεταξύ 15 και 64 ετών που απασχολούνται, ως ποσοστό του συνολικού πληθυσμού της ίδιας ηλικίας.

	Α' Τρίμηνο		Β' Τρίμηνο	
	Ποσοστό απασχόλησης	Ποσοστιαία μεταβολή	Ποσοστό απασχόλησης	Ποσοστιαία μεταβολή
1999	55,50%		55,40%	
2000	55,09%	-0,75%	55,86%	0,83%
2001	55,28%	0,36%	55,61%	-0,45%
2002	55,46%	0,32%	56,86%	2,25%
2003	57,20%	3,13%	57,94%	1,90%

Πίνακας 3: Ποσοστά απασχόλησης ανα ηλικιακή ομάδα

Απασχολούμενα άτομα ανά ηλικιακή κατηγορία (20-24, 25-54, 55-64, 20-64 και 20-59) ως ποσοστά στους αντίστοιχους πληθυσμούς

	20-24		25-54		55-64		20-64		20-59	
	Α' Τρίμηνο	Β' Τρίμηνο	Α' Τρίμηνο	Β' Τρίμηνο	Α' Τρίμηνο	Β' Τρίμηνο	Α' Τρίμηνο	Β' Τρίμηνο	Α' Τρίμηνο	Β' Τρίμηνο
1999	44,5%	45,2%	69,8%	70,0%	40,0%	38,4%	60,8%	60,7%	64,4%	64,4%
2000	44,6%	44,9%	69,1%	70,2%	38,9%	39,0%	60,3%	61,0%	63,9%	64,8%
2001	41,6%	42,6%	70,0%	70,4%	38,4%	38,0%	60,2%	60,5%	64,0%	64,4%
2002	42,8%	43,9%	69,7%	71,5%	38,3%	39,2%	60,2%	61,6%	63,7%	65,3%
2003	42,9%	42,5%	71,6%	72,6%	40,9%	42,0%	61,9%	62,7%	65,5%	66,2%

Πίνακας 3α: Απασχόλησης (απόλυτοι αριθμοί και ποσοστά) στην ηλικιακή ομάδα (15-64)

Η απασχόληση, σε χιλιάδες άτομα και ποσοστά, για την ηλικιακή ομάδα 15-64.

	Α' Τρίμηνο			Β' Τρίμηνο		
	Συνολικός πληθυσμός	Απασχόληση	% απασχόλησης	Συνολικός πληθυσμός	Απασχόληση	% απασχόλησης
1999	6922,2	3842,1	55,50%	6922,6	3834,8	55,40%
2000	6886,8	3793,7	55,09%	6875,5	3840,4	55,86%

2001	6855,9	3790,2	55,28%	6859,8	3814,5	55,61%
2002	6790,2	3766,0	55,46%	6760,3	3843,6	56,86%
2003	6730,0	3849,4	57,20%	6726,1	3896,9	57,94%

Πίνακας 4: Δείκτης ανεργίας

Άνεργα άτομα (με βάση τον ορισμό του ILO) ως ποσοστό του συνολικού ενεργού πληθυσμού και ποσοστιαίες διαφορές του δείκτη από έτος σε έτος.

	Α' Τρίμηνο		Β' Τρίμηνο	
1999	11,92%		11,73%	
2000	12,06%	-0,16%	11,07%	-6,17%
2001	10,89%	-10,78%	10,19%	-9,45%
2002	10,89%	-0,26%	9,62%	-5,53%
2003	9,87%	-8,64%	8,90%	-6,64%

Πίνακας 4α: Συνολική ανεργία

Η μεταβολή της ανεργίας, ως αριθμητική και ως ποσοστιαία διαφορά.

	Α' Τρίμηνο				Β' Τρίμηνο			
	Άνεργοι	Ποσοστό ανεργίας	Αριθμητική διαφορά	Ποσοστιαία διαφορά	Άνεργοι	Ποσοστό ανεργίας	Αριθμητική διαφορά	Ποσοστιαία διαφορά
1999	535,046	11,92%			523,400	11,73%		
2000	534,200	12,06%	-0,846	-0,16%	491,100	11,07%	-32,300	-6,17%
2001	476,600	10,89%	-57,600	-10,78%	444,700	10,19%	-46,400	-9,45%
2002	475,355	10,95%	-1,245	-0,26%	420,100	9,62%	-24,600	-5,53%
2003	434,304	9,87%	-41,051	-8,64%	392,212	8,90%	-27,888	-6,64%

Πίνακας 5: Δείκτης ανεργίας των νέων

Ανεργίας ατόμων ηλικίας 15-24 ετών ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού στην ίδια ηλικιακή κατηγορία.

	Α' Τρίμηνο		Β' Τρίμηνο	
	Ποσοστό ανεργίας	Ποσοστιαία ετήσια μεταβολή	Ποσοστό ανεργίας	Ποσοστιαία ετήσια μεταβολή
1999	12,5%		12,5%	

2000	12,1%	-6,1%	11,3%	-12,6%
2001	10,4%	-15,3%	10,1%	-11,6%
2002	10,3%	-5,0%	9,3%	-12,5%
2003	9,5%	-10,9%	8,7%	-8,0%

Πίνακας 5α: Ποσοστό ανεργίας των νέων

Η μεταβολή της ανεργίας των νέων στην ηλικιακή ομάδα 15 - 64 σε αριθμητικά μεγέθη και ποσοστά.

	Α' Τρίμηνο				Β' Τρίμηνο			
	Άνεργοι	Ποσοστό ανεργίας	Αριθμητική διαφορά	Ποσοστιαία διαφορά	Άνεργοι	Ποσοστό ανεργίας	Αριθμητική διαφορά	Ποσοστιαία διαφορά
1999	175372	12,5%			175451	12,5%		
2000	164726	12,1%	-10646	-6,1%	153385	11,3%	-22066	-12,6%
2001	139601	10,4%	-25125	-15,3%	135572	10,1%	-17813	-11,6%
2002	132652	10,3%	-6949	-5,0%	118561	9,3%	-17011	-12,5%
2003	118136	9,5%	-14516	-10,9%	109048	8,7%	-9513	-8,0%

Πίνακας 6: Μερίδιο μακροχρόνιας ανεργίας

Ο πληθυσμός σε κατάσταση μακροχρόνιας ανεργίας (ανεργία πάνω από δώδεκα μήνες) ως ποσοστό στο σύνολο των ανέργων.

	Α' Τρίμηνο		Β' Τρίμηνο	
	Μερίδιο μακροχρόνιας ανεργίας	Ποσοστιαία ετήσια μεταβολή	Μερίδιο μακροχρόνιας ανεργίας	Ποσοστιαία ετήσια μεταβολή
1999	54,55%		58,46%	
2000	56,63%	3,83%	58,15%	-0,53%
2001	52,35%	-7,57%	54,28%	-6,66%
2002	50,84%	-2,89%	54,71%	0,80%
2003	53,50%	5,25%	58,51%	6,95%

Πίνακας 7: Ποσοστό της μακροχρόνιας ανεργίας στο εργατικό δυναμικό

Η μακροχρόνια ανεργία ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού και οι ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές.

	Α' Τρίμηνο		Β' Τρίμηνο	
1999	6,5%		6,9%	
2000	6,8%	5,04%	6,4%	-6,12%
2001	5,7%	-16,50%	5,5%	-14,02%
2002	5,6%	-2,37%	5,3%	-4,92%
2003	5,3%	-5,09%	5,2%	-1,01%

Πίνακας 7α: Νεοεισερχόμενοι στην ανεργία

Το ποσοστιαίο μερίδιο των νεοεισερχόμενων στην ανεργία προς το εργατικό δυναμικό.

	Α' Τρίμηνο				Β' Τρίμηνο			
	Νέοι Άνεργοι	Ποσοστό ανεργίας	Αριθμητική διαφορά	Ποσοστιαία διαφορά	Νέοι Άνεργοι	Ποσοστό ανεργίας	Αριθμητική διαφορά	Ποσοστιαία διαφορά
1999	220068	4,90%			243359	5,45%		
2000	229230	5,17%	9162	4,16%	221290	4,99%	-22069	-9,07%
2001	214919	4,91%	-14311	-6,24%	207521	4,76%	-13769	-6,22%
2002	182454	4,20%	-32465	-15,11%	168724	3,86%	-38797	-18,70%
2003	167826	3,82%	-14628	-8,02%	160849	3,65%	-7875	-4,67%

Πίνακας 8: Εκπαιδευτική επίδοση

Το ποσοστό του πληθυσμού που βρίσκεται σε εργάσιμη ηλικία και έχει τουλάχιστον αποφοιτήσει από το λύκειο με βάση το φύλο, την ηλικιακή ομάδα (25-34, 35-44, 45-54 και 25-64) και την κατάσταση απασχόλησης (απασχολούμενοι, άνεργοι, μη ενεργοί).

Α' Τρίμηνο

	Ηλικίες	Σύνολο Πληθυσμού			Απασχολούμενοι			Άνεργοι			Μη ενεργοί		
		A	Γ	ΣΥΝΟΛΟ	A	Γ	ΣΥΝΟΛΟ	A	Γ	ΣΥΝΟΛΟ	A	Γ	ΣΥΝΟΛΟ
1999 A	25 - 34	67,9	72,2	70,0	67,3	79,9	73,6	72,2	73,7	72,9	69,2	56,5	62,9
	35 - 44	57,4	56,8	57,1	58,8	64,4	61,6	42,9	53,3	48,1	35,6	45,6	40,6
	45 - 54	46,0	37,4	41,7	47,1	44,0	45,5	32,6	29,6	31,1	41,7	32,6	37,1
	55 - 64	29,3	18,6	23,9	26,7	13,9	20,3	21,5	18,3	19,9	33,3	20,1	26,7
	25 - 64	50,7	47,0	48,8	52,7	58,0	55,4	52,3	58,3	55,3	37,9	34,4	36,2
2000 A	25 - 34	70,3	75,1	72,7	70,2	82,3	76,3	73,5	77,2	75,3	66,0	60,2	63,1
	35 - 44	59,7	57,2	58,4	61,0	64,9	63,0	51,3	54,7	53,0	34,0	45,5	39,8
	45 - 54	46,5	39,2	42,8	47,3	46,7	47,0	41,1	33,2	37,2	40,8	33,5	37,1
	55 - 64	31,4	21,0	26,2	29,3	18,1	23,7	23,5	16,8	20,2	34,7	21,9	28,3
	25 - 64	52,5	48,7	50,6	54,6	60,0	57,3	57,2	61,5	59,4	38,7	35,8	37,3
2001 A	25 - 34	69,5	76,0	72,8	69,5	83,1	76,3	69,2	75,6	72,4	70,9	62,2	66,6
	35 - 44	61,8	57,5	59,7	62,8	66,3	64,6	55,6	54,1	54,9	41,3	44,2	42,8
	45 - 54	46,8	39,9	43,3	47,6	46,4	47,0	34,8	32,4	33,6	43,2	34,8	39,0
	55 - 64	32,5	22,6	27,6	29,6	18,7	24,2	25,8	16,0	20,9	36,7	23,9	30,3
	25 - 64	53,1	49,1	51,1	55,1	60,5	57,8	54,7	59,4	57,0	41,7	36,5	39,1
2002 A	25 - 34	70,0	77,7	73,8	69,8	84,8	77,3	70,4	80,8	75,6	72,1	62,2	67,2
	35 - 44	61,6	58,9	60,3	62,8	66,3	64,6	56,0	53,7	54,9	37,6	48,2	42,9
	45 - 54	47,3	40,6	44,0	48,9	48,6	48,7	33,8	32,0	32,9	38,3	34,4	36,4
	55 - 64	33,3	24,1	28,7	31,8	20,6	26,2	23,6	18,4	21,0	35,8	25,3	30,6
	25 - 64	53,4	50,4	51,9	55,9	61,6	58,8	54,3	61,5	57,9	40,1	37,8	39,0

Β' Τρίμηνο

	Ηλικίες	Σύνολο Πληθυσμού			Απασχολούμενοι			Άνεργοι			Μη ενεργοί		
		A	Γ	ΣΥΝΟΛΟ	A	Γ	ΣΥΝΟΛΟ	A	Γ	ΣΥΝΟΛΟ	A	Γ	ΣΥΝΟΛΟ
1999 Β	25 - 34	69,2	73,1	71,1	68,6	80,6	74,6	74,7	75,6	75,1	68,3	57,4	62,9
	35 - 44	57,1	57,7	59,5	64,4	62,0	45,9	54,2	50,1	36,2	46,1	41,2	57,1
	45 - 54	46,2	37,9	42,0	47,1	44,0	45,6	38,3	33,0	35,7	40,6	33,2	36,9
	55 - 64	29,7	19,1	24,4	27,3	15,2	21,3	27,8	20,4	24,1	32,9	20,2	26,6
2000 Β	25 - 64	51,4	47,6	49,5	53,6	58,7	56,2	56,7	60,2	58,4	37,2	34,8	36,0
	25 - 34	69,8	75,1	72,5	69,8	82,1	76,0	72,3	77,0	74,6	65,0	60,6	62,8
	35 - 44	59,9	57,6	58,7	60,9	64,8	62,9	52,5	57,3	54,9	38,5	45,9	42,2
	45 - 54	46,7	39,4	43,0	47,2	46,1	46,6	42,5	38,7	40,6	43,4	33,7	38,5
2001 Β	55 - 64	31,7	21,4	26,6	28,7	18,6	23,6	32,7	20,1	26,4	35,7	22,4	29,0
	25 - 64	52,6	48,9	50,7	54,4	59,7	57,0	58,4	63,4	60,9	39,9	36,0	38,0
	25 - 34	69,4	76,1	72,8	68,8	82,9	75,9	72,8	77,5	75,1	73,0	62,2	67,6
	35 - 44	61,9	58,0	59,9	62,5	66,9	64,7	61,6	55,7	58,7	42,5	44,3	43,4
2002 Β	45 - 54	46,2	39,6	42,9	47,0	45,4	46,2	34,5	34,4	34,5	43,2	34,8	39,0
	55 - 64	32,7	22,6	27,6	29,1	18,2	23,7	31,6	23,2	27,4	37,2	23,9	30,6
	25 - 64	53,0	49,3	51,2	54,7	60,6	57,6	58,0	61,7	59,8	42,3	36,7	39,5
	25 - 34	70,7	77,7	74,2	70,3	83,6	77,0	71,7	83,0	77,3	74,5	62,9	68,7
2002 Β	35 - 44	62,1	58,9	60,5	63,1	65,3	64,2	61,3	55,9	58,6	36,1	48,5	42,3
	45 - 54	48,3	40,7	44,5	49,5	47,4	48,5	33,7	31,1	32,4	41,5	35,1	38,3
	55 - 64	33,3	24,3	28,8	31,0	20,9	25,9	27,1	22,1	24,6	36,6	25,4	31,0
	25 - 64	53,9	50,5	52,2	56,1	60,5	58,3	57,2	64,0	60,6	40,9	38,1	39,5

Πίνακας 9: Δείκτης πρώιμης αποχώρησης από το σχολείο

Το ποσοστό των ατόμων (ηλικίας 18-24) που έχουν εγκαταλείψει το σχολείο (απόφοιτοι μέχρι και του Γυμνασίου).

	Σύνολο Πληθυσμού			Απασχολούμενοι			Άνεργοι			Μη ενεργοί		
	A	Γ	ΣΥΝΟΛΟ	A	Γ	ΣΥΝΟΛΟ	A	Γ	ΣΥΝΟΛΟ	A	Γ	ΣΥΝΟΛΟ
1999 ^A	38,5	26,1	32,3	40,4	21,1	30,8	33,0	19,2	26,1	36,6	47,3	42,0
2000 ^A	38,8	22,9	30,8	40,1	17,4	28,8	33,5	17,4	25,4	40,0	45,4	42,7
2001 A	37,9	25,7	31,8	39,2	17,4	28,3	34,7	22,1	28,4	35,3	51,2	43,2
2002 A	36,0	24,5	30,3	37,7	16,1	26,9	29,5	21,3	25,4	36,4	47,8	42,1
1999 B	36,3	25,6	31,0	38,1	20,6	29,4	30,6	19,9	25,3	33,9	46,2	40,1
2000 B	37,7	23,9	30,8	39,7	17,3	28,5	31,3	18,1	24,7	35,6	48,3	42,0
2001 B	37,3	25,1	31,2	39,2	18,2	28,7	32,2	19,4	25,8	33,8	49,1	41,4
2002 B	36,7	23,9	30,3	38,0	17,1	27,5	31,8	19,0	25,4	35,0	47,4	41,2

Πίνακας 10α: Ποσοστό απασχόλησης σε ΜΜΕ με λιγότερους από 10 εργαζόμενους

Οι απασχολούμενοι (ηλικίας από 15 ετών και άνω) σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις (που απασχολούν λιγότερους από 10 εργαζόμενους) ως ποσοστό του συνόλου των απασχολούμενων σε επιχειρήσεις.

	Α' Τρίμηνο (%)			Β' Τρίμηνο (%)			Μεταβολές Α' Τριμήνου			Μεταβολές Β' Τριμήνου		
	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
1999	66,9	66,9	66,8	66,1	66,4	67,4						
2000	65,9	66,1	65,5	65,8	66,0	65,5	-2,9%	-2,5%	-3,7%	-0,3%	-0,9%	-1,8%
2001	63,9	64,4	63,2	63,0	63,4	62,5	-2,9%	-3,2%	-2,3%	-4,9%	-5,0%	-4,9%
2002	62,8	63,0	62,3	63,0	63,3	62,6	-2,7%	-2,5%	-3,1%	0,8%	0,3%	1,5%
2003	65,0	65,2	64,7	65,5	65,8	65,0	6,2%	5,3%	7,7%	5,6%	5,2%	6,3%

Πίνακας 10β: Ποσοστό απασχόλησης σε ΜΜΕ με λιγότερους από 50 εργαζόμενους

Οι απασχολούμενοι (ηλικίας από 15 ετών και άνω) σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις (που απασχολούν λιγότερους από 50 εργαζόμενους) ως ποσοστό του συνόλου των απασχολούμενων

	Α' Τρίμηνο (%)			Β' Τρίμηνο (%)			Μεταβολές Α' Τριμήνου			Μεταβολές Β' Τριμήνου		
	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
1999	89,9	89,9	89,8	89,6	89,8	89,3						
2000	89,5	89,4	89,8	89,7	89,5	90,0	-1,8%	-1,9%	-1,8%	0,3%	-0,7%	1,9%
2001	89,7	89,7	89,9	89,4	89,3	89,7	0,3%	-0,3%	1,3%	-1,0%	-1,3%	-0,5%
2002	88,8	88,8	88,8	89,0	88,8	89,4	-1,9%	-1,4%	-2,9%	0,3%	-0,1%	1,0%
2003	89,5	89,2	90,0	89,5	89,2	89,9	3,4%	2,3%	5,1%	2,2%	1,8%	2,8%

Πίνακας 11: Ποσοστό αυτοαπασχόλησης

Το ποσοστό των αυτοαπασχολούμενων (15 ετών και άνω) ως μέρος της συνολικής απασχόλησης.

	Α' Τρίμηνο (%)			Β' Τρίμηνο (%)			Μεταβολές Α' Τριμήνου			Μεταβολές Β' Τριμήνου		
	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
1999	32,2	39,3	20,6	32,0	38,8	20,7						
2000	32,8	39,2	22,1	32,4	38,9	21,7	1,7%	-0,1%	7,2%	1,0%	0,1%	4,8%
2001	31,9	38,3	21,5	31,6	37,9	21,3	-2,7%	-2,4%	-2,6%	-2,3%	-2,4%	-1,7%
2002	32,1	37,8	22,5	32,0	38,0	22,3	0,5%	-1,1%	4,8%	1,1%	0,1%	4,5%

2003	32,8	38,6	23,3	32,4	38,1	23,3	2,1%	1,9%	3,6%	1,5%	0,4%	4,8%
------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Πίνακας 12: Μεταβολές του ποσοστού απασχόλησης στις υπηρεσίες (τριτογενής τομέας παραγωγής)

Οι ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές στην απασχόληση στον τριτογενή τομέα παραγωγής (άτομα ηλικίας 15 ετών) και άνω με βάση το φύλο

	Μεταβολές Α' Τριμήνου			Μεταβολές Β' Τριμήνου		
	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
1999						
2000	0,2%	0,5%	-0,3%	0,8%	0,2%	1,5%
2001	1,5%	-0,6%	4,4%	0,4%	-1,5%	2,8%
2002	-0,1%	0,2%	-0,5%	1,7%	1,4%	2,1%
2003	2,7%	2,2%	3,4%	1,7%	1,3%	2,2%

Πίνακας 13: Μερίδιο απασχόλησης στις υπηρεσίες (τριτογενής τομέας παραγωγής) στον πληθυσμό

Οι απασχολούμενοι (ηλικίας 15 ετών και άνω) στον τριτογενή τομέα παραγωγής ως μέρος του πληθυσμού (ηλικίας 15 ετών και άνω).

	Α' Τρίμηνο (%)			Β' Τρίμηνο (%)			Μεταβολές Α' Τριμήνου			Μεταβολές Β' Τριμήνου		
	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
1999	26,5	31,8	21,7	26,9	32,4	21,9						
2000	26,4	31,8	21,4	26,9	32,2	22,0	-0,6%	0,0%	-1,2%	0,0%	-0,6%	0,7%
2001	26,4	31,2	22,1	26,8	31,5	22,4	0,2%	-1,8%	3,0%	-0,5%	-2,0%	1,6%
2002	26,5	31,2	22,1	27,2	31,8	22,8	0,1%	0,0%	0,0%	1,5%	1,0%	2,0%
2003	26,9	31,6	22,5	27,3	31,8	23,2	1,7%	1,4%	2,2%	0,6%	-0,1%	1,4%

Πίνακας 14: Το μερίδιο της απασχόλησης στον τριτογενή τομέα παραγωγής

Το μερίδιο της απασχόλησης στον τριτογενή τομέα παραγωγής ως ποσοστό της συνολικής απασχόλησης για άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω με βάση το φύλο.

	Α' Τρίμηνο (%)			Β' Τρίμηνο (%)			Μεταβολές Α' Τριμήνου			Μεταβολές Β' Τριμήνου		
	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
1999	59,0	54,4	66,6	60,1	55,4	68,1						
2000	60,0	55,3	67,7	60,5	55,7	68,4	1,7%	1,8%	1,6%	0,6%	0,6%	0,4%
2001	60,9	55,4	69,8	61,2	55,5	70,4	1,5%	0,1%	3,1%	1,1%	-0,4%	3,0%
2002	61,3	55,7	70,7	61,7	56,0	71,0	0,8%	0,6%	1,2%	0,9%	1,0%	0,8%
2003	61,4	55,9	70,4	61,8	56,0	71,0	0,1%	0,4%	-0,4%	0,0%	0,0%	0,0%

Πίνακας 15: Προσωρινή εργασία

Η προσωρινή εργασία (σε ηλικία 15+) ως ποσοστό της μισθωτής εργασίας συνολικά με βάση το φύλο και την πλήρη και μερική απασχόληση

Α' Τρίμηνο

		Προσωρινή Εργασία	Προσ. Εργ. Πλήρης απασχόληση	Προσ. Εργ. Μερική απασχόληση
1999A	ΣΥΝΟΛΟ	10,6%	8,4%	51,6%
	ΑΝΔΡΕΣ	6,0%	5,3%	20,0%
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	4,6%	3,1%	31,7%
2000 A	ΣΥΝΟΛΟ	11,4%	9,6%	54,6%
	ΑΝΔΡΕΣ	6,0%	5,5%	18,1%
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	5,4%	4,1%	36,5%
2001A	ΣΥΝΟΛΟ	12,5%	10,9%	54,7%
	ΑΝΔΡΕΣ	6,5%	6,0%	18,9%
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	6,0%	4,9%	35,8%
2002 A	ΣΥΝΟΛΟ	10,2%	8,4%	53,1%
	ΑΝΔΡΕΣ	5,4%	4,9%	17,9%
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	4,7%	3,5%	35,2%
2003 A	ΣΥΝΟΛΟ	9,7%	8,0%	51,1%
	ΑΝΔΡΕΣ	5,0%	4,5%	17,0%
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	4,7%	3,5%	34,1%

Β' Τρίμηνο

		Προσωρινή Εργασία	Προσ. Εργ. Πλήρης απασχόληση	Προσ. Εργ. Μερική απασχόληση
1999B	ΣΥΝΟΛΟ	12,9%	10,7%	54,2%
	ΑΝΔΡΕΣ	7,0%	6,3%	20,4%
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	5,8%	4,4%	33,8%
2000B	ΣΥΝΟΛΟ	13,1%	11,4%	55,0%
	ΑΝΔΡΕΣ	6,9%	6,4%	18,2%
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	6,2%	5,0%	36,8%
2001 B	ΣΥΝΟΛΟ	12,9%	11,4%	54,9%
	ΑΝΔΡΕΣ	6,7%	6,2%	19,1%
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	6,2%	5,1%	35,8%
2002 B	ΣΥΝΟΛΟ	11,3%	9,6%	51,0%
	ΑΝΔΡΕΣ	5,9%	5,4%	17,7%
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	5,4%	4,3%	33,3%
2003 B	ΣΥΝΟΛΟ	11,1%	9,7%	48,2%
	ΑΝΔΡΕΣ	5,8%	5,4%	16,2%
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	5,3%	4,3%	32,1%

Πίνακας 16: Εβδομαδιαίες ώρες εργασίας

Εβδομαδιαία απασχόληση ανά έτος και ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές.

			Κατανομή απασχολουμένων ανα ώρες εργασίας (% συνόλου απασχολουμένων)				
			1999	2000	2001	2002	2003
Α' Τρίμηνο	Άνδρες	< 15 ώρες	4,7%	3,5%	4,3%	4,8%	4,2%
		15 - 24 ώρες	5,7%	4,4%	4,5%	5,0%	4,2%
		25 - 34 ώρες	9,6%	8,7%	8,2%	10,0%	9,0%
		35 - 39 ώρες	9,1%	8,4%	7,8%	6,9%	7,3%
		40 - 47 ώρες	37,9%	40,8%	40,2%	40,1%	39,8%
		> 47 ώρες	33,0%	34,2%	35,1%	33,2%	35,6%
	Γυναίκες	< 15 ώρες	8,4%	7,0%	7,9%	8,8%	7,9%
		16 - 24 ώρες	10,4%	7,6%	7,7%	9,2%	8,6%
		26 - 34 ώρες	14,2%	14,4%	13,3%	15,4%	14,4%
		36 - 39 ώρες	11,7%	10,9%	9,7%	8,8%	9,1%
		41 - 47 ώρες	36,5%	39,8%	40,2%	38,6%	39,4%
		> 47 ώρες	18,8%	20,4%	21,1%	19,2%	20,5%
Β' Τρίμηνο	Άνδρες	< 15 ώρες	2,4%	2,3%	3,0%	2,0%	1,9%
		16 - 24 ώρες	3,9%	3,7%	3,7%	4,5%	4,3%
		26 - 34 ώρες	8,9%	8,3%	8,8%	8,3%	8,1%
		36 - 39 ώρες	8,2%	8,3%	7,1%	6,7%	7,1%
		41 - 47 ώρες	38,9%	40,6%	40,3%	41,4%	39,9%
		> 47 ώρες	37,7%	36,8%	37,0%	37,2%	38,7%
	Γυναίκες	< 15 ώρες	5,3%	5,2%	6,0%	4,7%	5,3%
		17 - 24 ώρες	8,7%	7,4%	6,7%	8,6%	8,6%
		27 - 34 ώρες	14,7%	14,3%	14,5%	14,5%	13,7%
		37 - 39 ώρες	10,8%	10,7%	9,1%	8,5%	9,0%
		42 - 47 ώρες	37,4%	40,2%	41,0%	40,5%	38,8%
		> 47 ώρες	23,0%	22,2%	22,7%	23,1%	24,7%

Πίνακας 16α: Μέσος όρος ωρών εργασίας την εβδομάδα

	Α' Τρίμηνο			Β' Τρίμηνο		
	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
1999	39	41	36	41	43	38
2000	40	42	37	41	43	38
2001	40	42	37	41	43	38
2002	39	41	36	41	43	38
2003	41	42	37	41	43	38

Πίνακας 17: Ποσοστό Μερικής Απασχόλησης (>=15 ετών)

Οι απασχολούμενοι σε καθεστώς μερικής απασχόλησης ως ποσοστό των συνολικά απασχολούμενων.

A' Τρίμηνο
B' Τρίμηνο
Μεταβολές A' Τριμήνου
Μεταβολές B' Τριμήνου

Σύνολο
Άνδρες
Γυναίκες
Σύνολο
Άνδρες
Γυναίκες
Σύνολο
Άνδρες
Γυναίκες
Σύνολο
Άνδρες
Γυναίκες

6,9
3,9
11,9
6,1
3,6
10,2

4,6
2,6
8,0
4,6
2,6
7,9

4,3
2,4
7,4
4,1
2,2
7,2

4,6
2,4
8,3
4,5
2,3
8,1

4,5
2,3
8,0
4,2
2,2
7,4

Πίνακας 18: Ποσοστό εκούσιας μερικής απασχόλησης

Οι απασχολούμενοι σε καθεστώς εκούσιας μερικής απασχόλησης ως ποσοστό των συνολικά απασχολούμενων.

	Α' Τρίμηνο		Β' Τρίμηνο	
	Άνδρες	Γυναίκες	Άνδρες	Γυναίκες
1999	1,1%	2,4%	1,1%	2,2%
2000	0,8%	1,7%	0,8%	1,7%
2001	0,7%	1,6%	0,6%	1,5%
2002	0,8%	1,7%	0,7%	1,7%
2003	0,9%	1,8%	0,8%	1,7%

Πίνακας 19: Δείκτης διαχωρισμού επαγγελματιών των φύλων σε διαφορετικά επαγγέλματα (άνω των 15 ετών)

Ο αριθμός που εμφανίζεται είναι η *αριθμητική* διαφορά των ποσοστών ανδρών και γυναικών σε κάθε επάγγελμα (σε ποσοστιαίες μονάδες). Όταν το μέγεθος είναι θετικό υπερισχύουν οι άντρες και αντίστροφα. Αξία μηδέν σημαίνει ότι άνδρες και γυναίκες έχουν τον ίδιο αριθμό εργαζομένων στον κλάδο). Το συνολικό μέγεθος αποπειράται μια μέτρηση της συνολικής συγκέντρωσης μεταξύ φύλων.

	A' Τρίμηνο - Ποσοστιαίες μονάδες διαφοράς				
	1999	2000	2001	2002	2003
A. Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα και δασοκομία	12,0	13,7	14,7	14,9	13,5
B. Αλιεία	82,2	78,4	80,3	86,7	75,6
Γ. Ορυχεία και λατομεία	90,4	89,8	86,8	84,6	90,1
Δ. Μεταποιητικές βιομηχανίες	39,3	38,3	40,1	42,2	40,2
Ε. Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος φυσικού αερίου και νερού	67,0	60,2	67,8	73,8	62,4
ΣΤ. Κατασκευές	96,0	96,7	95,7	95,4	95,7
Ζ. Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων, οχημάτων, μοτοσυκλετών και ειδών προσωπικής και οικιακής χρήσης	22,2	25,1	22,6	21,4	22,0
Η. Ξενοδοχεία και εστιατόρια	18,3	16,9	8,9	14,9	10,8
Θ. Μεταφορές αποθήκευση και επικοινωνίες	69,2	64,6	66,4	70,1	69,2
Ι. Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί	3,2	5,8	5,1	0,8	-2,9
ΙΑ. Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμισθώσεις και επιχειρηματικές δραστηριότητες	14,2	12,0	7,5	7,5	7,8
ΙΒ. Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	33,3	33,5	33,1	32,2	31,7
ΙΓ. Εκπαίδευση	-22,5	-20,4	-24,3	-24,7	-27,5
ΙΔ. Υγεία και κοινωνική μέριμνα	-27,8	-30,7	-32,3	-26,0	-23,8
ΙΕ. Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών υπέρ του κοινωνικού συνόλου και άλλων	12,6	14,8	12,3	12,1	7,2

υπηρεσιών κοινωνικού ή ατομικού χαρακτήρα					
ΙΣΤ. Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό	-90,6	-89,6	-88,0	-79,4	-81,5
ΙΖ. Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα	-33,4	100,0	0,0	-1,2	-11,2
ΜΕΤΡΗΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ	385,6	509,2	396,6	425,1	379,3

	Β' Τρίμηνο - Ποσοστιαίες μονάδες διαφοράς				
	1999	2000	2001	2002	2003
A. Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα και δασοκομία	13,9	13,5	14,7	12,3	12,7
B. Αλιεία	84,7	74,4	84,2	78,9	75,5
Γ. Ορυχεία και λατομεία	87,3	87,9	88,2	90,4	91,9
Δ. Μεταποιητικές βιομηχανίες	38,9	39,0	40,9	41,8	41,2
Ε. Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος φυσικού αερίου και νερού	65,4	56,9	69,9	70,9	64,7
ΣΤ. Κατασκευές	96,7	96,2	96,4	96,4	94,7
Ζ. Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκίνητων, οχημάτων, μοτοσυκλετών και ειδών προσωπικής και οικιακής χρήσης	23,5	24,5	21,2	20,6	21,3
Η. Ξενοδοχεία και εστιατόρια	16,8	13,7	7,2	7,6	6,0
Θ. Μεταφορές αποθήκευση και επικοινωνίες	67,7	65,8	67,2	68,2	69,3
Ι. Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί	3,3	4,4	4,0	2,7	-2,4
ΙΑ. Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμισθώσεις και επιχειρηματικές δραστηριότητες	12,6	10,9	8,2	7,7	8,2
ΙΒ. Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	31,8	33,8	31,8	32,0	33,3
ΙΓ. Εκπαίδευση	-19,4	-21,8	-22,0	-26,0	-29,4
ΙΔ. Υγεία και κοινωνική μέριμνα	-27,6	-30,4	-30,9	-27,5	-22,4
ΙΕ. Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών υπέρ του κοινωνικού συνόλου και άλλων υπηρεσιών κοινωνικού ή ατομικού χαρακτήρα	15,6	13,1	12,5	11,6	2,6
ΙΣΤ. Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό	-88,8	-88,5	-90,1	-82,9	-87,8
ΙΖ. Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα	43,8	100,0	0,0	-26,8	42,5
ΜΕΤΡΗΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ	466,2	493,5	403,4	377,9	421,9

Πίνακας 20: Δείκτης διαχωρισμού επαγγελματιών των φύλων στους τρεις τομείς παραγωγής

Τα ποσοστά αναφέρονται στο μέρος που κατέχει κάθε ειδική κατηγορία στη συνολική απασχόληση. Έτσι, το άθροισμα των ποσοστών ανδρών και γυναικών σε όλους του τομείς για ένα τρίμηνο ισούται με 100%. Το άθροισμα των διαφορών μεταξύ των ποσοστών ανδρών και γυναικών αποτελεί τον τελικό δείκτη. Αν το ποσοστό που προκύπτει είναι θετικό τότε ευνοημένοι είναι οι άνδρες και το αντίστροφο.

			1999	2000	2001	2002	2003
Α' Τρίμηνο	Άνδρες	Πρωτογενής τομέας	10,2	9,9	9,4	9,2	9,5
		Δευτερογενής τομέας	18,3	18,0	18,3	18,4	17,9
		Τριτογενής τομέας	33,9	34,6	34,4	34,8	34,6
	Γυναίκες	Πρωτογενής τομέας	7,8	7,3	6,8	6,6	7,0
		Δευτερογενής τομέας	4,7	4,7	4,6	4,4	4,2
		Τριτογενής τομέας	25,1	25,4	26,5	26,6	26,8
	Διαφορά	Πρωτογενής τομέας	2,4%	2,5%	2,6%	2,6%	2,5%
		Δευτερογενής τομέας	13,5%	13,3%	13,7%	14,0%	13,6%
		Τριτογενής τομέας	8,9%	9,2%	7,9%	8,2%	7,9%
	Τελικός δείκτης			24,8%	24,8%	25,1%	24,2%
Β' Τρίμηνο	Άνδρες	Πρωτογενής τομέας	9,8	9,7	9,3	9,0	9,3
		Δευτερογενής τομέας	18,1	17,8	18,3	18,2	17,8
		Τριτογενής τομέας	34,7	34,7	34,4	34,7	34,5
	Γυναίκες	Πρωτογενής τομέας	7,2	7,3	6,7	6,8	7,0
		Δευτερογενής τομέας	4,7	4,7	4,5	4,3	4,2
		Τριτογενής τομέας	25,5	25,8	26,7	27,1	27,2
	Διαφορά	Πρωτογενής τομέας	2,6%	2,5%	2,6%	2,2%	2,3%
		Δευτερογενής τομέας	13,4%	13,2%	13,8%	13,9%	13,7%
		Τριτογενής τομέας	9,2%	8,9%	7,7%	7,6%	7,3%
	Τελικός δείκτης			25,2%	25,2%	24,5%	24,1%

Πίνακας 21: Ποσοστό ακούσιας μερικής απασχόλησης

Το ποσοστό ακούσιας μερικής απασχόλησης στο σύνολο της μερικής απασχόλησης

	Α' Τρίμηνο		Β' Τρίμηνο	
	Άνδρες	Γυναίκες	Άνδρες	Γυναίκες
1999	19,2%	29,9%	18,1%	25,7%
2000	16,9%	27,4%	17,3%	26,5%
2001	17,1%	27,7%	17,4%	29,1%
2002	14,8%	28,8%	15,0%	29,2%
2003	12,8%	26,9%	12,4%	27,4%

πίνακας 22α: Συχνότητα υπερωριών

Το ποσοστό των ατόμων που εργάστηκαν παραπάνω την προηγούμενη εβδομάδα λόγω υπερωριών στο σύνολο των απασχολούμενων την προηγούμενη εβδομάδα

	Α' Τρίμηνο (ΠΟΣΟΣΤΑ)					Β' Τρίμηνο (ΠΟΣΟΣΤΑ)				
	1999	2000	2001	2002	2003	1999	2000	2001	2002	2003
Σύνολο	0,30	0,20	0,17	0,17	0,12	0,30	0,20	0,18	0,18	0,15
Άντρες	0,34	0,22	0,20	0,22	0,15	0,37	0,23	0,18	0,29	0,18
Γυναίκες	0,24	0,17	0,11	0,10	0,09	0,18	0,15	0,19	0,30	0,09

Άτομα ανά φύλο που είχαν ώρες υπερωρίας

Σύνολο	12048	7915	6620	6694	4923	11875	7835	7194	7237	5920
Άντρες	8463	5389	4927	5224	3570	9213	5585	4406	4644	4500
Γυναίκες	3585	2526	1694	1470	1353	2661	2250	2788	2593	1420

Πίνακας 22β: Ποσοστό ατόμων που εργάστηκαν παραπάνω ανεξάρτητα λόγου

Το ποσοστό των ατόμων που εργάστηκαν παραπάνω την προηγούμενη εβδομάδα ανεξάρτητα λόγου στο σύνολο των ατόμων που εργάστηκαν την προηγούμενη εβδομάδα.

	Α' Τρίμηνο					Β' Τρίμηνο				
	1999	2000	2001	2002	2003	1999	2000	2001	2002	2003
Σύνολο	1,22%	0,85%	1,32%	0,88%	0,61%	1,63%	1,34%	1,31%	1,32%	0,96%
Άντρες	1,35%	0,96%	1,42%	0,98%	0,71%	1,79%	1,54%	1,39%	1,38%	1,02%
Γυναίκες	0,99%	0,66%	1,16%	0,71%	0,46%	1,36%	1,02%	1,19%	1,22%	0,87%

Πίνακας 23: Ποσοστό πλήρους απασχόλησης (ηλικία 15+)

Ποσοστά πλήρους απασχόλησης στο σύνολο των εργαζομένων.

	Α' Τρίμηνο			Β' Τρίμηνο		
	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο
1999	97,1%	91,1%	94,8%	97,1%	91,9%	95,0%
2000	97,9%	93,0%	96,0%	97,9%	93,3%	96,1%
2001	98,0%	94,0%	96,4%	98,1%	94,2%	96,5%
2002	97,9%	93,1%	96,0%	98,1%	93,2%	96,1%
2003	98,1%	93,2%	96,1%	98,3%	93,5%	96,4%

Πίνακας 23α: Ποσοστά απασχόλησης ανά ηλικιακή ομάδα, Β' τρίμηνο 1999-2003

			20-24	25-29	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75+
			1999	Άνδρες	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	328.029	350.433	328.872	285.261	327.911
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	177.408	287.331	275.046	196.883	139.114	52.938	15.290	7.158
		% ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	54,1	82,0	83,6	69,0	42,4	17,2	5,9	2,5
	Γυναίκες	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	365.256	358.270	351.406	312.678	346.627	345.828	294.336	389.698
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΕΣ	135.717	196.960	134.064	86.504	66.019	22.256	5.563	1.719
		% ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	37,2	55,0	38,2	27,7	19,0	6,4	1,9	0,4
2000	Άνδρες	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	320.771	356.255	343.788	270.143	328.218	328.068	277.465	314.609
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	171.772	290.423	290.834	187.052	143.964	54.076	17.355	5.269
		% ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	53,5	81,5	84,6	69,2	43,9	16,5	6,3	1,7
	Γυναίκες	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	356.274	352.734	349.100	307.020	360.195	357.612	303.551	419.412
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΕΣ	132.039	191.065	137.520	91.176	71.530	22.607	4.410	2.169
		% ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	37,1	54,2	39,4	29,7	19,9	6,3	1,5	0,5
2001	Άνδρες	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	328.029	350.433	328.872	285.261	327.911	308.559	258.233	284.315
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	177.408	287.331	275.046	196.883	139.114	52.938	15.290	7.158
		% ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	54,1	82,0	83,6	69,0	42,4	17,2	5,9	2,5
	Γυναίκες	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	365.256	358.270	351.406	312.678	346.627	345.828	294.336	389.698
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΕΣ	135.717	196.960	134.064	86.504	66.019	22.256	5.563	1.719
		% ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	37,2	55,0	38,2	27,7	19,0	6,4	1,9	0,4
2002	Άνδρες	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	323942	346889	330879	314842	315824	327569	300801	369507
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	168597	285543	279367	215398	132340	51080	17666	7460
		% ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	52,0	82,3	84,4	68,4	41,9	15,6	5,9	2,0
	Γυναίκες	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	346120	332670	343336	338712	337662	381451	356525	481055
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΕΣ	125273	190690	143105	98196	66919	20464	6006	2625
		% ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	36,2	57,3	41,7	29,0	19,8	5,4	1,7	0,5
2003	Άνδρες	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	331.234	351.351	334.563	332.690	309.861	339.239	305.176	418.421
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	169.337	284.478	286.422	240.086	139.241	59.364	17.099	8.869
		% ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	51,1	81,0	85,6	72,2	44,9	17,5	5,6	2,1
	Γυναίκες	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	334.235	323.724	353.896	356.159	327.075	381.610	370.377	536.299
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΕΣ	113.274	193.666	163.551	111.058	65.942	21.726	7.411	3.187
		% ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	33,9	59,8	46,2	31,2	20,2	5,7	2,0	0,6